

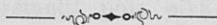
PAPIN TYTÄR

PAPIN TYTÄR

KIRJOITTI

JUHANI AHO

PORVOOSSA 1885,

Werner Söderström

PÄPIN TYTÄR

KIRJAIN

OHJE MAHUI

PORVOOSSA 1885.

G. L. SÖDERSTRÖM'IN KIRJAPAINOSSA.

I.

Elli oli hänen nimensä.

Jo pienenä teki mieli tikapuille kiivetä, ensin alim-
malle piille, sitten piitä ylemmä, yhtä piitä, toista, ja mää-
rä oli päästä neljännelle piille, joka oli paksumpi kuin
muut. Ja sieltä sitten katsella . . alaspäin kyökin rappu-
sille, jossa kerjäläislapsia leikitteli ja eteenpäin pihamaata
pitkin, jonka keskellä Musti makasi käppyrässä. Kupeille
ei nähnyt, kun oli toisella puolen porstuan seinä ja toi-
sella kellarin pääty. Ylemmä ei uskaltanut, vaikka olis
vähän matkan päässä ollut toinen pii yhtä paksu kuin
neljäs, ja sieltä olis jo kellarin katon yli nähnyt. Eikä
saanut tässäkään kauvan iloita. Lapsenlikka huomasi ja
sieppasi alas ja retuutti pois eikä kimakka itku aut-
tanut.

Vaan kun ikä jatkui ja pääsi likasta erilleen, niin
piitä korkeammalle joka päivä. Tuo toinen paksumpi
pii oli kahdeksas ja se oli kellarin harjan tasalla. Siitä
varovasti kellarin katolle, syrjäseitän, sydänalassa vähäi-
nen vavistus siitä, että jos äiti näkee ja huutaa pois.
Vaan ei äiti nähnyt eikä lapset rappusilla. Ja kun ker-
ran kellarin katolle pääsi, niin sieltä ei kukaan nähnyt ja
siellä saattoi olla kuinka kauvan tahansa, luisulla katolla
lämpimässä paisteessa.

Ja jopa näkyi maailmaa sinne! Vo-vooi! Ja vaikka minne päin! Pytingin päitse järvelle päin venheranta kokonaan ja venheet teloiltaan ja nuottikota. Niityn rannassa mies vielä, joka käisteli Lahnalahdessa, venheen kokassa pikkunen tyttö. Tuolla etempänä sitten, toisella puolen järven linmäen korkeat kukkulat, jonne päivä paistoi ja josta näkyi taloja ja valkeita peltoja.

Pihamaan ja puutarhan yli oli maantielle päin peltoja aina kirkolle saakka. Maantietä ei näkynyt korkean ruispellon takaa, mutta maantien kohdan arvasi aidan seipäistä ja nousevasta pölystä ja ajavain päistä. Olis katolla olija osannut osoittaa, mistä maantie kulki, jos olis kuka kysynyt. Ja olis tehnyt mieli välistä ihan siitä ilosta hyppimään, että täällä oli eikä kukaan tiennyt ja saattais olla vaikka kuinka kauvan, jos sais. Mutta ei uskaltanut hyppiä . . . näkisivät ja ehkä huutaisivat pois. Parasta oli hiljaa olla, painautua pitkäkseen luisulle katolle eikä hiiskua mitään . . . „niinkuin sirkka seinän raossa“ . . .

Tie kyökistä tupaan kulki kellarin päitse. Ihmisiä siinä alituisen liikkui, mutta ei kukaan huomannut katolla olijaa. Kävi niitä kellarissakin, ovesa kolistelivat ja astioita kellarin sisässä liikuttelivat, mutta ei niistä kukaan mahtanut aavistaakaan, kuka oli katolla . . . vaikka se siellä mahallaan loikoi ja katseli päädyn kohdalta alas aivan heidän päälakeensa ja tukan jakaukseen. Äitikin kulki monet kerrat kellariin, vaan ei hänkään huomannut . . . kantoi milloin mitäkin ja välistä meni tyhjin käsin. Sydäntä kutitti . . . tuskin sai naurunsa pidätetyksi, kuin äitiä katseli . . . Jos olis hiljaa uukahtaa eli sammalta eli lastua heittää äitin päälle . . . Ei, ei, parasta oli olla hiljaa, hiiskumatta, liikkumatta . . . eivät ehkä milloinkaan

löytäisi, sais olla täällä koko viikon . . aivan likellä . . eivätkä tietäisi, missä oli . . .

— Elli! huudettiin yht'äkkiä alhaalta. Missä on Elli? Oletteko nähneet, lapset, Elliä?

Se oli äiti, joka huuti. Elli painautui lujemmin kattoon ja koetti pidättää nauruaan, joka tinki tulemaan. — Ei tiedä äiti, missä Elli on . . mutta ei Ellikään sano . . antaa niiden ensin etsiä . . missähän luulevat olevan . . !

— Lapset, kuuletteko, oletteko nähneet Elliä?

— Ei olla nähty!

— Menkää etsimään jostain . . puutarhasta eli . .

Lapset juoksivat etsimään. — Antaa niiden etsiä . . ei Elli huuda.

Äiti odotti kellarin edessä ja lapset tulivat sanomaan, ett'ei Elliä ollut puutarhassa. Äiti käski vielä etsiä huoneiden takaa ja pellon pientarelta eli mistä tahansa. Mutta eivät lapset mistään löytäneet . . .

Siitä tuli äitin mieli levottomaksi ja hän rupesi toden teolla huutamaan.

— Elli hoi! huusi hän ja lapset huusivat mukana. Silloin pääsi Elliltä naurun tirskahdus ja hän äänteli alas:

— Uu — uu! mutta ei äiti eikä muutkaan huomaneet, vaikka hän vähän kurkisti kellarin päädyn ylitse.

— Missä sen ääni kuului? . . kuulitteko, lapset?

— Uu piilossa . . uu katolla . . uu!

Nyt hänet jo huomattiin ja häneltä pääsi itseltään hillitön nauru. Ja hän kuvaili, että muut nauraisivat yhtä paljon . . .

Mutta äiti vihastui niin, ett'ei ollut saada ääneen ensiksi . . .

— Tyttö! — sinä! . . hetipaikalla alas! . . nouse heti istumaan! . . et saa liikahtakkaan!

Ja kun Elli sanoi, että kyllä hän itse osaa tulla tikapuille ja sitten alas, niin äiti uhkasi antaa vitsaa, jos ei hän kohta jäisi yhteen paikkaan . . siihen, missä oli, ja pitelisi käsillään kiinni, niinkauvan kuin joku joutuisi ottamaan.

Ja Ellin täytyi odottaa, siksi kunnes pehtuori tuli ja otti hänet räystäältä syliinsä ja laski maahan.

Vitsaa oli vähällä tulla, mutta torumisiin kuitenkin jäi tällä kertaa . . .

Mitä hän siellä . . kellarin katolla . . ja ilman luvatta?

Hän vaan tahtoi nähdä . . kun niin paljon maailmaa näkyi . . ja kun oli niin helppo päästä . . .

Vai paljon maailmaa! . . jos olis pudonnut ja taittanut jalkansa, se olis ollut maailmaa! . . Muistakoon sen, että jos vasta sinne kiipee, niin . . !

— Enkö minä, äiti, enää milloinkaan saa kellarin katolle? . . en minä putoa . . .

— Et milloinkaan saa, muista se! koetti äiti sanoa vihaisesti ja lähti menemään köyköihin.

— Saanpa minä kuitenkin vielä tikapuille, sanoi Elli itsekseen, mutta kerjäläislapset kuulivat sen.

— Rouva! huusivat he, se aikoo kiivetä vielä tikapuille . . .

Mutta nyt äiti vasta oikein vihastui.

— Vai vielä tikapuille . . ei alimmalle piillekään . . ei yhdellä jalalla . . muista se!

Nyt pääsi Elliltä itku ja hän meni huoneen ta'a itkemään. Sieltä meni puutarhaan ja teki sitä samaa vielä sielläkin . . . Ei saisi enää milloinkaan nousta kellarin katolle . . ei katsoa rantaan eikä peltoja pitkin maantien kohtaan, missä ihmisiä ajoi . . eikä olla yksin niin ett'ei kukaan näkisi. —

Minkätähden se on niin surkeata tässä maailmassa — niin oli hän kerran kuullut äitinsä huokaavan ja hänestä sopi hänenkin nyt huokaista niin. Ja huokaistuaan oli hän mielestään niinkuin olisi ollut melkein aika-ihminen. Siitä tuli kuin jonkunlainen uhka rintaan. Ja kyyneletkin kuivuivat siinä puutarhan koivua vasten seistessa ja tuohen helpeitä irti repiessä.

Aikansa revittyä ja repimiänsä suussaan purtua heittäytyi Elli seljälleen nurmikolle ja pani kätensä päänsä alle ristiin. Ja siinä hän loikoi kauvan aikaa suu yhteen nipistettynä, ja ajatteli, että nyt kai eivät korkealta löytäisi, jos tulisivat etsimään . . ei kai tarvinnut pelätä, että tästä putoisi . . ei kai, pyh! . .

Puut humisivat pään päällä, koivun oksat notkistuvat tuulen mukana, mutta haavoissa liikkuvat vaan lehdet ja lepattivat alituisen. Se alkoi näyttää Ellistä niin somalta että hän unohti ikävänsä ja uhkansa, jäi katselemaan, kuinka koivun oksat notkistuivat ja haavan lehdet lepattivat ja kuinka kaikki puut hiljaa huojuivat ja humisivat . . . Mikähän se oli noissa puissa, joka niin humisi, ja minkätähden lehdet lepattivat? . . Ei tullut vastausta siihen eikä sitä tarvittukaan . . Mieli livahti muuanne . . Oli kohan paljon lehtiä puissa? . . yks', kaks', kolme, viisi . . kymmenen . . sata . . kymmenen sataa . . tuhatta . . Ei Elli viitsinyt, paljon näkyi olevan . . ! Voi, jos hän olis

edes lintu . . eli olis edes yksi siipi, niin lentäis ylös tästä puiden tasalle . . ja jos olis käki, niin kukkuis, ja kukkuis koko päivän ja yön! . . Se koivu oli niin korkea, paljon korkeampi kuin pytinki . . sais kukkua senkin latvassa, jos olis siipi, jolla lentäis . . . — Kun olis aivan yksin, ett'ei ketään muita koko talossa, niin nousis jotenkuten niin korkealle kuin puiden oksat ja kiipeäisi, kiipeäisi . . oksalta oksalle . . latvaan . . ja pistäis sieltä päätä ulos oksien välitse tuolta . . tältä puolen puun ja katselisi . . olisi hiljaa hiiskumatta . . eikäpä kukaan tietäiskään, kun tulisivat kotiin. Mutta ei hän huutaiskaakaan enää . . ei, vaikka kuinka etsisivät. Ja olis yötäkin puussa . . .

Ja kun oli päässyt se ajatus mieleen, niin ei se tahtonut siitä luopua. Puuhun, korkeaan koivuun, joka yletti yli pytingin . . ihan oksien suojaan . . siellä olis hauskempi olo kuin kellarin katolla ja millään katolla. Voi, jos sinne pääsis! Ja Elli hyppäsi ylös maasta ja juoksi koivun luo . . . Paksu se oli ja oksat liika ylhäällä eikä kädet edes ympärikään ylettäneet . . Ei pääse . . ei pääse! Elli kierteli koivua ja katseli joka haaralta, mutta ei missään oksaa niin alhaalla, että olis sille päässyt. Kun olis kerran alimmalle oksalle päässyt, niin kyllähän sitten . . Mutta sekin oli liian korkealla eikä ollut, kuka nostais. — Ja niin täytyi olla sillä kertaa pääsemättä ja lähteä pois koko koivun luota . . .

Vaan yhä sinne halu kuitenkin toi puutarhaan. Joka päivä ja monesti päivässä kesken muiden leikkien yht'äkkiä johtui koivu mieleen ja suoraa päätä piti juosta puutarhaan sen luoksi. Jos jotenkuten kuitenkin pääsis! Mutta eihän sitä! Jos vaan alimmalle oksallekaan . . mutta kovin oli korkealla alimmainenkin oksa . . .

Päsemättä olisi mahtanut ainiaksi jäädä, jos ei olisi muutamana lauvantaipäivänä seisonut kirkkomiehen poika puutarhan aidan takana ja katsellut sieltä aidan yli, kun Elli koetti kiikkulaudan pukin avulla ylettää alimmalle oksalle. Vaan ylhäällä oli sittenkin oksa, ei ylettänyt koettelemaankaan . . .

— Mitä sinä siinä teet? kysyi poika.

— En mitään.

— Etkö pääse puuhun?

— Pääsisitköös sinä?

— Tuohonko puuhun? — Ja samassa oli poika kiivennyt aidan yli ja tullut koivun luo.

— Kenenkä sinä olet poika? — Koetappas päästä puuhun, jos pääset!

— Mitä minä siellä? . . eihän tuo ole edes pihlajakaan . . jos olis edes marjojakaan . . .

— Muuten vaan . . koetappas päästä . . etpä pääsekkään!

— Pääsen minä vaikka mihin puuhun, jos tahdon.

— Tämänkö pukin päältä hyppäät?

— Enkä hyppää . . vaan jos haet korennon eli muun seipään, niin minä näytän.

Elli haki korennon kyökin kupeelta.

— Tuoss' on korento! — No?

— Näin vaan! — Ja poika asetti korennon puuta vasten alimman oksan varaan ja kiipesi sitä myöten ylös.

— Kyllä minäkin nyt! huusi Elli alhaalta ja hyppeli malttamattomuudesta. — Tule alas, että minäkin pääsen!

Ja kun poika oli tullut alas ja Elli punasta hehkuvin poskin seisoi alimmalla oksalla, huusi hän sieltä maasta seisovalle pojalle:

— Mene nyt pois, poika! Mene sukkelaan, ett'eivät näe, että minä olen täällä!

Vaan poika ei mennyt . . jäi avosuin ylös puuhun katsomaan, kun tyttö oksalta oksalle kiipesi aina ylemmäs latvaan eikä seisottunut, ennenkuin alkoi runko huojua. Mutta siellä se erosikin lähellä latvaa kaksihaaraiseksi ja siihen seisottui Elli istumaan lehvien peittoon. Melkein hän hihkasi sydämessään. Nyt viimeinkin! . . ja niin hyvässä piilossa! . . ja kuitenkin näki itse lehvien välitse joka haaralle . . taan vänne ei kukaan, jos ei ihan alle tulisi . . Tuolla alhaalla pellot . . ja maantiekkin näkyi selvästi . . paljon korkeammalla kuin pytingin katto . . voi, voi! . . huojui ja humisi ja lehvät sihisivät kovaan niin somasti . . !

Se oli niin hurmaavan hauskaa, ett'ei osannut oikein sitä vielä ajatellakaan. Ja vähän väliin viilsivät suloiset väreet pitkin selkäpiitä ja poskissa särisi . . .

Vaan sill'aikaa seiso i poika alhaalla ja katseli yhä ylös.

— Etkö sinä, tyttö, jo tule pois . . mitä sinä siellä te'et? oli hän tytölle jo monta kertaa huutanut, mutta ei tyttö kuullut. — Minä otan korenon pois, niin et pääsekkään! vaan ei Elli sitäkään kuullut. — Jo osasi hän istua niin, ett'e i olis tarvinnut kiinnikään pitää. Mutta piti hän kuitenkin kiinni ja antautui ta'a päin, niin pitkälle kuin kädet ylettivät ja niin että sinisen taivaan näki lehtien välitse päänsä päältä . . ja eteenpäin, molemmilla kainaloillaan kahden puolen puusta pidellen.

Silloin sattui äiti kulkemaan pihamaan poikki ja näki vieraan pojan puutarhassa.

— Mitä sinä, poika, siellä puutarhassa teet? Mitä sinä katsot?

— Kun on tyttö tuolla koivussa —

— Mikä tyttö . . ?

— Eikö lie tämän talon tyttö . . se sinne nousi . . .

Äitiä aavisti, että se oli Elli. Ja Ellihän se olikin. Eikä hän kullut äitin ensi huutoa eikä toistakaan. Ei ennen kuin äiti tuli ihan alle ja huusi ylös ja käski hetimitä tulemaan alas. Alas tullessaan repi Elli hameensa ja siitä oli äiti vielä vihaisempi. Ei hän kuitenkaan ollut niin vihainen kuin Elli ensin oli luullut.

Mutta käski hän Ellin kuitenkin mennä hetimitä vitsaa noutamaan, sillä nyt täytyi hänen kurittaa . . johan hän oli viime kerralla siitä varoittanut . . miksi ei Elli totellut? Ja mitä se merkitsi, että Elli ei maassa pysynyt?

Ei Elli ensin virkkanut mitään, mutta kun äiti vaati toisen kerran ja kysyi itse aluksi, oliko se sitä samaa, jota varten hän kellarin katolle, että näet näkisi maailmaa vai mitä se oli, niin sanoi hän sen sitä olevan. Ja kun Elli oli sen sanonut, innostui hän sanomaan lisää. Siellä oli niin äärettömän hauskaa . . ei hän putoisi eikä repisi hamettaan, jos saisi välistä . . saihan hän kiivetä . . välistä vaan . . ei kuin alimmalle oksalle . . !

Äiti kielsi, mutta ei vitsaakaan antanut. Olisihan pitänyt, mutta ei hän tällä kertaa ainakaan voinut. Jo ajoissa olisi äitin mielestä pitänyt semmoista estää . . . Kuinka kummasti silmät hänen päässään paloivat, kun hän pyysi. Ensin tikapuille ja katolle, ja nyt puuhun. Äiti muisti jotain omista lapsuutensa ajoista ja häntä rupesi

todenteolla huolettamaan tuo tyttö. Eikä hän tiennyt kieltäisikö yhä vai —?

Hän kielsi, mutta kun hän sen teki, ei tyttö moneen päivään sanaakaan puhunut eikä syönytkään juuri mitään. Öillä hän sen sijaan haasteli unissaan ja äiti kuuli, että hän oli olevinaan puussa tai katolla ja löi käsiään yhteen ja nauroi . . Tai sitten yht'äkkiä purskahti itkuun ja kuului pyytävän, että pääsis . . pääsis! Ja niin kauvan itki hän, että äitin täytyi nousta ylös ja herättää . .

— Mitä sinä itket, lapsi?

— Anna minun olla täällä . . anna minun olla . . en minä putoa . . voi, minkätähden sinä . . !

Tyttö puhui vieläkin unen horroksissa, mutta herkesi, kun heräsi. Ja useamman kerran yössä sai äiti tehdä samaa.

Vaan aamulla ei hänellä ollut sydäntä kieltää ja pyytämättä lupasi hän tytön mennä puuhun.

Ja tyttö kiiruhti ulos, kiipesi ylös koivuun ja kukui siellä ja kuvaili olevansa lintu, joka kohta muuttaa muille maille . . kesämaahan kauvas, jonne pilvet pohjatuulella kulkivat ja jossa oli vieläkin korkeampia puita kuin täällä ja jossa kaikki ihmiset puissa asuivat.

Mutta tuollaisina öinä valvoi äiti kuitenkin aina kauvan eikä osannut tulla selville siitä, mitä tytön kanssa oikeastaan olisi tehtävä. Kyllähän hän ymmärsi tuon halun ja eihän se semmoisenaan mitään . . Ei hän oikeastaan sitä kiipeämistä eikä sitä, että jos putoaa . . mutta joka sillä lailla lapsena alkaa, sen luonnossa on jotain, joka ei vanhempana tyydy . . ja Jumala varjelkoon! — Niin äiti ajatteli, mutta ei koskaan tahtonut ajatella loppuun sitä ajatusta, ja hän lohdutti itseään sillä, että ehkä hän on

kuitenkin väärässä ja ehkä se on turha pelko. Jos vaan ei olis niin hyvin tiennyt itse. Mutta ehkä oli toisilla toisella tavalla, eikähän muutkaan lapset . . . vaan se oli taas niin, että Elli oli niin monessa suhteessa toisenlainen kuin ne muut, jotka olivat poikia . . ja hän olikin viimeksi syntynyt . . .

Mutta sitten ajatteli äiti, että ehkä oli parasta puhua isälle. Vaikka suuresti hän epäili, oliko siitäkään apua. Ei isä semmoisia tavallisesti ymmärtänyt. — Ja isä käsittikin sen aivan väärältä kannalta.

— Niin, olen minäkin sitä jo huomannut ja kummastellut, miksi sinä et kiellä . . niin, ei se sovi ja tietysti repii hameensa ja muut vaatteensa . . sinun täytyy kerrassaan kieltää hänet siitä . . .

— Parempi ehkä, jos sinä . . .

— Missä hän on? minä sanon heti paikalla . . .

Äiti huusi Ellin sisään. Se oli hänestä melkein kuin väärin tehty, mutta ehkä sentään oli parasta, että isä sanoi kerrassaan . . .

Isä ensin torui hameen repimisestä ja äiti milt'ei oli tyytyväinen, kun näki, ett'ei Elli ollut juuri millänsäkään. Mutta sitten rupesti isä tapansa mukaan tekemään pilkkaa hänen kiipeilemisestään ja siitä, kun oli kuullut hänen käkenä kukkuuvan . . .

— Iso tyttö jo, ja viitsii olla niin lapsellinen . . kaikihan sinua vieraat katsovat sinne koivuun ja nauravat sulle . . .

Äiti näki, että Elli punastui silmäteränsä myöten ja ymmärsi, että isä oli koskenut arkaan paikkaan. Ei Elli puhunut mitään eikä puhunut koko sinä päivänä. Ja yönsä makasi hän hiljaa, vaikka äiti oli pelännyt, että hän

taas alkaisi uneksia. Mutta aamusilla oli hän alakuloinen ja karttoi katsoa ketään silmiin. Ja niin oli hän pitkän aikaa, ett'ei äiti saanut niihin nähdä. Ja kun sitten kerran sai, näytti hänestä, että tytön katse oli melkein kuin aika-ihmisen. Eikä hän enää kertaakaan pyytänyt päästä puuhun eikä katolle. — — — — —

Äitin olisi usein tehnyt mieli tietämään, mitä tytön mielessä liikkui tähän aikaan. Hän näytti ikäänkuin kasvavan ja vanhentuvan päivä päivältä ja tulevan yhä totisemmaksi. Isää hän kartteli ja äitiä melkein yhtä paljon. Ei se kumma ollut, jos isää, joka kerran alkuun päästyään yhä ahdisteli ja pilkkaili samasta asiasta, mutta olihan äiti koettanut olla ystävällisempi ja hellempi kuin ennen. Ruokapöytään muiden kanssa syömään häntä ei varsinkaan tahtonut saada tulemaan. Ja usein hän oli suorastaan itsepäinen siinä asiassa. Täytyi äitin olla ankarakin välistä, ennenkuin sai tottelemaan. Ja joskus katosi hän päivällisen ajaksi kokonaan niin, ett'ei auttanut huudot eikä etsimiset. Vasta monissa miehin etsittyä löytyi tyttö jostain kummallisesta paikasta metsästä tai pellon pientarelta, jonne oli nukkunut. Silloin täytyi äitin torua, mutta siitä heidän välinsä yhä jäykistyi.

Isä ei sitä huomannut, että iloinen tyttö oli muuttunut sulkeutuneen näköiseksi. Välistä vaan huomasi sen, että tyttö ei tullut pöytään, ja kun oli pahalla tuulella, torui, mutta hyvällä tuulella ollessaan laski leikkiä, jonka Elli otti pilkaksi. Varsinkin silloin kuin sattui olemaan joku vieras, rakasti isä kiusata . . .

— Oletko sinä, Elli, nyt jo monta hametta repinyt tänä päivänä? alkoi isä taas muutaman kerran.

— En ole repinnyt yhtään.

— Etkä ole puussakaan käynyt kukkumassa?

— En.

— Tämä meidän Elli se on linnun sukua . . jos olis vaan siivet . . vaan ehkä ne vielä kasvaa. — Vieraat nauroivat isän mukana, mutta äiti näki, että tytön kasvojen piirteet ikäänkuin jähmettyivät kokoon.

— Lintuhan se on . . käki . . kukkuu puiden latvoissa, niin että pitäjällä kysyvät, että onko teillä elättäkäki. — Kukkuisit nyt, niin että vieraatkin kuulisivat. — Annappas leipäkori tänne, Elli!

Mutta Elli ei liikahtanut.

— Elli, anna isälle leipäkori, sanoi äiti.

Vaan Elli tuijotti jäykästi eteensä tyhjälle lautaselle.

— Elli, nukutko sinä . . ? — Mitä tämä merkitsee? Kuuletko sinä, tyttö, anna leipä tänne!

— Mene ulos, Elli! käski äiti ja työnsi leipäkörin isälle.

Elli nousi, mutta kaasi noustessaan tuolinsa, niin että se pahasti rämähti seljälleen eikä äiti ollut varma siitä, kaasiko hän sen tahallaan. Mutta isä oli niin vihainen, että tuskin osasi hillitä itsensä lyömästä nyrkkiä pöytään. Ja pitkän aikaa katseli hän vihaisin silmin äitiin toisella puolen pyötää, ikäänkuin koko tapaus olisi ollut hänen syynsä. Vieraat olivat hämillään eivätkä tienneet, kuinka olisivat.

Vieraiden mentyä meni äiti isän kammariin, jossa tämä kulki edestakaisin lattialla ja poltti vihaisesti piippuaan.

— Ei hän kärsi sitä, että sinä aina vieraiden ollessa häntä pilkkaat . . sinun pitäisi lakata siitä . .

— Hänen täytyy! . . vai semmoinen letukka? . . vai onko tuommoinen käytös sopiva sinun mielestäsi . . vieraiden läsnäollessa?

— Enhän minä sitä sanokaan . . .

— Niin no! ja äitin täytyy pitää huolta siitä, ett'ei hänen lapsensa osoita röyhkeyttä isälleen! Vai semmoinen letukka . . Ja sepä kumma, ett'ei äiti osaa lapsiaan sen paremmin . . Minun täytyy ottaa hänet huostaani . . hänen kasvatuksensa on laiminlyöty —

— Mutta ei häntä saa sillä tavalla . .

— Milläs tavalla.

Ja odottamatta toisen puolustustusta meni isä tavallisesti tällaisissa keskusteluissa jonnekin ulos.

Ja äiti meni toimeen panemaan isän käskyjä, vaikka hän joka kerta tunsu, että olisi pitänyt jotenkin toisin.

Jos vaan olisi tiennyt, kuinka oli oikeammin, ja ymmärtänyt. Vaan mistä sen tiesi? Olihan häntä itseään samalla tavalla kasvatettu, kuin hän olisi oikeastaan tahtonut kasvattaa Elliä. Mutta sitäpä hän nyt epäili, kummin olisi ollut hänen parempi . . niinkö tai aivan toisin? Ja jos toisin, niin pitäisi hänen mielestään tytön antaa elää ja olla niinkuin hän halusi, iloita, juosta, kiipeillä ja haaveksia niinkuin vaan halutti ja mieli teki. Mutta ehkä olisi kuitenkin parempi tukehduttaa semmoinen jo alussa, niinkuin hänelle itselleenkin oli tehty . . ett'ei se pääsisi mieleen juurtumaan koko elämän ajaksi. — Hän itse ei ollut milloinkaan saanut luonnolleen valtaa antaa, ei missään suhteessa. Tuskin oli saanut juostakkaan, vielä vähemmin puihin kiipeillä ja olla lentelevinään. Se oli so-pimatonta ja se oli syntiä hänen lasna ollessaan. Vaikka ei hän milloinkaan ollut saanut siitä vakuutetuksi itse-

än. Vaan hänen oli täytynyt silloin ja täytynyt aina jälkeensä. Ei milloinkaan, mitä itse olisi halunnut, aina sitä, mitä muut tahtoivat. Ja olihan hän tottunut siihen ja elänyt tähän asti. Vaan olisikohan hänen elämänsä ollut muuten parempi? Jos esim. olisi saanut omaa mieltään noudattaa, niinkuin muutamat muut tässä maailmassa? . . Vaan tämä oli ainakin väärä ajatus ja synnillinen. Ei saisi moittia sitä, mikä oli sallittu, eikä kadehtia muita. Kullekin oli oma kohtalonsa annettu ja kunkin täytyi ristinsä kärsivällisyydellä kantaa. Sitähän hänen olisi pitänyt oppia koko elämänsä kaiken, mutta sitäpä hän ei juuri ollut oppinut. Ei ollut milloinkaan kaikki hänessä tukehdutettu, vaikka oli hän niin välistä luullut. Ehk'ei oltu häntä kyllin ankarasti jo lapsuudesta . . ? Ehkä olikin siinä syy eikä missään muussa . . ?

Näin äiti ajatteli, kun jäi isän ulos mentyä istumaan paikoilleen, mutta kun hän nousi lähteäkseen Ellin luo, tunsu hän, ett'ei hän kuitenkaan osaisi tehdä läheskään niinkuin oikeastaan olisi pitänyt. Ja oikeastaan hänen olisi pitänyt tehdä niinkuin isä, repiä säälimättä haaveilemisen ja rajun luonteen ituja, ja jos tyttö siitä luontoaan näyttäisi, olla ankara ja kurittaa. Mutta hyvähän oli isän, joka ei tiennyt, kuinka semmoinen koski. Vaan hän sen tiesi ja hän sen tunsu nyt vielä monien vuosien päästä . . Ei, ei hän osannut . . ei ainakaan nyt vielä . . . vaikka oikeastaan olisi pitänyt jo aivan ensi kerralla olla ankara . .

— Se oli hyvin pahasti tehty sinulta, Elli . . kuinka sinä voit sillä tavalla? — Mene nyt pyytämään isältä anteeksi.

Elli seisoi selin huoneesen ja katsoi ulos ikkunasta eikä kääntynyt, kun äiti puhui.

— Ei sinun sovi, Elli, tuolla tavalla olla ja kantaa vihaa mielessä . . sinun olisi pitänyt antaa leipäkori isälle, kun isä pyysi . . Ja se on suuri synty olla tottelematoin vanhemmilleen . . Etkö muista mitä neljännessä käskyssä sanotaan? . .

Äitistä tuntui aivan kuin olisi hän kuullut oman äitinsä puhuvan, silloinkuin hän itse oli Ellin sijassa. Se vaan oli eroitus, että hänen äitinsä ääni oli ollut ihan toisella. Mutta hän kuuli kyllä oman äänensä heikkouden ja ymmärsi sen, ett'ei ollut kumma, jos ei se vaikuttanut. Eikä hän itsekään ollut varma siitä, tarkoittiko todella sitä, että Ellin olisi pitänyt mennä anteeksi pyytämään . .

— Ja minkätähden sinä oikeastaan et antanut isälle leipäkoria ja kaasit tuolin kumoon? . .

— Minkätähden — isä aina — pilkkaa minua? sanoi Elli jyrkkätaitteisella äänellä.

— Eihän isä pilkkaa . . ja jos pilkkaisikin, niin et sinä kuitenkaan saa . . ja ehkä se vaan olikin leikkiä . . ei lapsi saa olla tottelematoin . . Jumala rankaisee, ja se on suuri synty . . .

Äiti huomasi, että rupesi tulemaan sitä, mitä jo oli ennen sanonut. Ja mitä sinä hyvin puhuminen auttoi . . olihan työllä ollut syytä tavallaan, ja äiti muisti taas itsestään, kuinka vähän olivat puheet silloin vaikuttaneet. Muu oli häneen pantu vaikuttamaan, vitsa, mutta ei äiti sitä osannut käyttää. Eikä hän tahtonutkaan, ei, vaikka ei mitenkään olis muuten . . Ei, ennen kaikkea muuta kuin

se, että tyttö ehkä vielä aikaihmisenä ja kun äitinsä muistuisi mieleen, tuntisi vitsan kivut . .

— Sinä saat nyt, Elli, vielä tämän kerran anteeksi, mutta toisen kerran, jos semmoista sattuu . .

Äitin täytyi häpeäkseen tunnustaa, että hän sen sanoi enemmän itse päästäkseen kunnialla pulasta kuin tyttöä peloittaakseen.

Isä oli tästä lähin vähän aikaa kasvattavinaan, vaati esimerkiksi joka päivä leipäkorin, vaan unohti sitten koko tytön. Mutta tyttö muuttui totisemmaksi ja sulkeutuneemmaksi. Ei ollut juuri koskaan iloinen, ei hänen nähty leikkivän eikä ollut hällä halua mihinkään ryhtyä. Jos joskus oli luonto kevenemäisillään ja ilo tulemaisillaan, niin hän kohta melkein kuin säikähti sitä ja herkesi. Pihasalla ei hän tahtonut millään viihtyä, ja joka kerta kuin hän jonkin loittoni, näytti siltä kuin olisi tahtonut päästä kenenkään näkemättä. Äiti sen huomasi ja seurasi häntä silmällään. Tyttö meni ensin takapihalle, poikkesi sieltä huoneiden taitse pellon pientarelle ja hiipi melkein kumarrassa aitovartta rantaan. Siellä pujahti hän nuottikodan taa . . ja kerran äiti lähti hänen mukanaan hiljaa sinne päin pihasta laskeumaan. Nuottikodan suojasta näki hän, että tyttö oli työntänyt pyöriviltä teloilta venheen puoleksi veteen ja istunut perään. Mela oli hällä kädessä ja oli hän aivan innostunut sillä vettä melomaan. Välistä viskasi hän vettä korkealle ilmaan ja katseli, kuinka se roiskahti alas järveen. Silloin hän hymyilikin itsekseen ja odotettuaan, että veden pinta siliäisi, heitti hän uudelleen vettä melalla ja hymyili uudelleen. Ja silmässä oli silloin sama lapsellinen katse kuin siinä ennenkin oli ollut ja jota äiti oli ruvennut siinä yhä enemmän kaipaamaan . .

Äiti hiipi pois ja pihaan noustessaan tuli hänelle vesi silmiin. Hän olisi voinut suudella lastaan nyt ja puristaa rintaansa vasten niinkuin ennen hyvin pienenä . . . Mutta ehkä se oli sitä turhaa heikkoutta taas? . . . ja ehkä hän oli semmoinen kummallinen ihminen? Ja olikohan oikein, että hän tuota lastaan niin liiaksi rakasti? . . . —

— — — — —
Vaikka ei äiti sitä ollenkaan hyväksynyt itsessään, että hän aina meni isän kanssa puhumaan Ellistä, niin ei hän sille kuitenkaan mitään voinut, että hän meni. Joka kerta kuin alkoi ja lopetti puhumisensa, oli hän sitä mieltä, että olisi parempi olla puhumatta, mutta kuitenkin hän puhui. Sillä ei hän tiennyt ollenkaan, kuinka tytön kanssa menetellä. Poikain kanssa oli ollut helpompi, ne oli nyt kerran kouluun saatu ja siellähän ne oli. Ja ne olivat kaikki isän luontoisia. Mutta sitä rupesi äiti huomamaan päivä päivältä, että Ellissä hänen oma luonteensa yhä selvemmin alkoi tulla näkyviin . . .

Ei hän osannut saada tyttöä mitään viitsimään eikä mihinkään ryhtymään, ja se se häntä huoletti ja sitä huoltaan piti hänen vasten tahtoaankin isälle kertoa. Eikähän asia siitä parantunut. Isä heti sanoa tokasi jotain tyttölle, usein niin ett'ei se ollut ollenkaan paikallaan; tyttö sillä kertaa totteli, jäykästi ja sanaakaan vastaamatta. Mutta äitin oli aina sen jälkeen hänen kanssaan yhä vaikeampi olla. Tytön käytöksessä oli aina jotain, joka välistä näytti siltä, että hän halveksi jotain ja toisin ajoin taas niinkuin olisi hänelle joku tehnyt vääryyttä. Silloin tuli muutamana iltana maata pantua, mutta vuoteella vielä valvoessa ja miettiessä ajatus mieleen, että ehkä olisi tyttö pantava kouluun, ja heti rupesi siltä tuntumaan

että niin se on tehtävä. Selväksi ei syy päässyt mielessä vielä sinä iltana, mutta siltä se vaan näytti, että kyllä niin oli paras. Vaan aamulla herättyä tuntui asia niin mahdottomalta, että äiti kummasteli kuinka se oli tullut hänelle päähänkään. Päivällä mittiessä sinne tänne oli miten milloinkin. Vaan toisena iltana päätti äiti kuitenkin, että hän seuraavana aamuna puhuu asiasta isän kanssa . .

Kyllä se olisi Ellille kaikista paras, jos hän pääsisi kotoa pois . . jotain oppimaan . . ja olihan se monessa paikoin jo hyvin tavallista, että tyttökin saivat oppia vähän sitä, jota pojatkin . . Ja kun sitä ajatteli, niin kyllähän se tyttö, jolla oli päättä, saattoi yhtä hyvin kuin poikakin . . jotka usein olivat huonopäisempiä kuin tytöt. . . Eikä äiti luullut Ellillä olevan niinkään huonon pään, vaikka ei häntä huvittanut talouden askareet . . eikähän mitään haittaisi, jos koetettaisi? . .

Äiti kyllä tiesi jo edeltäpäinkin, mitä isä näihin vastaisi ja tiesi hän senkin, ett'ei hän osannut hänen syitätään kumota . .

Elliakö kouluun? Mitä varten ei hän saattaisi kotonalla olla? . . Oppi kai hän lukemaan ja kirjoittamaan sen minkä naiset tarvitsevat, jotka eivät tarvitse osata oikokirjoitustakaan aivan . . kyllä isä sen verran osaisi opettaa. Hyvä, kunhan poikansakaan jaksoi virkamiehiks kouluttaa . . mitäs se maksaisi, jos tyttöjäkin vielä? Ja kuka sen tietää, olisiko siitä sitten mitään hyötyä? . . Ei sitä sopinut niin ruveta tietymättömän päälle eksperimentteeraamaan . .

— Mutta näethän sinä itse, mimmoinen hän on . .

ei hänellä ole halua mihinkään ryhtyä eikä muuta . . ja minä vaan luulen, että jos hän saisi lukea . . .

— Niin ei se siitä muuttuisi sen kummemmaksi . . minä olen siitä aivan varma . . minä tunnen naiset paremmin kuin ne itse . .

Ja sen sanottuaan meni isä taas jonnekin ulos ja asia jäi.

Mutta muutamana päivänä tuli pappilaan vieraita.

Tietysti herätti se suurta huomiota, kun tuli pappilaan vieraita . . ja vielä suurempaa, kun ne ajoivat vauunuilla ja kahdella hevosella.

Herra ja rouva istui vaunujen perässä ja vastapäätä niitä pieni tyttö, jolla oli hattu päässä ja hatussa ja käsissä kukkia. Elli sen näki kyökin rappuisten edestä, jossa seisoj ja katseli heidän tuloaan, kun ajoivat isosta portista pihaan ja seisottuivat salin rappuisten eteen.

Isä juoksi juoksemalla vastaan eikä Elli ollut vielä milloinkaan ennen nähnyt isää niin vikkelenä. Ennätti vaunun porttia jo avaamaan, auttoi maahan vierasta rouvaa ja suuteli hänen kättään. Sitten teivi herraa ja ne nauroivat ja melusivat niin, että Ellin piti vetää esiliinansa helma suunsa eteen. Mutta se Elliä enin kummastutti, että isä kumartui pienen tytön puoleen ja kysyi niinkuin aikaihmiseltä, kuinka hän voi ja oliko hän matkasta väsynyt, johon tyttö taas vastasi niinkuin aikaihminen, ett'ei hän erittäin ollut. Samassa tuli äitikin ulos vähän hämillään olevan näköisenä ja kun antoi kättä vieraalle rouvalle, niiasi äiti, vaikka vieras rouva vaan päättään taivutti. Mutta sitten repäsi isä auki porstuan toisenkin oven, levitti kumartaen kumpaakin kättään ja pyysi vieraiden

astumaan sisään Ne menivät, rouva ensin, sitten tyttö ja sen jäljestä herra ja isä yht'aikaa, mutta äiti meni vasta viimeksi ja tuli kohta takaisin melkein juoksujalassa kii-rehtien kyökkiin.

— Ketä ne oli nuo?

— Se herra on papan vanha tuttu. — Muuta ei äiti ehtinyt vastaamaan. Vaan kyytimies oli kuullut kysymyksen ja selitti, että herra kuului olevan rovastina suu-remmassa pitäjässä kuin tämä ja että ne kuuluivat olevan muutenkin ylhäisiä. Ylhäisiä kai ne olivat, koska kannatti kulettaa omaa kuskia, vaikka kyydillä ajoivat . .

Elli katseli hevoisten riisumista ja kummallisia valjaita ja vaunuja, joissa oli pehmeät istuimet kuin sohvut. Kierteli ne joka puolelta ja kävi seisomassa kummallakin astuimella, jolloin vaunut vähän hytkähtivät. Elli koetteli enemmänkin hyrkytellä, mutta silloin kuuli hän jonkun kulkevan salin ovesta ja hyppäsi melkein säikähtäen pois.

Isä taas melkein juoksemalla juoksi ulos ja aivan punasena hohti, kun huuti kuskille jotain, että kantaisi herrasväen kapineita huoneeseen. Sitten keksi Ellin ja käski tulla sisään . .

— Sukkelaan, Elli, sisään . . mitä sinä täällä seisot . . siellä on pieni tyttö, sinun täytyy tulla hänen kanssaan olemaan.

Ja isä odotti, kunnes Elli tuli saliin.

Vieraat istuivat jo, herra keinutuolissa, rouva sohvalla ja pikku tyttö sen vieressä eri tuolilla. Äiti tuli myöskin sisään ja istuutui syrjemmälle salia.

— Tässä on meidän tyttäremme . . Elli, kuinka sinä seisotut ovensuuhun?

Elli meni antamaan kättä vieraille.

— Hyvä päivä, pikku Elli, kuinka sinä voit? . . No? etkö sinä tahdokkaan suudella? — Elli oli vetänyt päänsä pois, kun vieras rouva tahtoi suudella.

— Hän on niin ujo . . kun niin harvoin näkee vieraista, selitti äiti hämillään ja vilkasi isään, joka jo katsoi häneen tyytymättömän näköisenä.

— Kuinka vanha sinä olet? kysyi vieras rouva Elliltä.

— En minä tiedä.

— Et sinä niin saa vastata, Elli, neuvoi isä. — Sinun pitää sanoa: kiitoksia kysymästä, hyvä tantti, minä olen yhdentoista vuoden vanha.

Mutta kun ei Elli ollut sillä lailla ennenkään sanonut, ei hän nytkään.

— Kuinka vanha on herrasväen tyttö? kiiruhti äiti kysymään, hämäästi peläten jotain.

— Sano nyt, kuinka vanha sinä olet, kultuseni.

— Yhdentoista vuoden vanha, äiti.

— Siis ovat ne melkein yhtä vanhat . . teidän tyttärennehän on myöskin yhdentoista . . ?

Äiti kiiruhti taas sanomaan, että kyllä ne olivat melkein yhtä vanhat.

— Elli sinä, elä, mene sinne syrjään, komensi taas isä . . sinä annat vieraasi istua aivan yksin etkä mene hänelle näyttämään nukkejasi ja leikkujasi, vaikka hän on tullut sinua näin pitkän matkan päähän katsomaan . .

— Ei minulla ole nukkeja eikä leikkuja.

— Eikö sinulla ole? onhan sinulla ennen ollut?

Äiti vastasi Ellin edestä.

— Ei, eihän Ellillä ole ollut kuin hyvin pienenä . . eihän hän ole milloinkaan pitänyt nukeista.

— Thyra pitää niistä niin erinomaisen paljon, sanoi vieras rouva . . hän ei voi tulla toimeen ilman, että hänellä ei ole aina joku mukana . . meneppäs, kultuseni, noutamaan se, joka sinulla on vaunuissa . . missä se on siellä jossain?

— Se on vis a vis- istuimen alla omassa huoneessaan . . se nukkuu nyt, kun on matkasta väsynyt.

Sekä herra että rouva hymyilivät tyytyväisinä . .

— Hänellä on niin erittäin vilkas kuvitusvoima siksi, että hän on vielä niin nuori . . hän on koko matkan puhunut nukkensa kanssa . . pannut maata ja herättänyt . . mene nyt häntä herättämään, kyllä hän nyt jo voi nousta . .

Ja rouva hymyili yhä vielä ja kun tyttö oli mennyt ulos ja isä käsenyt Ellin mennä mukana, niin ei rouva voinut pidättäytyä, mutta kertoi vielä uudelleen saman asian, että oli oikein omituista katsoa, kuinka Thyra ei hetkeksikään unohtanut nukkeansa ja kuinka hoiti häntä ja puki päälle ja riisui ja käski olla hiljaa, ett'ei hänen hoidettavansa heräisi . .

— Sinulla on erittäin miellyttävä pieni tyttö, sanoi isä vanhalle koulukumppanilleen.

— Thyra olikin heidän ainoa lapsensa, sanoivat herra ja rouva . . he eivät voineet olla erillään hänestä hetkeäkään . . ottivat aina hänet mukaan, jos mihin matkustivat . . mutta täytyi heidän heti kohta kotiin tultuaan erota hänestä, kun Thyran taas täytyi kouluun . . heillä oli ikävämpi kuin lapsella itsellään.

— Vai niin . . herrasväki on antanut tyttänsä käydä koulua? kysyi äiti.

— Niin, kyllä se on tarpeellista . . me olemme päät-

täneet antaa lapsellemme niin täydellisen kasvatuksen kuin vaan voimme, ja kotona ei hän voi oppia enää sitä, mitä sivistyneeltä ihmiseltä vaaditaan . .

— Kyllä se voi niin olla, sanoi äiti.

— Eikö sinun Ellisi ole vielä koulussa? kysyi vieras herra isältä.

— Ei, ei hän . . ei hän ainakaan vielä . . se on kyllä totta, että olen minä sitä vähän ajatellut . .

Isä ei tosin ollut aivan varma siitä, oliko hän sitä ajatellut, mutta niin hän kuitenkin luuli. Ja ainakin ajattelihan hän nyt.

— Thyra on ollut jo kaksi vuotta koulussa ja kyllä me olemme tulleet siihen huomioon, että sekä hänen tietonsa erittäinkin että koko hänen muu kasvatuksensa niin hyvin hengellinen kuin ruumiillinen esimerkiksi mitä ulko-käytökseenkin tulee, ovat suuresti edistyneet.

— Niin, kyllä kaikesta näkyy, että hän on hyvin kasvatettu, sanoi isä . . missä koulussa hän on?

— Se on kyllä totta, että koulukin on paras laatuaan meidän maassamme, saksalainen tyttökoulu pääkaupungissa . .

— Eiköhän siellä tulisi kovin kalliiksi pitää . . ?

— Kalliiksihan se tulee, sanoi herra, mutta meidän mielestämme on vanhemman velvollisuus antaa lapselleen kasvatusta semmoinen, joka, niinkuin sanottu, vastaa sen ajan vaatimuksia, jossa eletään, ehkäpä vielä parempikin. Ja tytölle ainakin on se välttämätöntä, jonka vaikutusala ja elämän toimi on avioliitto ja johon hän kaikki rakentaa. Siksi on se välttämätöntä, että hän, kun hän joutuu naimisiin —

— No, August, torui hänen rouvansa, nyt sinä taas

menet siihen . . se on liian aikaista vielä puhua siitä . .

— Elä sano, mamma, ei mikään ole liian aikaista, kun huolta on pidettävä lapsensa onnesta.

— Niin, niin, kyllä se on totta . .

— Niin, mitä aijoitte sanoa siitä, kun joutuu naimisiin? kysyi äiti.

— Sitä juuri, että vaimo, joka on saanut hyvän sivistyksen, paljoa paremmin voi tehdä miehensä ja perheensä onnelliseksi kuin muutoin, sen olen minä pitkällisenä papin toimeni aikana kyllin usein tullut huomaamaan ja siksi minä . .

— Se on aivan totta, se on aivan totta, sanoi isä melkein hartaasti, mutta äiti istui vähän aikaa totisena eteensä katsoen ja nousi sitten ja meni katsomaan, eikö kahvi olisi valmista.

Kuppeja toisessa huoneessa tarjottimelle järjestäissään näki hän Ellin ja vieraan tytön vaunuissa. Vieras tyttö näytteli nukkeaan Ellille, mutta ei Elli siitä näyttänyt olevan juuri milläänkään . . katseli melkein kuin oudoksuen vuoron tyttöön vuoron nukkeen.

— Onko sinun nimes Thyra? kysyi hän yht'äkkiä.

— Minun nimeni on Thyra Hedvig.

— Äitisihän kutsui sinua joksikuksi muuksikin . . miksikä se kutsuikaan?

— Kultuseksiko? niinkö? — Äiti sanoo aina minua niin, kun minä olen hyvä tyttö.

— Miksikä se sanoo, jos olet paha?

— En minä ole milloinkaan paha . . Tantti sanoo aina koulussa, että minä olen paras tyttö koko luokalla . . minä olen primus . .

— Mikä se on se?

— Etkö sinä tiedä, mikä on primus? . . etkö sinä ole ollut koulussa?

— Enkä ole ollut . .

— Voi, voi, sepä on ikävä se . . mennään puutarhaan noutamaan kukkia Ainille . . onko teillä ruusuja, Aini rakastaa ruusuja . .

— Ei meillä ole mitään ruusuja . . saat herneen kukkia, jos tahdot.

— Ei Aini huoli semmoisista . .

— Tahdotko sinä istua venheen perässä, niin mennään rantaan . .?

— Minä menen kysymään ensin äitiltä . . en minä ennen tule . . pitää aina kysyä äitiltä ensin . .

— En minä sitte lähdekkään, jos menet kysymään.

— Miksikä et?

— Siksi vaan! En minä virka kellekään mitään, kun menen vaan . .

— Hyvä tyttö aina kysyy äitiltään ensin, ennenkuin menee minnekään.

Elli katsoi vähän aikaa ääneti toveriinsa, sitte sanoi hän:

-- Sinä olet olevinasi?

— Minäpä menen äitin luo ja otan Ainin mukaan, sanoi toinen loukkautuneena ja lähti pois.

Sen parempia ystäviä ei tytöistä tullut, vaikka isä niinä päivinä, jotka vieraat viipyivät tulossa, koetti kaikella tavalla saada heitä olemaan yhdessä. Isän mielestä oli vieras tyttö esikuva hyvin kasvatetusta lapsesta ja hänen oma tyttäensä huonosti kasvatetusta. Se tuli joka hetki yhä selvemmin näkyviin. Käytöksessään oli toinen siro ja miellyttävä, toisesta ei saattanut sanoa, että se edes käyt-

täytyikään . . oli vaan ja jurrotti ja tuskin vastasi siihen mitä kysyi, jota vastoin vierasten lapsi otti osaa puheisiin ja oli valmis aina vastaamaan. Ruokapöydässä se varsinkin tuli näkyviin. Tuskin tarvitsi muuta passaria pöydässä. Thyra huomasi, jos keltä, varsinkin jos isältä tai äidiltä, loppui leipä ja lennätti sitä heille, samoin kuin kaikkea muutaakin niinkuin voita, juustoa tai lohta. Isä sitä ihmetteli julkisesti kuikkien kuullen ja käski Ellin ottaa esimerkkiä.

— Heitä kasvatetaan siellä pensioonissa kaikkeen tämmöiseen niin erittäin hyvin, sanoivat vanhemmat. Ja heidän tyttärensä tuli siitä yhä kohtelijaammaksi, niin että äitinsä viimein täytyy sanoa hänelle, että hän itseäänkin muistais, ei vaan aina muista huolta pitäisi.

Muutaman päivän perästä menivät vieraat, ja Ellistä tuntui kappaleen helpommalta, kun olivat hyvästinsä heittäneet ja istuutuneet vaunuihin eikä vieras rouva ollut tahtonutkaan suudella.

Isä hääräsi vaunujen ympärillä, sulki itse vaunujen ovet ja lähti kulkemaan vaunujen kupeella portille saakka. Ja Elli kuuli hänen sanovan vieraalle tytölle, että hän toivoi, ett'ei sillä lie kovin ikävä ollut, vaikka häneltä puuttuikin sopivata toveria.

Eivät olleet vieraat vielä maantielle ehtineet, kun Elli luikasi rantaan, istui venheen perään ja heitti melalla vettä niin korkealle, että sitä melkein räiskähti korkeammalle kuin nuottikodan katto. Ja silloin vasta hänestä tuntui oikein siltä, että vieraat olivat menneet.

Portin kiinni pantuaan meni isä kammariinsa, pisti piippuunsa ja käveli poltellen edestakaisin lattialla. Sitten

istuutui hän keinutuoliinsa ja huuti äitin toisesta huoneesta luokseen.

— Elli täytyy minun mielestäni jo tänä syksynä lähettää kouluun . . minun mielestäni on se nyt ihan välttämätöntä . . jos hän saa täällä kotona kaiken ikänsä olla, niin ei hän kuuna päivänä opi ihmisten tapoja. Näitkö sinä, kuinka hän käyttäytyi vierasten läsnä ollessa . . täytyi milt'ei hävetä hänen tähtensä, ja saa nähdä, tokko häntä enää saa muuttumaan. Vaan täytyy koettaa parastaan!

— Mihin kouluun sinä . . ?

— Jos olisi varoja, lähettäisin minä hänet samaan pensiooniin, jossa Thyra on, mutta nyt se tulisi liian kalliiksi. Vaan minä olen ajatellut — ja sitä mieltä oli Augustkin — että sopisi panna Elli oman kaupungin ruotsalaiseen kouluun, jossa opetetaan melkein saman methodin eli mallin mukaan kuin pääkaupungissakin. Ja minä olen sitä mieltä, että se on hyvä methodi.

— Mutta onkohan se niin hyvä?

— Minkätähden ei olisi?

— Niin, en minä tiedä muuta kuin mikä minusta näyttää. Ja ei minua oikein miellyttänyt, en tiedä, onko se koulun syy vai vanhempain, mutta ei minua oikein miellyttänyt Thyran kasvatus . .

— Ei miellyttänyt? — Sepä kumma! Ja minun mielestäni on hän parhaiten kasvatettuja tyttöjä mitä milloinkaan olen nähnyt! Jos voisin antaa Ellille samanlaisen kasvatuksen, niin olisin onellinen . . Sepä . . sepä minua todellakin kummastuttaa!

— Niin, niin, te'e vaan, niinkuin tahdot, mutta suo-

malainen tyttökoulu olisi minun mielestäni sopivampi sen mukaan, mitä siitä olen kuullut.

— Minä en tiedä, minkälainen se on, mutta jos se on se sama koulu, jossa käy yhdessä sekä herrasväen että talonpoikain tyttöjä, niin en ymmärrä, mitä hyötyä on lähettää tyttärensä sitä samaa käytöstä muualle oppimaan, jota hän yhtä hyvin, paha kyllä, on tilaisuudessa joka päivä kotona oppimaan.

— Mutta minä luulen, että he siellä lukevat yhtä paljon kuin toisessakin, ja sen olen kuullut, että paremmasti oppivat.

Mutta nyt isä kiivistui niin, että nousi seisoalleen.

— Hyvä ihminen! Siinäkö nyt on kysymys, kuinka paljo luetaan ja kuinka paljo luetaan? Pojille se on niin, mutta tytöille ei ollenkaan niin! Ei ollenkaan niin Osaksi tietysti, mutta pääasia on antaa heille heidän oppinsa ja tietonsa sivistyneessä muodossa . . hienossa muodossa . . hienonnetussa muodossa . . ja seurassa! . . Semmoisessa seurassa, jossa he voivat oppia jotain ja joka on heidän säädylleen sopiva. — Ja vähän vaiti oltuaan lisäsi isä: Elli on kuitenkin papin tyttö. Ja August ja hänen vaimonsa olivat aivan samaa mieltä kuin minä.

Äiti ei siihen virkkanut mitään ja asia oli siis päätetty. Syksyllä oli Elli pantava kouluun ja isä aikoi itse lähteä häntä sinne viemään.

Elli ei tahtonut ensin oikein uskoa, että hänet pantaisiin kouluun, että saisi lähteä ajamaan pitkän matkan, kulkea höyrylaivalla ja tulla kaupunkiin. Mutta kun äiti sen varmaksi vakuutti, että niin oli isä päättänyt, niin tyttö hypähti ilosta lattialla.

— Onko se sinusta niin hauskaa?

— On, on! . . . Enköös minä saa ajaa pitkän matkaa, paljon etemmä kuin se, missä maantie menee piiloon . . . ja höyrylaivallako kanssa?

— Niin, ja saat nähdä kaupungin.

— Ja saan nähdä kaupungin! — Se kyllä tuntui hauskalta sekin, vaikka ei hän vielä oikein osannut kuvailla, minkälainen kaupunki olisi. Vaan ei hän sitä nyt outanut ajattelemaan.

Hän pyörähti kantapäillään, kiiruhti ulos ja juoksi rantaan venheen perään. Ja siellä hän taas heitti vettä melalla ilmaan . . . korkeammalle kuin milloinkaan ennen. Ei malttanut kauvan olla rannassa. Näki niityllä metsän reunassa vasikat ja riensi niitä kohti. Likelle tultua huikkasi niille riemuissaan, leimahutti helmojaan ja löi käsiään yhteen, niin että elukat säikähtivät pahanpäiväisiksi ja pötkivät mölisten kymmenelle haaralle.

Yöllä ei tahtonut saada unta silmiin millään lailla. Kaikenlaista tuli ja meni mielessä yhtä perää. Mutta ei mistään jäänyt vakavata kuvaa. Kaupunki ei varsinkaan ottanut asettuakseen. Viimein kuitenkin rupesi tuntumaan, että se oli korkealla mäellä . . . niinkuin linmäellä . . . jossa oli paljon taloja, jotka päiväpaisteessa pitkän matkan päähän hohtivat ja ikkunat kimmeltivät . . . Ja se kuva jäi mieleen niin varmaksi ett'ei aamusilla tullut sitä äitiltä tarkemmin kysellyksi.

II.

Äiti oli kuullut sinä yönä kuin Ellin seuraavana aamuna piti lähteä kouluun, mitä hän näki unia ja mitenkä

hän elämäänsä kaupungissa kuvaili. Eikä hän taaskaan tiennyt, olisiko hyvillään vai pahoillaan siitä, mitä oli kuullut. Tyttö oli haastellut unissaan vähä väliä sinä yönä ja koko ajan vaan kaupungista ja kaupunkiin lähdöstä. Ja yhdenlaista haaveilemista se oli kuin ennenkin. Korkeat mäet taas, paljon maailmaa ja korkeita puita! Ja iloa ja riemua niiden latvoissa kiikkuessa ja kukkuessa! Ja niin äiti kuulosti sekavasta haastelusta, että oli tytöllä toveri ja että he kilpaa kiipeilivät ja puhelivat toisilleen . . .

Nyt oli hän lähtenyt kouluun, oli menossa kaupunkiin ja kohta kai sai nähdä, minkälainen se oli . . ja oliko se samanlainen kuin se, miksi hän oli sitä kuvaillut. Äitille tuli yhtäkkiä sääli tyttöään, kun ajatteli, kuinka hän ehkä kuvailemisissaan pettyisi. Ja siellä se nyt kukistaminen alkaa, ajatteli hän. Mutta sitten taas ei hän tiennyt, kumminko kuitenkin olisi parempi, aikaiseenko vai myöhään. Ja sehän se olikin se hänen ainainen epäilynsä, joka aina tuli.

Mutta lopuksi ajatteli hän, että olkoon, eläköön ja kasvakoon, tottahan käy niinkuin käy! Minkä maailman ranta kuolettaa, sen kai se kuolettaa . . ja totta kai on kullakin oltava niinkuin se on . . .

Ja minkäpä hän nyt taisikaan? Vähät kai hänen kasvatuksensa enää vaikuttaisi siihen, joka oli muiden käsissä. Ja jospa muut sen ymmärtävät paremmin, jotka uskaltavat ottaa toisenkin lapset haltuunsa . . tottapa ne on silloin varmat.

Ja äiti tunsu yhtäkkiä omituisen uupumuksen koko olennossaan sekä ruumiissaan että sielussaan . . Oli sitä aina välistä ennenkin tuntunut, mutta nyt se tuntui enemmän kuin milloinkaan ennen. Ilta oli, hämärti, ja hän

istui huoneessaan kädet helmassa, ja ajatteli kaikkea tätä ja katseli ikkunastaan ulos, josta näkyi rauhallisen kolkko syksyn taivas kuumottavan kellastuvien koivunlehvien välitse . . .

Silmä seisottui yhteen kohti katsomaan, sillaikaa kuin ajatukset vierivät omia teitään.

Omituistahan oli se elämäkin, kun sitä ajatteli. Ensin se lapsuus, jota ei kuin hämärästi muisti, mutta joka kuitenkin oli välistä niin kirkasta ja valoisaa. Vaikka olihan ollut katkeruuksia siinäkin . . ja monessa suhteessapa se oli samanlaista kuin Ellin. Ankaroita olivat sen ajan vanhemmat, täytyi totella, mitä sanottiin, ja jos ei totellut, niin kipeästi koski! Harvoin sai mielensä mukaan leikkiäkään, sunnuntai-iltoina ei ollenkaan, jolloin aina ensin olisi mieli tehnyt, kun kylän lapset olivat jouten ja tulivat sitä varten pappilaan. Käsipuolesta tupaan vietiin, kuumaan tupaan, jossa istui iso joukko ihmisiä veisaamassa ja isä luki eikä tahtonut milloinkaan heretä. Ikävä oli istua, unetti, eikä tahtoneet mitenkään silmät auki pysyä . . mutta äitin ankara silmäys pöydän takaa ne pönkitti. Ja sehän on synty, suuri synty, sanoi äiti, ja Jumala sen kyllä korkeudestaan näkee, joka ei saarnan lukua mieleensä paina, vaan antaa aatoksensa maallisissa asioissa lennellä. Ja siltä se välistä rupesi itsestään näyttämään ja hartaasti koetti kuunnella, vaikka toisin ajoin taas ryöstäytyi mieli muuanne menemään, hakaan vasikoiden luo, rantaan ja mättäisille niityille, joilla kuperkeikka sydäntä suloisesti vihloi.

Mutta sitten tuli ne ajat kuin piti pukea päälleen synkeästä sinisestä hame ja panna tumma huivi haulaan, kun muilla nuorilla oli valkoiset karttuunileningit ja kau-

jassa valkoinen kiilloitettu kaulustin. Se oli vaikeata aikaa ja mieli oli kuohua yli reunojensa. Kun Juhannusiltoina-kin alkoi naapureissa kokot hulmuta, kun soittoa kuului ja muiden nuorten iloisesti meluavat äänet . . eikä saanut sinne mennä! Ei ajattelemistakaan! Äiti huusi huoneesen, sulki ikkunat ja käski panna maata. — „Vai tahtoisitteko te olla siellä, missä pakanajumalain kunniaksi poltettiin ensimmäisten kristittyjen luita?“

Väärin se oli, väärin oli tehdä se salaa, ja kuitenkin muisti äiti, kuinka hän monet kesä-yöt vinnillä vuoteellaan loikoi ja luki kirjoja, joita veljet olivat toimittaneet, mutta „joiden tekijät vielä kuolemansakin jälkeen syntiä tekivät.“ — Romaaneja! Se olisi ollut kauhea asia, jos olisivat isä ja äiti sen tietää saaneet! — Vaan eihän rangaistus luvattomasta työstä ollut sittenkään tulematta ollut. Nehän ne sen kaipauksen mieleen idättivät, joka aina jotain ikävöi eikä milloinkaan sitä saanut. Ne kai ne olivat vaatimuksia ja toiveita herrättäneet, jotka eivät koskaan toteutuneet ja joita ei ikinä tahtonut saada kuulumattomiin karkoitetuksi.

Kyllähän hän oli kaunis mies ollut, kohtelijas nuorena ja hyvästä perheestä ja siksi hänestä isä ja äiti pitivät, vaikka oli hän papiksi vähän liian maailmallisesti mieltynyt. Se oikea, se kumman kaunis ja kumman jalo, joka oli valoisina kesä-öinä vinnillä loikoessa ja lukiessa mieleen painunut, sen oli pitänyt vähäksi aikaa kadota ja väistyä pois. Mutta talvellahan kaikki oli tapahtunutkin ja niin oli se uutta ja niin oli hommaa siitä paljo, että kesäiset haaveet jäi. Jospa eivät olisi milloinkaan enää tulleetkaan!

Elli oli syntynyt kaikista lapsista viimeksi ja monta vuotta oli hänen ja eilimäisen väliä. Kuolleet olivat nuorimmat, vanhimmat, poikia kaikki, elivät ja olivat aikamiehiä kohta. Oli niiden kanssa aikanaan huolta ollut ja vaikeuksia ja ikävää, kun ei käynyt kasvatus niinkuin olisi isä tahtonut. Ja sitten oli käynytkin hyvin . . isän mielestä . . kun hän ne huostaansa otti ja oli ankara, jota ei äiti ollut milloinkaan osannut. Isän näköisiä niistä tulikin ja hänen luonteisiaan . .

Mutta Ellistä sanoivat kaikki, että hän oli äitinsä ilmeinen kuva. Äiti muisti, kuinka hän hänen syntymästään iloitsi ja kuinka isä siitä näytti olevan tyytymätön. Ei kuitenkaan kukaan tiennyt kuinka perin pohjin hänen luotoisensa tyttö oli. Ja kuinka samanlaiset tuumat ja tunteet kuta enemmän hän kasvoi! Yhä selvemmin ne muistuttivat omia entisiä aikoja ja senpä johdosta niitä lie näin nyt tullutkin ajattelemaan ja näin tarkkaan muistamaan.

Mutte sepä se huoletti ja siitähän sitä aina oli epätietoinen, minkälaiseksi hänen elämänsä maailmassa tulisi . ja olisiko hyvä, jos tulisi semmoinen yhäkin kuin oli omakin ollut. Jos olisi tiennyt, oliko sitä toisenlaista ja olisiko itselle saattanut toisin olla, jos olisi oikein ollut? . . Ja taas, kuka uskalsi sanoa, ett'ei oikein ollut, niinkuin oli? . . .

Yhtäkkiä rupesi omatunto vaivaamaan. Väärinhän oli nurkua ja olla tyytymätön, vaikka vaan vähänkin olisi ollut. Ja eikö Hän tiennyt kullekin parhaiten asettaa, joka oli kaikki asettanut? Itsessähän saattoi suurin vika olla-kin! . . Mitä sitä olikaan välistä ajatuksissaan syntiä tehnyt! . . Ja yhtä suuriahan ne oli ajatellut kuin tehdytkin!

. . Ei, ei ikinä! Väärin se oli, väärin oli, jos vaikka mielessäänkin rikkoi sen, jonka oli valalla vakuuttanut ja myötä- ja vastoinkäymisessä pitää luvannut . . .

Ja äiti unohti kaiken muun paitse oman huonon tilansa. Tyttärensä unohti ja huolensa hänestä ja ajatteli sitä vaan, mitä hän vastaisi, jos hänet yhtäkkiä kutsuttai-siin Jumalan tuomio-istuimen eteen ja tilille vaadittaisiin. Ja sen hän tunsii, ett'ei hän valmis olisi vastaamaan, ei ollenkaan vielä! Jos ei armon aikaa annettaisi, niin huonosti kävisi.

Äiti etsi hämärässä kiiruusti hyllyltä äitivainajansa postillan ja alkoi tulen tehtyään sitä selailla.

— „Lue Jumalan sanaa lakkaamatta!“

Niin oli hänelle kotona sanottu, vaan sen neuvon oli hän, paha kyllä, unohtanut ja laiminlyönyt.

III.

Koko ajan kuin kaupunkia kohti kuljettiin, pysyi Ellin mielessä se sama kuva, joka oli sinne unessa painunut. Kuta likemmin laiva kaupunkia läheni, sitä enemmän rupesi mäkiä näkymään järvien rannoilla ja toiset kauvempana siintivät ja talot ja ahojen reunat iltapäivän paisteessa hohtivat.

Elli oli monta kertaa aikonut kysyä, mikä niistä oli kaupunki, kun oli kuullut, että kohta kaupunkiin tullaan, mutta ei hän viitsinyt.

Isä oli ollut koko matkan hyvällä tuulella ja syöttänyt Ellille makeisia ja näytellyt kaikkia.

— Nyt näkyy, Elli, kaupunki, sanoppas missä kohti se on?

— Tuolla, sanoi Elli ja osoitti edessä kohoavaa komeata mäkeä, jonka rinteiltä ja harjalta taloja näkyi ja viljapeltoja.

— Ei, ei, sanoi isä, ei sinnepäinkään! .. katsoppas, täällähän se on, mäen juuressa .. näetkö nyt, siinähan se on!

— Hy-yi! — Minkätähden ne on tehneet kaupungin sinne?

— Minnekkäs niiden olisi pitänyt se sitten tehdä?

— Tuonne ylös mäelle .. minä olisin tehnyt mäelle ..

— Sinä olisit tehnyt mäelle, matki isä ja veti kädellään pitkin Ellin kasvoja.

Mutta kaupunkiin tulo ei nyt enää Ellistä tuntunut millenkään. Semmoistako se nyt olikin .. yhtä matalata kuin kotonakin ..

— — — — —
— — — — —

Ei isä ollut saanut tyttöönsä niin hyvin sijoitetuksi kuin olisi tahtonut. Johtajattaren luo olisi hänen Ellinsä pitänyt päästä asumaan, mutta siellä olivat kaikki paikat jo täytetyt. Mutta johtajatar, kohtelijas, säännöllinen kaikin puolin ja tavattoman valkohampainen nainen, oli vakuuttanut, että on aivan yhtä hyvä, jos Elli tulee asumaan siellä, minne hän pyytää saada ehdoittaa. Ja johtajatar ehdoitti erään oppilaitoksen nais-opettajista. Se oli sekin yhtä kohtelijas, yhtä säännöllinen ja yhtä valkohampainen kuin johtajatarakin.

Isä oli heihin molempiin erinomaisesti mieltynyt,

hän kun rakasti sulavata ja kohtelijasta puhelua, josta ei maalla saanut koskaan nauttia. Hän virkisti vanhoja muistoja ylioppilasajoilta ja vakuutti Ellillekin, että harvoin saa tavata niin perinpohjaisesti sivistyneitä ja eteviä naishenkilöitä. Elli ei siihen puhunut mitään. Johtajatar ja tuo toinen nainen olivat taputtaneet häntä poskelle, mutta heidän kätensä olivat tuntuneet Ellistä niin kylmiltä että häntä melkein puistatti.

Päivää ennen isän kotia lähtöä muutti Elli uuden „tätinsä“ luo ja isä oli kutsuttu päivällisille. Puheltiin taitavasti ja kohtelijaasti ja oltiin yhtä mieltä kaikissa asioissa.

— Siitä saatte olla varma, herra pastori, vakuutti neiti ja kohotti lasinsa, että me parastamme koetamme tehdä . . ja kun hän on oppijaksonsa päättänyt ja kotiinsa palajaa, toivomme me . . maljanne, herra pastori! . . että hän täyttää kaikki ne toiveet . .

Isä kumarsi ja kilisti.

— Minä olen vakuutettu siitä ja jätän täydellä luottamuksella tyttäreni teidän huostaanne.

Elli istui pöydässä hänkin, mutta ei hänen käynyt syönti eikä juonti . . puhua ei onneksi tarvinnut. Kädet kankeina hän istui, melkein tyhjälle lautaselleen tuijottaen, ja itkuaan pidätellen. Tämä kaikki oli niin . . niin . . tuntui niinkuin ei olisi tahtonut käydä hengittäminenkään.

Isän kanssa oli Elli käynyt johtajattaren luona ja sillaikaa kuin isä oli puhellut johtajattaren kanssa kahden kesken, oli Elli seisonut käytävässä yksin. Käytävä oli pitkä ja soikea ja kaikui kuin kellari, jos vähäkään liikahti tai rykäsi. Ovia siellä täällä kumahten aukeili ja

sitten ne vielä kovemmin kumahtivat kiinni. Askeleita kuului lähenevän ja etenevän, välistä aivan pään päällä, ja kun ne olivat toisessa päässä käytävää, tuntui Ellistä, että niitä oli koko kirkkoyoukko, jotka sieltä tulivat. Kolme-neljä tyttöä niitä vaan olikin, hänen kokoisiaan, jotka hänen ohitsensa juoksivat. Kun ne hänet huomasivat, seisottuivat ne katsomaan, supisivat jotain toistensa korviin ja juoksivat sitten nauruaan pidätellen eteenpäin. Elliltä oli itku päästä, kun tuntui niin surkean turvattomalta tässä yksin seistessä.

Sama tuntui nyt taas pöydässä istuessa, vaikka kyllä oli isäkin läsnä. Tuon vieraan neiden koko olento, säännölliset ja vaaleat kasvot, huolellisesti kammattu tukka ja taitaviin sanoihin sovitettu puhe — aivan niinkuin olisi kirjaa lukenut — sitten vielä laihat ja pitkät sormet, se kaikki oli niin ikävää ja kylmää ja kolkkoa, että hirvitti ajatellessa, kuinka tänne yksin jäisi. Kiiltävän valkoinen pöytäliina, hopeapäiset veitset ja tarkasti leikatut leipäpalaset, niissäkin oli jotain, joka kokonaan otti pois rohkeuden ja itseluottamuksen.

Ja illalla maata pannessa, kun isäkin jo oli mennyt, tuli Ellille kylmien vieraiden lakanain väliin laskeutuessa niin surkean ikävä äitiä, että pullahti täyteen itkuun ja veti peitteen korvilleen saadakseen oikein rauhassa itkeä, ett'ei kuulisi kukaan. Ennenkuin hän nukkui, tuntui hänestä itsestäänkin, että hän oli semmoinen riepu, jonka saattaisi repiä kuka tahansa eikä hän taitaisi mitään.

Aamulla noustua oli vähän turvallisempaa, mutta kouluun mentyä uudistui entinen turvattomuuden tunne. Ei tahtonut osata mitenkään olla, ei tiennyt, mitä tehdä, ja muut sen näkyivät tietävän kaikki. Ja kun hän ei osan-

nut, niin toiset tytöt katselivat häntä pitkään ja muutamat osoittelivat sormillaan. Kaikki oli sitten ihan toisenlaista kuin kotona, isoa, kylmää ja kulmikasta ja joka paikka niin sileäksi maalattua. Hajukin pulpeteissa oli omituinen ja vieras.

Kotona asunnossa taas ei tahtonut lähteä ainainen arkuus. Oli yhä pelko siitä, että liikkueessaan romahuttaa jotain tuolia tai kompastuu mattoon. Eli pääsee puhussa joku ääni, joka on liian kova täällä kuulumaan ja säännöllinen täti siitä heti häneen katsahtaa.

Maata pannessa ratkesi kaikki ikävä, mikä päivän kuluessa oli sydänalaa kokoontunut, katkeraan itkuun, vielä katkerampaan kuin eilen illalla. Eikä se nyt helppoittanut vähääkään, yhä eneni vaan. Ja yksinäisen, pienen sängyn nähdessä tuli semmoinen työnnähdys sydämestä, että piti paiskautua pöytää vasten ja painaa nyrkki suun eteen, ett'ei pääsisi kirkahdus tulemaan. Ja kun se siinä olisi kuitenkin päässyt ryöstäytymään, piti rientää sänkyyn ja tukehuttaa se tyynyyn.

Siinä suullaan ollessa rupesi tuntumaan siltä, että tähän paikkaan kuolee, jos ei pääse kotiin, eikä voi elää tätä elämätä yli huomisen päivän. Pitää taas mennä kouluun, kaikki katsovat . . ei osaa olla eikä tiedä, mihin istua . . asettelevat ja neuvovat eikä ymmärrä, ja toiset tytöt katsovat ja nauravat keskenään . . .

Ja taas tuli työnnähdys sydämestä ja tuntui, että se halkiaa . . .

Hän lähtee, lähtee nyt hetikohta kotiin takaisin! Hän karkaa täältä ja kävelee jalan, ja kysyy, missä päin on koti . . Mutta ulkona satoi ja tuuli ja se rupesi peiloittamaan. Ja kun silloin rupesi näyttämään, ett'ei ehkä

uskallakaan lähteä, niin taas työnnähti sydämessä, että koko ruumisen koski . . .

Mutta hän kirjoittaa äidille kotiin, että äiti tulee tänne ja ottaa pois . . eikä hän ennenkuin äiti joutuu, ei hän lähde kouluun eikä liiku minnekkään tästä huoneesta eikä syö mitään. Hän on tässä näin . . vaate päällä . . siihen asti . . .

Elli itki itsensä nukuksiin ja nukkui vaate päällä aamuun saakka. Ja yöllä näki hän unta, että oli kotona äitin sängyssä . . sen selän takana seinän puolella . . pienessä kyttyrässä koko tyttö, pää äitin tyynyn nurkalla. Ja niin hän näki pitkään sitä unta, että aamulla herätessä ensin oli kotona olevinaan. Eikä selvittyä tahtonut pitkään aikaan muistaa, missä oli! Vaan kun silmä sattui ikkunaan, niin näki tatin kävelevän ulkona aamupuvussa kukkiaa katsellen. Ja siitä muisti taas kaiken muunkin. Itku oli pulpahtamaisillaan, vaan samassa tuli pelko, että jos tati tulee ja näkee, että on vaate päällä maannut ja ehkä on siitä vihainen. Sillä Ellistä tuntui siltä, että se semmoisesta on vihainen eikä hän tiennyt, kuinka olisi ollut, jos olisi hänelle joku vieras ihminen ollut vihainen.

Koulussa oli sinä päivänä vähän parempi, osasi jo neuvomatta istua paikalleen ja tiesi, milloin piti nousta ja vastata. Ei tullut itkukaan eivätkä ne niin enää katso-neetkaan kaikki. Sitten kävivät vielä kaikki ne tytöt, jotka istuivat samassa huoneessa kuin Elli, kävivät voimistelutunnilla kävelemässä ja Elli sai nähdä kaupunkia.

Niin että, vaikka illalla taas rupesi itku pullahtele-

maan, ei se kuitenkaan pitkälle päässyt. Ja kun väsytti, niin nukkuikin ennen.

Päiviä myöten sitä vähitellen alkoi tottua siihen elämään. Ja kun tuli työtä ja läksyjä pantiin kotona luetaviksi, niin ei niin joutanut ikävätäänkään enää ajattelemaan. Ei itku kuitenkaan kaukana ollut, ei kulkua alempana. Siellä se vielä monet viikot asusti ja pulpahti aina vähä väliä esille koulussa ja muualla, välistä yhtäkkiä ja tietämättä aivan.

Muutamia viikkoja oltuaan, rupesi Elli jo kuitenkin vähän ympärilleen katastelemaan ja silloin tällöin tulla hypähti välistä naurukin muutamista somista asioista, ja itku oli laskeutunut ihan kuiviin. Koulussa oli muutamia hauskoja tyttöjä, ja niille piti väkisinkin nauraa, kun ne ilveitään tekivät, silloinkuin ei opettajat olleet näkemässä Nillehän ne ilvehtivätkin juuri ja niitä matkivat. Piti nousta oikein paikoiltaan välitunneilla välistä ja mennä niitä katsomaan. Ihan osasivat ne sillä äänellä panna kuin opettajat ja olla aivan kuin ne. Ja kun Elli heitä vähän aikaa katseli, tuntui hänestä, että hänkin osaisi tehdä samalla lailla. Ja kotona hän matkikin, itseksensä kammarrissaan, mutta koululla ei uskaltanut. Peloitti se, että jos kaikki kokoontuvat ympärille . . ja se juuri peloitti.

Ja kun mieli sitä mukaa keveni, rupesi Elli ajattelemaan olojaan ja katselemaan enemmän ympärilleen. So-maahan oli tämä elämä täällä koulussa ja aivan toisenlaista kuin kotona. Ei sitä olisi semmoiseksi osannut luulla, ennenkuin näki. Huoneetkaan ne e olleet semmoisia kuin siellä pappilassa, saleja ja kammareja vaan, eikä yhtään pirttiä. Ruuatkin aivan erilaisia, voita ei saanut

joka ateria ja maitoa vaan yhden lasin kerrallaan. Mistähän ne senkään saivat, kun ei näkynyt lehmii missään?

Siitä kirjoitti Elli äitilleen ja muista asioista myöskin . . .

Se lukeminen se oli täällä kaikilla työnä ja kun ne ei sitä tehneet, niin olivat jouten. Kaikki lukivat, aika-ihmisetkin, eikä tätikään paljon muuta tehnyt . . .

Se hänen oma lukemisensa oli semmoista, että piti joka päivä kotona lukea määrätty määränsä saksalaisia sanoja ja niitä sitten luetettiin koulussa ulkoa ja joka ei osannut, sen piti lukea erikseen uudelleen, ett'ei yksikään unohtuisi. Toisia sanoja ei tarvinnut muuta kuin tietää, mitä ne suomeksi merkitsivät. Vaan ne, joita ulkoa piti oppia, niitä kutsuttiin koulussa „poikkeuksiksi“. Entäs sitten ne vieraiden maiden kaupungit, joilla oli niin kummanlaiset nimet eikä niitä luettu ollenkaan niinkuin kirjaan oli isoilla kirjaimilla kirjoitettu, mutta niinkuin sulkumerkkien sisään pienillä. Ennenkuin kaikki osasi ulkoa, niinkuin katkesmuksen, niin ei saanut liikahtakaan pöytänsä nurkalta minnekkään. Täti tuli aina vähän päästä luettamaan ja jos ei osannut, niin sanoi hän, että piti pitää ajatuksensa ko'ossa eikä antaa niiden muualla kulkea, vaan ei sitä tahtonut kuitenkaan sen paremmin oppia. Sitten vasta sai mennä ulos pihalle, vaikka se oli hyvin pieni ja ahdas ja keskellä oli pyöreä penkki, jossa oli keltaisia ja punaisia kukkia. Kadulle ei saannut mennä, joka oli leveämpi kuin maantie, vaan ei ollut ravia, ei portistakaan katsomaan, vaikka olisi sinne vähän näkynyt huoneiden yli sitä suurta mäkeäkin, jota oli ensin luullut kaupungiksi. Mutta kaupunki oli hyvin alhaalla . . .

Joka keskiviikko ja lauantai oli lupa jälkeen puolen päivän ja täti lähti kävelemään kadulle ja puistoon ja otti mukaansa. Siellä oli nurmikkota vähäsen, mutta ei saanut kulkea kuin tietä myöten. Täti käveli aina hyvin hiljaa, että tahtoi väsyttää rinnalla kulkiessa. Ei saanut juosta eikä hyppiä, vaikka olisi välistä mieli tehnyt ja piti astua lyhempiä askelia kuin siellä kotona ja pitää tätiä kainalosta kiinni . . .

Muuten oli ikävämpi olla koulussa kuin kotona ja pois olisi tullut, jos olisi tietänyt, että isä ja äiti lupaa-
vat. Välistä oli lystimpikin koulussa, kun piti nauraa, kun oli moniaita hulluja tyttöjä, jotka osasivat hyvästi matkia. Ei tahtoneet aina saksansanat pystyä päähän ja silloin löivät kirjalla päähän, että paremmin oppisivat ulkoa. Vaan ei se taitanut paljon auttaa. Ja kun oli muutamia lehtiä luettu, niin ne suolasivat ne lehdet eli ei ne oikein suolanneet, vaan tekivät sillä lailla, että sylkivät väliin ja sitten paiskasivat kiinni ja sitten löivät nyrkillä päälle.

Lauvantaina jälkeen puolen päivän, kun hyvästi jouti, kirjoitti Elli tätä äitilleen ja ajatteli viimeistä kirjoittaissaan, että kun äiti sen lukee, niin eiköhän naura vähäsen ja mitähän aatellee.

Mutta äitiltä rupesi tulemaan niin kummallisia kirjoituksia. Ei ollenkaan näkynyt, että se ätistä olisi ollut so-
maa, minkä Elli oli luullut olevan. Ja sitten käski hän Ellin olemaan opettajilleen kuuliainen eikä suinkaan hänen matkia, jos muut matkivat. Ja jos oli ikävä, niin sen sai parhaiten karkoitetuksi sillä lailla, että luki Jumalan sanaa ja hyvä oli siihen jo tottua pienuudesta pitäen. Piti ru-
koilla Jumalalta apua myöskin läksyjen oppimiseen, niin

kyllä ne sitten osasi . . . Sitten äiti kirjoitti muista asioista väliin ja lopussa taas samaa, mitä ensin.

Mutta ei Elli sitä kirjettä ymmärtänyt eikä hän tullut enää koulu-asioista äitilleen kirjoittaneeksi.

Sitä mukaa kuin oli ja asettui elämään, sitä mukaa siihen yhä enemmän tavastui ja kun rupesi koulussakin paremmin käymään, niin tottui niihin suuriin kaikuviin huoneisinkin ja kulmikkaihin pulpetteihin ja omituiseen hajuun, joka joka aamu sisään astuessa vastaan lemahti. Ikävin oli aamusilla herätessä. Vaan ajoittain oli halukin kouluun ja se oli silloin kuin tiesi, että opettaja tuo maanpallon luokalle ja sitä siellä näyttelee. Se oli suuri pyöreä pallo ja siinä koko tämä maailma, kaikki maat ja vuoret ja opettaja pyöräytti sitä kädellään ja sanoi, että niinkuin hän sitä pyörittää, niin pyörii koko maailmakin . . . Ja se kävi yhtenä vilinä ja viilsi niin kummasti rinnassa, kun sitä katsoi. Hirvitti melkein kun ajatteli, että koko maailma . . . hui! . . . mutta kuitenkin teki mieli katsomaan. Ja kun pallo oli luokalla, seisoi Elli välitunnit sen ääressä, katseli joka taholta ylhäältä ja alhaalta, pyöritteli sitä lakkaamatta, hiljemmin ja kovemmin, ja unohti kaiken muun. Kerran vilahti mielessä omituinen ajatus, että pyörittääköhän Jumalakin oikeata maailmata näin ja mistähän kohti aina antaa kädellään vauhtia, kun rupeaa seisottumaan. Vaan vaikka se oli niin hullu ajatus, että piti sillä itsensäkin naurahtaa, niin tuli ajatus aina kuitenkin eikä tahtonut lähteä. Mutta kun pallo vietiin muille luokille, niin oli Ellillä sitä ikävä monta päivää.

Mikkelin päivänä oli koululla lupa ja oli päätetty tehdä yhteinen kävelyretki sille suurelle mäelle, joka oli

vähän matkaa kaupungista ja jonka keskelle oli iso torni rakennettu.

Monta päivää ennen puhuttiin koulussa siitä, mitä kukin päällensä panisi . . .

— Minä panen mustan hameen ja sinisen merimiehen puseron . .

— Minä sinisen hameen ja viheriäisen puseron ja lankkivyön . . .

— Minä myös ja pienen puukon vyölle . . .

— Minä otan nahkalaukun vielä, jossa kannan makeisia . . .

— Mitä makeisia sinä otat? . . minä otan tee-leipiä . .

Elli ei osannut puuhata mitään, ei erilaisia vaatteita eikä evästä matkalle. Koko ajan pyöri vaan hänen mielessään, mikä, jonne oli määrä mennä ja joka kuului olevan hyvin korkea. Hän ajatteli linnäkeä, joka näkyi kottiin kellarin katolle ja joka oli korkea sekin. Vaikk'ei hän ollut itse siellä käynyt, mutta sen hän oli kuullut kirkkomiehiltä, jotka sieltä olivat, että sinne näkyi paljon maailmaa ja monta kirkkoakin kirkkaalla säällä . . .

Yöllä näki hän unta, että rupesi kuin kotoa kellarin katolta ylös ilmaan viemään ja vei linnäkeä kohti halki ilman. Ja semmoista vauhtia vei, että vihleksi sydämmessä ja ojensi tukan taapäin hulmuamaan, niin että juuresta oli tiukalla. Ja sivukin vei linnäestä. Ja koko linnäki ei näyttänyt korkeammalta kuin kellarin katto koivun latvasta katsoen. Sinne vei paljoa ylemmitse, pilvien sisään ja yläpuolelle niitä, niin että tuli pelko mieleen . . ja kun siitä heräsi, oli jo aamu tullut.

Aamulla koulun pihalle tullessa olivat muut tytöt jo siellä ja lähtemässä. Kaikilla oli niillä kauniit, sievät pu-

vut ja ne hyppelivät toistensa kanssa ja näyttelivät itseään toisilleen. Ellillä oli tavalliset vaatteensa, kotona tehty harmaa palttoo ja puolisaappaat, jotka olivat vähän isot. Ei hän sitä ennen niin ollut huomannut, mutta nyt se vähän vaivasi ja alkoi tehdä alakuloiseksi. Hänestä tuntui taas turvattomalta ja yksinäiseltä . . eikä hänellä ollut ketään, jonka kanssa olisi oikein ollut. Ja hänestä näytti, että tytöt silloin tällöin häneen katsastivat, vaikka ei kukaan mitään sanonut.

Niinkauvan kuin kaupungin läpi kulettiin, vaivasi tämä yhä, mutta tullin ulkopuolelle tultua haihtui vähitellen ikävä. Alkoi näkyä peltoja ja niittyjäkin ja käveltiin hän ihan oikeata maantietä myöten, jonka oli ravit kahden puolen ja ravien takana aivan tavallista piste-aitaa niinkuin kotona. Talojenkin sivu mentiin ja ne olivat melkein samanlaisia kuin kirkonkylässä. Yhteen vei aivan semmoinen kuja kuin lukkariin ja näkyi ihan yhdennäköinen punanen portti. Vähän matkan päässä oli metsääkin ja metsän rinteessä aho.

Kulkiessa ja katsellessa kasvoi ilo entiselleen ja eneni yhä. Palttoo painoi päällä ja Elli riisui sen käsi-varrelleen. Muut tytöt juoksivat edestakaisin sinne tänne, hyppelivät ja tavoittelivat toisiaan kiinni. Ellin valtasi sama riemu ja hänestä tuntui, että ne nyt kaikki olivat hänelle vanhoja tuttuja, vaikka ei hänellä koulussa vielä ollut yhtäkään, jonka kanssa olisi oikein tuttu ollut . . .

Tultiin metsän rantaa lähelle ja joku ehdoitteli sitä, kuka ennen ennättäisi sinne. Kaikki lähtivät juoksemaan ja Elli oli kaikista eilimäisin. Ja hän tuli siitä niin iloiseksi, että hän tempasi muutamata tyttöä kädestä ja nauroi ja pyöritti häntä ympäriinsä.

Vaan tyttö suuttui ja sanoi häntä vasikaksi . . .

— Kummako sen on juosta, jolla on niin pitkät sääret kuin vasikalla.

— Näittekö, kuinka hän harppasi kuin kurki ja palttoo hulmusi käsivarrella kuin siipi . .

— Suoraan hän kyllä osaa, mutta jos ollaan hippaisilla . . ota kiinni.

Ja samassa tempasi muuan tyttö palttoon hänen käsivarreltaan, ja alkoi juosta sen kanssa. Elli ei saanut häntä kiinni, eikä hänellä ollut enää halua juostakkaan, kun kaikki seisoivat ja katselivat ja olivat tytön puolella. Vähän matkaa hän juoksi tytön jälestä, mutta se teki niin sukkelia mutkia, että oli mahdoton häntä saavuttaa. Aikansa Ellin edessä hypeltyään, heitti tyttö palttoon aidan seipään nenään ja juoksi itse muiden joukkoon.

Vaan Elliltä oli ilo mennyt. Hän herkesi jälkimäiseksi ja käveli ääneti.

Muuan tyttö oli kuitenkin joukossa, joka häntä vähitellen läheni, kun alettiin nousta tietä myöten ylös mäen päälle. Ensin se kulki hiukan edellä ja katsahti silloin tällöin jälkeensä vähäsen, mutta ei mitään virkkanut. Siitä vähitellen sujui rinnalle ja rupesi puhelemaan. Se oli saman luokan tyttöjä kuin Elli ja kysyi, mitä heillä olikaan huomenna läksynä . . hän ei itse oikein muistanut . . Saksansanoja oli ja maantiedettä . . Tyttö tarjosi Ellille makeisia laukustaan jn käski ottaa vielä enemmän . . niin monta kuin vaan tahtoi. Tytön nimi oli Sigrid ja Elli rupesi pitämään hänestä yhä enemmän kuta korkeammalle mäkeä kohottiin . . .

Vaikka tie kulki korkeata metsää, niin ett'ei voinut kupeelleen nähdä, kuinka paljon mäki kohosi, alkoi Ellin

sydänelässä yhä enemmän tuntua tuommoinen kummallinen tunne . . välistä ahdisti sydäntä kokoon ja toisen vuoron avarti sitä, niin että piti uudelleen ja aina uudelleen henkeänsä vetää. Ja silloin olisi tahtonut pitkä olla, että olis puiden latvojen yli kurkoittamaan yletänyt.

Yht'äkkiä oli siinä torni edessä, keskellä pientä aukkoa ja yletti paljon ylemmä kuin puiden latvat. Ne, jotka olivat edeltä kulkeneet, ne jo juoksivat parhaallaan ylös torniin, niin että pitkissä portaissa kumisi. Ja se ylöspäin kiertävä kumina se riipasi sydämmen pohjasta niin mukaansa, että piti palttoo käsivarrelta maahan nakata ja kiiruhtaa ylös muiden jälkeen . . Ja niin tuntui, että jos ei juokse, ei saa nähdäkkään enää ja että muut sen ennen ottavat ja vievät kaikki . . .

— Odota, Elli! . Elä jätä! huusi toveri jälkeen.

Mutta ei Ellillä ollut aikaa odottamaan. Hän jo rappusia harppasi, lasien ohitse riensi, vilkasi kiireelle niihin ja näki niistä jotain, joka melkein kuin lennättämällä yhä ylemmä lennätti ja paisuttamalla paisutti sitä tunnetta, joka oli mäkeä noustessa siellä syntynyt ja alkanut tuntua.

Ja semmoisella vauhdilla tuli hän ylös torniin, että kaikki, jotka siellä olivat, hänet huomasivat ja väistyivät hänen tieltään.

Ja heidän välitsensä näki hän semmoista, jota ei ennen ollut vielä unissaankaan aavistanut . . ja se löi vastaan semmoisella kirkkaudella ja suuruudella, että hän ihan säikähti sitä ja jäi siihen paikkaan sitä katsomaan voimatta hengittää. Ja se tuli niin yht'äkkiä ja aukeni eteen niin suurena ja mahtavana, että sydän vei veret

poskilta ja koko ruumiissa vavahti. Ääretön joukko kim-meltäviä vesiä edessä, ja saaria, ja salmia, ja kauvempana siintäviä vuoria!

Mutta sitten syöksi sydän ilon tulemaan ja riemun huudahdus pääsi huulilta ja pääsi monta kertaa! Ja hän hyppi ja löi käsiään yhteen . . .

— Voi, voi, katsokaa, katsokaa!

Ja hän kuvaili, että muut tytöt ovat siitä yhtä rieu-muissaan . . .

— Tytöt, tytöt! . . Vo-oi! Näettekö! Katsokaa . . katsokaa! . . Tuonne, tuonne! . . .

— Niin, niin, no mitä sitten! sanoi ensimmäinen tyttö, jonka puoleen hän kääntyi ja tarttui käsivarteen kiinni ja puristi sitä . .

— Eikö se ole, eikö se ole . . ?

— Mitä se nyt on niin erinomaista . . olen minä sen nähnyt monta kertaa ennen. Elähän nyt sen tään . .

Ja tyttö irroitti olkapäitään nykäisten käsivartensa Ellin käden puristuksesta . .

Samassa tuli johtajatar Ellin luo . . .

— Koetahan vähän hillitä itseäsi . . sinä olet liian raju . . .

Johtajatar hymyili ja näytti Ellistä vähän pilkallisel-ta. Muut tytöt kanssa hymyilivät ja katsoivat häneen sa-samalla lailla kuin johtajatar.

Tuntui Ellistä kuin olisi kylmää vettä hänen niskaansa kaadettu . . . ja hän vetäytyi syrjään.

— Voit sinä katsella, sanoi johtajatar vielä, mutta ei se oikein sovi hyppiä noin . . .

Ei Ellin tehnyt mielikään enää katselemaan. Häntä

hävetti niin, että oli itkuun purskahtaa hetikohta. Niin kauvan pidätti hän sitä kuitenkin, että ehti laskeutua alas tornin katolta. Katon alla se pääsi tulemaan ja alimpaan kerrokseen päästyään heittäytyi hän penkille nurkkaa vasten ja siinä tuntui taas se surkea turvattomuuden tunne enemmän kuin milloinkaan ennen. Hän oli innostunut ja hyppinyt ja käsiään yhteen lyönyt . . ja muista se oli naurettavaa . . ja luultavasti ne vieläkin siellä puhuivat siitä ja ehkä joku häntä parhaallaan matki. Ja se hävetti häntä niin, että hän olisi heti tahtonut sillan alle piiloon vajota tai jonnekin pois koko paikasta . . Hän hyppäsi ylös ja aikoi juosta metsään, mutta silloin hän säikähti sitä, että ne kaikki hänet tornista näkevät ja huutavat hänelle. Sen sijaan jäi hän taas istumaan tornin sisään entiseen nurkkaansa. Seinään päin hän istui ja siinä oli rako seinässä, josta näki metsään ja josta tuuli silmiin. Siitä katsellessaan jäähtyi hänen milensä vähäsen.

Itkun välistä vilahti yhtäkkiä mieleen, mitä hän oli tornista nähnyt, nyyhkiminen taukosi ja henkeään pidätellen hän sitä muisteli. Mutta sitten taas ne pilkalliset katseet ja tyttöjen pitätetty nauru . . ja itku voitti uudelleen vallan. Väliin taas kuohahti mielessä niinkuin kotonan silloinkuin isä oli pilkannut, ja hän oli ylös hyppäämäisillään ja torniin rientämäisillään . . Ja siellä hän vaatii ne herkeämään, käskee olemaan vaiti ja kieltää heidät häntä katselemasta ja hänestä puhumasta . . !

Mutta hetkellinen kiukku suli uuteen itkuun ja sen sijaan alkoi peloittaa, että jos ne kohta sieltä tulevat ja kuinka hän . . minnekkä hän sitten . . ?

Ja yhtäkkiä rupesivatkin ne sieltä tulla romistamaan alas. Säikähtäen hyppäsi Elli ylös, aikoi juosta jonnekin,

mutta ei tiennyt minne, ja painautui lopuksi yhä tiukemmin nurkkaansa vasten, silmät kiinni ja nenäliina suun edessä. Kuului, kuinka jalkojen kopina läheni yhä ja kierti yhä alemmaksi. Ja kun ne olivat pään päällä toisessa kerroksessa, tuntui aivan, että koko lattia päälle putoo ja rutistaa alleen. Eikä tahtonut saada huutoa estetyksi tulemasta.

Alasillalle tultuaan juoksivat tytöt ensin ohitse, mutta sitten luultavasti hänet huomasiivat, koska tuntuivat seissottuvan selän taaksi.

— Tuossa hän on tuo tyttö . . mitä varten hän siinä on? kuuli Elli takanaan kuiskattavan. Hän tunsi, että hänen olisi pitänyt nousta pois tästä, mutta kuitenkin jäi hän siihen liikkumatta paikoilleen. Hän kuuli, että tytöt alkoivat yhä kovemmin puhella toisilleen hänestä ja muuan sanoi: „katsokaa, katsokaa! — Näin!“ Ja luultavasti matki hän häntä, koska tytöt purskahtivat nauramaan . . .

Mutta silloin kuuli Elli, että joku alkoi heitä torua ja käski heidän menemään pois. Se oli Sigrid ja Elli uskalsi kohottaa päätään. Samassa kuului opettajain askeleita ylhäältä ja tytöt alkoivat mennä ulos . . .

— Tule pois, Elli . . elä huoli heistä mitään . . lähde nyt, ennenkuin opettajat tulevat . . tässä on sinun palttoo . . .

Elli nyyhki vielä kauvan aikaa alas mennessään, mutta rauhottui kuitenkin vähitellen. Koko matkan kotiin saakka kulkivat he yhdessä ja puhelivat keskenään . . kouluoloista ja minkä lukeminen mistäkin tuntui vaikeammalta. Ja söivät Sigridin makeisia . . . Sigrid osasi soittaa pianoa, mutta Elli sanoi, ett'ei hän ollut milloinkaan . . eipä paljo kuullutkaan soitettavan. Hänen piti tulla Sigridin luona

käymään, niin sai kuulla . . Oliko Ellillä veliä? . . Oli, mutta ne olivat häntä paljon vanhemmat . . Sigridillä oli aivan hänen ikäisensä veli ja hän piti hänestä äärettömän paljon . . eikö Elli ollut häntä nähnyt? . . hänellä oli ruskea palttoo ja kähärä musta tukka . . . Sillä lailla kuului matka hauskesti ja nopeasti ja erotessa käski Sigrid Ellin käymään hänen luonaan. Ellistä tuntui niin kummallisen keveältä, että hän Sigridistä erottuaan teki hyppyaskeleita ja hyrähteli lauluun. Mutta siitä hän säpsähti, että jos joku sen oli nähnyt, ja muisti taas, miten hänelle oli käynyt tornissa. Maata pantua ja sängyn nurkkaan kyyristyessä tuntui aivan, että hän oli samalla paikalla tornin nurkassa, ja että ne sieltä alas tulla romistivat . . ja rupesti siitä sydän ja koko ruumis vapisemaan ja vapisi, kunnes nukkui. — — — — —

Mutta seuraavana päivänä oli koulussa paljoa hausempi ja helpompi olla kuin milloinkaan ennen.

Sigrid tuli heti luo ja vei hänet erikseen, ja he istuivat molemmat yhdessä kaupunkeja kartalta etsimään. Välitunnit he olivat myöskin yhdessä eikä Sigrid muiden tyttöjen kanssa ollut ollenkaan. Sitten saattoi hän Elliä kotiin ja Elli häntä. Päivä päivältä rupesti heistä tulemaan yhä paremmat ystävät. Ellistä ainakin siltä tuntui ja hän kysyi sitä Sigridiltä ja Sigrid sen nauraen myönsi. Elli sanoi, että nyt hänellä oli paljon hausempi koulussa olla kuin ennen. Mutta jos Sigrid yhtäkkiä ei olisikaan enää hänen ystävänsä, niin ei hän sitten yhtä päivää jaksaisi koulussa olla.

— No, elä sinä semmoisia . . me ollaan aina hyviä

ystäviä! sanoi Sigrid iloisesti ja pyöräytti Elliä vyötäisistä ympäri.

Ja yksissä he olivat paitse koulussa melkein joka ilta toistensa kotona, vuorotellen jommankumman, useimmiten kuitenkin Sigridin. Siellä he lukivat yhdessä läksynsä, kuulustelivat toisiltaan ja toisiaan neuvoivat. Elli se oikeastaan oli, joka neuvomista tarvitsi, Sigrid osasi ja ymmärsi kaikki melkein kuin itsestään. Sigrid sai neuvoa eikä kyllästynyt, vaikkei välistä millään lailla tahtonut saada tajuamaan muutamia asioita. Ellistä tuntuikin välistä, että hän oli niin hirmuisen yksikertainen ja melkein typerä esim. luvunlaskussa, että häntä oikein hävetti se. Ja hän valitti sitä Sigridille ja kysyi, eikö hän hänenkin mielestään ollut hyvin yksinkertainen ja typerä.

— Minun pappa sanoo, että ei kaikilla olla taipumusta samaan asiaan ja että toisilla on toiseen . . ja kyllä sitä tottuu. Niin pappa sanoo . . Mutta heitetään nyt ne luvut ja haastellaan . . .

Siitä Elli aina rauhoittui. Ja kun Sigrid pyysi „haastelemaan“ ja kun kirjat oli pantu kiinni ja vedetty tuolit vähän kauemmaksi pöydästä, niin silloin oli Ellin vuoro olla etevä, jos Sigrid oli ollut siihen asti. Kun haasteltiin niin Elli, kerran alkuun päästyään, kertoi ja Sigrid häntä kuunteli.

— Kerro nyt taas! Kuinka se olikaan, kun sinä siellä kotona kiipesit puuhun ja kun sinä sieltä katselit alas . . ja kun sitten ajattelit, että jos olisit lintu . . ?

— Niin hän se oli, mutta johan minä olen siitä kertonut.

— Entäs se, kun tulit kaupunkiin ja kun luulit . . kuinka sinä luulitkaan että kaupunki oli?

— Minä luulin, että se oli siellä mäellä ja niin mi-

nä luulen aina vielä nytkin, kun muistan sitä enkä ensin ajattele . .

— Miksi sinä niin mäkiä rakastat?

— En minä tiedä . .

— Onko sinun koti mäellä?

— Ei se ole mäellä . . se on järven rannalla ja meillä on nuottikota ja kaksi venettä . .

— Minkälainen on nuottikota?

— Se on semmoinen . . etkö sinä ole milloinkaan nähnyt?

— En minä ole, mutta kerro nyt . . .

Elli kertoi mielellään kaikesta, mitä maalla oli ja jota ei Sigrid ollut nähnyt ja Sigrid kuunteli yhtä hartaasti kuin Elli kertoi. —

Voi kuinka olisi hauskaa siellä maalla olla . . minä en ole milloinkaan oikein maalla ollut . .

— Tule meille ensi kesänä!

— Kyllä minä tulen . . minä tulen koko kesäksi . .

Ja niin se oli päätetty varmaksi asiaksi ja siitä puhuttiin monena iltana ja Elli sen aina mielellään puheeksi otti. Eikä hän ollut milloinkaan niin hyvillään kuin silloin kun sai Sigridin siitä innostumaan ja kyselemään ja häntä hartaasti kuuntelemaan. Silloin hän Sigridistä enin piti ja häneen oikein luotti.

Vaan toisin ajoin oli Sigrid vallattomalla päällä ja silloin ei Elli hänestä hetikään niin paljon pitänyt. Kerankin he taas juttelivat ja Sigrid kuunteli hartaasti . . .

— Muistatko sinä, kun sinä ensikerran tulit tänne meille . . ?

— Niin, ja pelkäsin niin, ett'en millään lailla tahtonut tulla sisään illalliselle . .

— Miksikä et?

— Siksi, että minä en millään lailla olisi rohjennut . . siellä olis ollut sinun iräsikin ja se on minun mieles-
täni niin korkea . . enkä minä vieläkkään . . .

— Etkö vieläkkään uskaltaisi tulla sisään?

— En, en vaikka mikä olis . . .

Silloin Sigrid hyppäsi ylös ja juoksi oven luo . . .

— Elli, minä menen sanomaan papalle, että hän
tulisi tänne sinua tervehtimään . . menenkö?

— Mitä sinä! . . kuule! . . minä menen hetipaikalla
pois, jos sinä . . .

Sigrid kiikkui lukossa ja nauroi . .

— Ja minä sanon hänelle sitten, että hän on sinun
mielestäsi niin korkea . . .

— Sigrid! . . . jos sinä vaan . . !

— Minä olen jo sanonut, minä olen jo sanonut hä-
nelle sen . . .

Elli purskahti itkemään ja Sigridin täytyi ottaa häntä
kädestä ja heittää ympäri huonetta ja pyörittää siksi kuin
hänen vielä itkiessään täytyi ruveta väkisinkin nauramaan.

— Suotta, suotta, suotta!

Mutta silloin ei Sigrid Ellin mielestä ollut ollenkaan
se sama Sigrid kuin muuten. Ei hän ainakaan olis saat-
tanut sillä lailla Sigridiä peloittaa, vaikka olisi osannutkin.

Ja kun Sigrid tuli semmoiselle tuulelle, oli hänellä
useampana päivänä peräsilleen halu tehdä samanlaista
kiusaa.

Luettuaan ja puhuttuaan vei Sigrid tavallisesti Ellin
saliin, silloinkuin ei ollut kotona ketään muita. Siellä oli
piano ja Sigrid soitti sitä, ja Elli kuunteli. Elli nojasi
kyynäspäihinsä vastapäätä pianoa ja katseli Sigridiä, ja

välistä hymyili. Hän ihmetteli eikä voinut käsittää, kuinka Sigrid noin taisi . . sai kaikellaisia ääniä . . ei katsellut sormiinsa eikä näyttänyt sitä ajattelevankaan . . Itsestään se tuli, kovemmin ja hiljemmin, välistä poukahtaen ja siten heti kohta hiljalleen liritellen. Elli oli oppinut muutamia lauluja tuntemaan, joita Sigrid useimmin soitti, ja niitä hän aina pyysi soittamaan . . .

— Soita nyt sitä . . .

Sigrid soitti ja aloitti sitten toista . .

— Mikä se on tuo?

Vaan useinkaan ei Sigrid silloin vastannut, soitti vaan ja katseli Ellin ohitse jonnekin salia pitkin. Elli kysyi jotain muutakin, mutta toinen ei näyttänyt kuulevankaan. Ja vasta herettyään kysyi hän:

— Mitä sinä sanoit . . eikö se ollut kaunista?

Ei Elli tiennyt, oliko se kaunista, ei hän ollut sitä kuunnellut . . saattoi olla . . mutta silloin hänelle aina tahtoi tulla paha mieli ja hän oli Sigridin rinnalla mielessään niin kovin vähäpätöinen.

Toisin ajoin tuli iloisia lauluja. Sigrid nöykäytteli päätään pianon takaa, hymyili Ellille ja soitti niin kummasti, että hypähteli Ellin sydämalassa.

— Se on polkkaa, se on polkkaa . . tanssi nyt, Elli, minä soitan . .

— Niin, mitä varten sinä niin sanot, kun sinä tiedät, ett'en minä osaa kuitenkaan . . .

— No, minä opetan . . .

Ja Sigrid koetti opettaa Elliä asettamaan jalkojansa sen mukaan kuin hän itse asetti omiaan ja rallatti. Ja Elli koetti myöskin rallattaa ja asettaa jalkojaan. Mutta ei se häneltä onnistunut, ei hän tahtonut oppia eikä Sig-

ridkään viitsinyt sitä kauvan. Sen sijaan Sigrid itsekseen hyppeli ja rallatti ja väikkyi pitkin huonetta.

— No, Elli, miks'et sinä tanssi . . tanssi nyt niinkuin minä . . . anna minä vien . . ole sinä daami, minä olen kavaljeeri . . .

Elli koetti, mutta hän tunsu itsekin, kuinka kömpelösti hän hyppi.

Yhtäkkiä joku soitti tampusissa.

— Soitettiin, soitettiin . . joku tulee, Sigrid . . !

Mutta Sigrid ei heittänyt Elliä irti. Pyöritteli ja heitteli ympäri salia . .

— Heitä, Sigrid, heitä irti . . se on sinun isäsi . . !

— Ei se tee mitään. Eikä se ole isä . . se on minun veljeni . . Niin, Elli, sinä et ole nähnytkään vielä Arthuria . .

Sigrid herkesi pyörittämästä.

— Ei, ei, en minä nyt . . mennään sinun kammariin . .

— Oletko sinä tullu? . . Arthur, tule tänne tanssimaan!

— Voi, voi, minkätähden sinä . . en minä . . .

Mutta Arthur tuli sisään ja Sigrid veti Ellin kädestä häntä vastaan.

— Tässä on minun veljeni . . ja minun paras ystäväni. Se on Elli . . Ei sinun tarvitse Elliä niiaa . . ei näin isot tytöt enää niiaa . . Yhdenikäisille pojille saa kumartaa päätään niinkuin vanhat ihmiset . . näin.

Elli oli aivan hämmillään. Mutta sittenkin täytyi hänen nauraa väkisin, kun Sigrid tarttui hänen vyötäisinsä ja pyöräytti ympäri. Sigridin veli kanssa hymyili.

Sigrid kiersi kätensä Ellin selän taa ja kääntyi Arthurin puoleen.

— Jahah, Arthur, teeppäs tili, mistä sinä tulet?

— Koulustahan minä tulen . . etkö sinä näe, että minulla on kirjat . .

— Osasitko läksysi?

— Kas, kas, kuinka sinä olet huolen pitäväinen . .

— Tietysti et osannut . .

— Minä osaan aina, mutta sinä et milloinkaan . . .

— Sanoppa, Elli, enkö minä osaa . . todista hänelle . .

— Osaako hän?

— Osaa. — Ja siitä tuli Elli vähän rohkeammaksi, kun sen sanoi. Mutta ei hän vielä olis uskaltanut katsoa Arthuria silmiin.

— Niin, no, nyt sen kuulit . .

— Te tietysti olette yhdestä puolin.

Arthur meni salin yli toiseen huoneeseen ja Elli kastasti hänen jälkeensä. Hänellä oli kähärä tukka ja semmoinen nuttu kuin suurilla herroilla. Sen oli Elli jo äsken nähnyt, että hänellä oli kaulustin ja rusetti ja kellon vitjat. Ja niin hän käveli kuin aikamiehet-herrat.

— Eikos se ollut nätti poika, Elli . . mitä?

— En minä tiedä . . minun pitää nyt mennä kotiin . . .

— Etkö tiedä? Kuinka sinä et sitä tiedä . . etkö sinä nähnyt?

— Kyllä kai hän on . .

Mutta silloin purskahti Sigrid hillittömään nauruun . .

— Kyllä kai hän, kyllä kai hän on! Ja sen sinä

sanot niin kauhean totisena, että ihan . . . Kyllä kai hän on! Ei, en minä osaa, mutta sano nyt vielä . . . kuinka sinä sanoitkaan?

— Ei no, Sigrid, hyvästi nyt, minun pitää nyt mennä.

— Mihinkä sinulla on semmoinen hätä . . . jäisit vielä tänne.

— Ei minnekään . . . mutta kyllä minun täytyy mennä kotiin . . .

— Miksi sinä olet niin nolo? kysyi Sigrid Elliltä tampoaurissa.

— Enhän minä . . . hyvästi nyt!

Sigridiä jokin hämäästi vaivasi, kun Elli oli mennyt, mutta hän pudisti sen pois ja meni Arthurille kertomaan, kuinka koomillisesti Elli oli sanonut, „kyllä kai hän on.“

Ennen maata panoaan Elli sinä iltana vähän itkeä nyyhkytti. Ei hän tiennyt itsekään oikein, mistä syystä, mutta hänestä tuntui, että se oli sentähden, että hänelle tuli yhtäkkiä ikävä kotiin. Vaan sitten ei hän nyyhkiessään enää vähän ajan päästä sitä asiaa ollenkaan ajatellutkaan.

Hän muisti, että Sigrid taas oli ollut tuommainen kummallinen eikä hänestä oikein välittänyt . . . ja sitten oli hän niianut . . . eikä hän ymmärtänyt, mitä naurettavaa siinä niin oli ollut, jota hän oli sanonut Sigridin veljestä . . . se ehkä oli ollut tuhmaa . . . . Mutta ei hän kuitenkaan luullut, että hän siitä syystä itki.

Elli oli seuraavana aamuna vähän alakuloinen koulussa ja tuli siksi yhä enemmän, kun kaikki muut olivat melkein kuin hurjia ilosta. Yöllä oli ollut kylmä, rannat olivat jo jäässä ja muutamain päivän perästä aavistettiin luistinelupaa. Kaikki puhuivat luistelusta ja kaikki osasivat luistella. Elli oli tuskin nähnytään luisteltavan. Hän

kulki äänetönnä toisten tyttöjen välissä, kuunteli heidän riemuaan ja koetteli lukea välitunneilla läksyjään. Sigrid oli ensin kaikista innostunut . . hyppeli ja löi käsiään yhteen. Ja koetti saada Elliäkin innostumaan . . .

— Etkö sinä osaa luistella, Elli . . etkö todellakaan osaa? Mitä?

— En.

— Voi sinua, kaikki muut osaavat!

Ja Sigrid ei pysynyt yhdessä kohti, riensi Ellin luota muuanne, muiden tyttöjen luo siitä puhumaan.

Ei Ellistä ollut se millekään, kun toisen päivän aamuna sitten julistettiin koko koululle luistinlupa. Hän vielä kirjojaan pulpetissaan järjesteli kotiin vietäväksi, kun muut tytöt jo olivat kaikki rientäneet tiehensä. Ellin ulos tullessa juoksivat jo toiset kadulla, Sigrid eillimäisenä.

Joukko koulupoikia, käsissä kullakin luistimet, tulla heilasivat häntä vastaan ja heidän joukostaan tunsu hän yhtäkkiä Sigridin veljen. Pojat täyttivät koko katukäytävän ja Elli koetti painautua huoneen seinää vasten niin likelle kuin suinkin. Häntä vähän hävetti ja peloitti eikä hän tiennyt oikein, mitä se oli. Mutta kun pojat tulivat kohdalle, niin Sigridin veli tervehti häntä kohtelijaasti ja nosti hattuaan. Elli oli ensin vähällä vastata niiaamalla, mutta samalla muisti, että täytyy yhdenikäisille kumartaa. Ja siitä hän niin hämmentyi, että puoleksi niiasi, puoleksi kumarsi. Tästä taas säikähti niin, että jalat hervahti ja tuntui niin kuin ei olis paikaltaan päässyt.

Hän päätti, ett'ei hän mene jälle . . Mitä hän siellä, kun ei osaa luisteliakaan?

Mutta sinne hän kuitenkin meni, kun ikkunasta näki,

että portin sivu kulki jäälle päin niitakin, joilla ei ollut luistimia.

Jäällä jo luisteltiin, mustanaan heilui pikku joukko-oita sinne tänne. Kierä jää kiilsipaisteessa ja ulvahteli salaperäisesti siellä täällä. Se hirvitti ja veti puoleensa samalla. Ja ennenkuin tiesikään, juoksi Elli juoksemalla alas rantaan.

Toiset luistelivat, toiset panivat luistimia jalkoihinsa ja kaikilla oli kiire ja kaikki olivat innoissaan eikä kukaan joutanut Elliä huomaamaan.

Elli seisottui rannalle katselemaan. Hän seurasi milloin mitäkin silmillään ja koetti katsella, kunnes katsottava katosi muiden joukkoon.

Sigrid luisteli siinä melkein hänen ohitsensa eikä huomannut häntä. Elli istui ja aikoi huutaa hänelle, mutta sitten ei kuitenkaan huutanut. Ja kun Sigrid vähän ajan päästä taas tuli ja vielä likemmitse, niin ajatteli Elli, että hän ei huuttaisi . . ei vaikka mikä tulisi, koska ei Sigridkään häntä huomannut.

Hän rupesi laskemaan luisua, mutta silmillään hän yhä seurasi Sigridiä. Siellä se leijaili, koetti kiertää ympyrään, mutta sitten kääntyi taapäin ja oli kaatua. Silloin luisteli hänen veljensä ohitse, Sigrid ojensi molemmat kätensä veli otti kiinni ja auttoi häntä takaperin luistelemaan. Sitten alkoivat luistella rinnakkain ja kiersivät monta ympyrää. Elli tarkasteli heitä koko ajan. Kauniisti ne luistelivat, veli varsinkin. Hän vaikka heilui ja äkkiä kääntyi, luisteli milloin taapäin milloin eteen, milloin pitkän matkaa toisella jalalla vaan, niin näytti Ellistä kuitenkin, että hän ei saattaisi milloinkaan kaatua.

Tuolla he seisoivat nyt ja puhuivat jotain toisilleen.

Sitten yhtäkkiä luistelivat aivan suoraan Elliä kohti ja seisottuivat hänen eteensä.

— No, täällähän sinäkin olet, sanoi Sigrid ja pyörähti luistimillaan Ellin ympäri. Koetti olla ystävällinen, mutta hänen käytöksensä oli kuitenkin vähän hätäisen kankeata. — Voi, voi, kuinka on hauskaa! Minä en sinua ensin huomannutkaan, ennenkuin Arthur sanoi . .

Ellistä näytti kuitenkin, että hän oli huomannut, mutta ei ollut huomaavinaan.

— Ettekö luistelekaan? kysyi Arthur.

— En minä osaa.

— Kyllä me opettaisimme . .

— Niin, Arthur osaa niin mainiosti opettaa . . hän on minuakin opettanut.

Elli sammalsi jotain semmoista kuin, ett'ei hän nyt tällä kertaa . . .

Arthur meni noutamaan työntötuolia.

— Minä en sinua ensin huomannutkaan . . missä sinä olet seisonut?

— Tässä minä olen seisonut koko ajan, sanoi Elli vähäisellä katkeruuden värähdyksellä äänessään.

— Arthur sinut huomasi . . hän oli tullut sinua vastaanakin äsken.

— Eikö hän sanonut mitään?

— Ei, taikka kyllä hän sanoi . . vaan en minä taida sitä sanoa . .

— Kuule, Sigrid, mitä hän sanoi? . sano nyt, hyvä Sigrid . . sanoiko hän, että . .

— Mitä?

— Ei, ei . . en minä tiedä . . mutta mitä hän sanoi? Arthur tuli jo vähän matkan päässä tuolin kanssa.

Sigrid teki kierroksen Ellin ympäri ja sanoi ohi menessään hänen korvaansa:

— Ei hän muuta mitään sanonut kuin että sinulla on kauniit silmät . .

Elli punastui eikä osannut mitään. Samassa tuli Arthur ja pyysi häntä istumaan tuoliin.

Elli istui ja häntä alettiin takaa päin työntää. Edessä ja kupeella luisteli, milloin missäkin, Sigrid ja hymyili hänelle, mutta poistui vähitellen. Elli vapisi vähän, kun kädellään puristi tuolin laitaa. Vaan samalla oli niin sanomattoman suloista. Pelotti hiukan, mutta samalla oli kuitenkin hauska. Hän kuuli Arthurin takaapäin kysyvän, pelkäsikö hän, johon vastasi, ett'ei hän pelännyt. — Olikos hauska? — Oli. — Eikö hän ennen ollut työntötuolissa —? — Ei ollut ennen . . — Nyt sen sijaan sitä kovemmin! — Ja Arthur lykkäsi kovemmin. Mutta Elli ajatteli sitä, mitä hän oli kuullut Sigridin sanovan, että hällä oli kauniit silmät ja että Arthur oli sen sanonut. Tuota aatellessa tuli hän vapaammaksi ja sai rohkeutta puhella.

Melkein koko päivän Sigrid ja Arthur häntä työnte-livät.

Ja kun luistelivat, laski Elli lähitienoilla luisua. —

— — — — —

Iltasilla oltiin Sigridin luona ja nyt oli Sigrid taas Ellin mielestä hyvä ja semmoinen kuin hän olisi toivonut hänen aina olevan. Huomenna oli sunnuntai eikä läksy-jen luku häirinnyt. Tytöt istuivat Sigridin kammarissa ja söivät makeisia, joita Sigrid oli ostanut. Ei ketään ollut kotona, Arthurin oli käsketty pois, että he saisivat rau-hassa puhella.

— Meillä on salaisuuksia! sanoi Sigrid.

Ja niistä piti heidän nyt puhua. Sigrid oli jo jäältä tullessa sanonut, että hän aikoo puhua hyvin salaisista asioista . . hyvin salaisista.

Mutta ensin asetteli hän Ellin kaulaan omia, kauniita huivejaan ja kaulustimiaan, käski Ellin istua peilin eteen, purki hänen tukkansa ja palmikoi sen aivan uudella tavalla . .

— Jos sinä, Elli, vaan pukisit itseäsi oikein, niin olisit sinä hyvin soma.

— Ole vaiti! — Ja Elli teki jotenkin kädellään niinkuin olisi ollut siitä vihoissaan, mutta vähän ajan päästä sanoi hän:

— Kuinkas minä pukisin, kun äitini ei anna!

— Niin, mutta olet sinä noinkin, kun tukka on tuolla lailla . . ja saat sinä vaikka milloin vaan tahdot pitää minun huiveja ja kaulustimia . . minulla on niitä jos kuinka paljon . .

Sigrid penkoi ne kaikki laatikosta, jossa olivat hujanhajan . .

— Saat ottaa, ota vaan, mitä vaan tahdot!

Elli oli niin onnellinen, ett'ei tiennyt kuinka olla. Koko tämä päivä, jäällä ensin ja nyt täällä!

Tytöt elivät kaikissa huoneissa niinkuin tahtoivat. Soittivat, tanssivat, ja Elli ei mielestään enää läheskään yhtä kömpelösti tanssinut kuin ennen. Hän näki kauniin huivin rinnoillaan heiluvan, tunsu tukkansa leiskavan takana ja niin oli kuin se siellä olisi juuri sillä lailla leiskanut kuin hänelle parhaiten sopi. Eikä hän nyt ehkä olisi paioonkaan juossut, jos olisi kuullut soitettavan.

Mutta salaisuuksista tuli puhe vasta myöhemmällä:

— Tiedätkö sinä, Elli, mitä rakkaus on?

— En, mitä se on?

— Etkö todellakaan tiedä?

— Niin, no kyllä minä ehkä vähäsen . . .

— No, sanoppas, mitä se on?

— Eikö se ole sama kuin se, jos alkaa jostakin tykätä . .

— Niin, niin, mutta onko se tytöstä vai pojasta?

— Eikö se ole kummastakin? . . vaan en minä sitä niin tiedä . .

— Etkö ole milloinkaan tykännyt kenestäkään pojasta?

— En minä . . oletkos sinä? . .

Nyt tuli se suuri salaisuus . .

— Olen minä, vaan sinä et saa sanoa kellekään, et kellekään, et milloinkaan . . lupaanko?

— Lupaan, lupaan . .

— Vaan en minä ehkä sano . . .

— Tunnenko minä sen?

— Et taida tuntea . . et sinä sitä ensimmäistä varmaankaan tunne . . mutta toisen sinä ehkä tunnet . .

— Toisen? Tykkäätkö sinä toisestakin?

— Voi, minä olen tykännyt jo monestakin . . ja niin on kaikki muutkin tytöt . . mutt' en minä oikein muista niin kuin siitä yhdestä. — Vaan minäpä tiedän, kuka sinusta tykkää . . .

— Minusta ei toki tykkää kukaan eikä tulekaan tykkäämään . . ei milloinkaan . . .

— Tykkääpähän . . minä tiedän sen, kun se on sen minulle itselleni sanonut . .

— Sinulle sanonut?

— Taikka ei oikeastaan sanonut . . en minä sano, kuinka olen saanut tietää, mutta minä vaan kuitenkin tiedän . .

— Sinä vaan minua narraat . .

— En narraa . . tuossa on minun käteni, ett'en narraa . . .

— No, kuka se on?

— En, sitä en sano, vaikka kuinka kysyisit . . sinä et saa suuttua, ett'en sano . . mutta minä en saa sanoa.

Huomaamatta siirtyi siitä puhe kuitenkin Sigridin veljeen. Sigrid hänestä ensin mainitsi, kummasteli, missä hän viipyi, kun ei jo tullut kotiin. Ja sitten sanoi hän, että hän niin erinomaisen paljon pitää veljestään.

Elli sanoi, että mahtaa olla hauska, kun on yhdenikäinen veli. Hänellä ei ollut . . .

Ikäänkuin vähän leikillään rupesi Sigrid kertomaan, että Arthur oli vasta ollut rakastunut yhteen tyttöön, mutta ei hän nyt enää ollut ollenkaan. Se tyttö oli ollut tuhma ja hyvin kokehti . . kesällä oli Arthur hänet kokonaan unohtanut . .

— Kuka se on se tyttö? kysyi Elli vähän varovaisesti.

Ei Sigrid tahtonut sitäkään sanoa . . taikka kyllä sentään, kunhan ei Elli vaan kellekään sanoisi . . .

Ei, ei hän sanoisi . . .

— Niin, no se oli Iida . . mutta ei Arthur hänestä enää pidä . . ei vähääkään . . .

Vähän aikaa he olivat vaiti. Sitten sanoi Elli:

— Minkätähdenhän minä niin sitä sinun veljeäs lie-
nen pelännyt, kun ensi kerran hänet näin . . hän oli mi-
nusta niin kuin joku aikamies herra . . .

— Hän onkin jo melkein aikamies . . hänellä on jo partaakin vähän . .

Hetken he olivat taas vaiti ja Sigrid katseli Elliä silmästä silmään ja vähän hymyili.

— Mitä sinä naurat?

— Enhän minä naura . .

— Vaan katsot minuun noin . .

— Minä vaan ajattelen yhtä asiaa . .

— Mitä asiaa?

— Ohoh, en minä sano . . .

— Sano nyt . . ethän sinä olekaan minun ystävä . . kun sinulla on salaisuuksia . . .

— Niin, no ei tämä olekaan mitään . . minä vaan sitä ajattelin, että me puhuimme sinusta hyvin paljon yhden ihmisen kanssa . . .

— Milloinka olette puhuneet . . kenenkä kanssa?

— Yhden ihmisen kanssa.

— Kenen, sano nyt, hyvä Sigrid, kenen . . .

— No, Arthurin kanssa.

— Vai niin, vai minusta te olette puhuneet . . sitten ei teillä mahtanut olla paljon puhumista.

— Oli, hyvin paljon.

— Ei ollut . . ei ollenkaan . . ei vähääkään.

Elli koetti olla väliäpitämätöin, mutta pelkäsi kuitenkin, että hänen äänensä vapisi ja että Sigrid sen huomasi.

— Anna, minä vähän laitan sinun tukkaasi . . Arthur sanoi, että sulla on kauniit silmät ja kaunis tukka . . ja että kun kasvat, niin . . .

— Voi sinua, elä nyt lörpöttele . .

Mutta Sigrid otti ja pyöräytti Elliä ja Elli tunsu itsensä niin onnelliseksi, että vesi herahti silmään.

Ei niin kummalta ollut tuntunut vielä milloinkaan ennen kuin sitä iltana maata pannessa. Unesta ei puhetakaan! . . . Mutta sitten lisäksi ne omat ajatukset olivat niin somat . . . ja välistä sihiä poskissa ja oli paha olla. Mutta toisen vuoron taas tuli hyvä mieli, niin äärettömän hyvä . . .

Niinkö todellakin oli, mitä Sigrid oli sanonut? Kauniit silmät, kauniimmat koko koulussa . . . kuin kellään muulla tytöllä . . . kuin Sigridilläkään. Niin oli Arthur sanonut . . . Arthur!

Mitenkä lie ollutkin, mutta näitä miettiessä syttyi kynttilä, joka oli sammuksissa jo . . . ja siirtyi sängystään muuan peilin eteen . . . ja tuli kaunis huivi kaulaan, pää kääntyili ja tukka koetti asettua niinkuin se oli ollut silloin kuin se parhaiten sopi. — — — — —

Laskettiin mäkeä ja sitä vauhtia meni, että vihiasi sydäntä ja piirsi pitkin koko ruumista, tyttöjen varsinkin. Ne kirkasivat kimakasti ja peittivät silmänsä. Pojat ohjasivat kelkkoja, olivat polvillaan takana, huulet yhteen nipistettyinä ja toinen jalka vihaisesti lunta ilmaan pyryttämässä. Ne olivat panneet toimeen mäkiretken, kutsuneet tyttöjä ja tulleet kelkkoineen heitä noutamaan klo 3 iltpäivällä.

Arthur oli pannut mäkiretken alkuun ja kutsunut Ellin. He olivat jo hyviä tuttuja, melkein sinuttelivat toisiaan . . . se sattui kuitenkin vielä vaan välistä vahingossa, mutta muuten kutsuivat he toisiaan nimeltään. Eikä Elli enää ollenkaan Arthuria ujostellut. Kyllä häntä oli hu-

pakko ollut kuin oli silloin ensin aikonut pakoon juosta! . .

Reippaasti kulkivat he, vuorotellen kelkkaa vetäen; sillä Ellikin tahtoi välttämättömästi vetää, vaikk'ei Arthur olisi antanut.

Kirjavana oli mäki jo laskijoita. Pitkänä mustana jonona nousi niitä sitä mukaa ylös kuin toiset kiitivät alas. Siitä he molemmat huomauttivat toisiaan, ja siitä myöskin, ett'ei yksikään tyttö ollut tiukimmassa mutkassa kirkasematta. Poikia siihen oli tiepuoleen asettunut ja ne kirkasivat mukana matkien. Elli päätti, ett'ei hän kirkase . . ei vaikka kuinka vihlaseisi.

Ei hän kirkaissutkaan ja pojat huusivat jälkeen: „sepä tyttö ei olekaan kuin muut tytöt!“

— Eikö ollenkaan peloittanut? kysyi Arthur, kun kelkka jo suilui tasaisemmalla tiellä.

— En, mitäs minä pelkäisin!

Ellin koko olennessa oli semmoinen notkeus ja reippaus, kun hän kelkasta hyppäsi, että muut tytöt Arthurin mielestä hänen rinnallaan olivat posliinivauvoja.

— En, mitäs minun pitäisi pelätä! Ja Elli katsoi rohkeasti Arthuria silmiin vastausta odottaen . .

— Jos sattuisi kaatumaan . . .

— Mitäs sitten, nousee ylös! — Minä vedän nyt vuorostani kelkkaa mäen päälle!

Elli ja Arthur laskivat mäen toisensa perästä ja Arthur vakuutti Sigridille, että kaikki muut tytöt, päitse Elli, olivat hänestä niin neitimäisiä, ett'ei hän suorastaan voinut heitä sietää.

Ja kun he molemmat laskivat, niin kaikki katsoivat

ja huusivat: „noin sitä pitää!“ ja matkivat vielä pahemmin niitä, jotka kirkuivat.

Kerran he kaatuivat, kelkka meni nurin ja monta kertaa ympäri, mutta yhtä pian olivat he jaloillaan taas ja nauroivat koko tapahtumalle . .

Mitähän, jos olisi joku muu niin sattunut . . eiköhän olisi . .

— Vaan me ei huolita mistään!

— No me ei huolita . . tässä on kaksi semmoista, jotka eivät mistään huoli!

Tuntui niin omituiselta, että he olivat kaksi semmoista, jotka eivät mistään huoli.

— No sinä olet niin iloinen, Elli, että minä en sinua tunnekaan, sanoi Sigrid hänelle.

— Iloinenko? Iloinenko! Mitäs varten suruinenkaan? Missä sinä lasket?

— Minulla on niin huono kavaljeeri, että aina pelkään kaatumista.

— Minullapa on hyvä!

— Niin Arthur . . voi, Arthur, tule tänne ja ohjaa minua, ennenkuin tuo ennättää tuolta tulla.

— Sigrid! anna kun minä ohjaan sinua!

— Sinä kaadat?

— En kaada, saat nähdä, ett'en kaada . . olen minä kummemmistakin hyppyreistä . . Pois alta!

Ja Elli heittihe polvilleen kelkkaan Sigridin ta'a ja potkasi kelkan mäestä alas liukumaan. Onnellisesti kävi se ja riemu oli yleinen. Elliä kaikki ihmettelivät ja kiittelivät. Ja Arthurin mielestä hänen silmänsä suorastaan säkenöivät. Mitäpä sitten, jos ei ollut muuten niin sievä, jos palttoo istui vähän liian ylhäällä selässä ja jos oli vähän

vapaampi kuin muut . . ja se vapauspa se juuri olikin hänen suurin etunsa.

— Nyt minä ohjaan sinua, sanoi Elli yhtäkkiä Arthurille. Hän aivan hehkui innostuksesta ja kuumuudesta.

— Minuako?

— Niin, niin, miksikä ei? . . Istu nyt vaan . . näytetään noille muille että me . .

Ja he laskivat, Elli perää pitäen, Arthur istuen kassassa.

Vaan kun oli mäen päälle takaisin tultu ja Elli ehdotti uudelleen samaa, ei Arthur suostunut.

Mäkeä noustessa olivat pojat takaapäin alkaneet hokea:

— Sinua tytöt tyyrää!

— Ne ovat kihloissa . .

— Se tyttö on siihen aivan hurjasti rakastunut . .

— Näettekö, kuinka hänen ruma harmaa sukkansa näkyi, kun hän piti perää jalallaan?

Arthuria harmitti kaikki nämä puheet ja varsinkin viimeinen. Hän tiesi, ett'eivät pojat häntä heittäisi rauhaan moneen päivään. Vaan minkä hän sille taisi, kun häntä pyydettiin kelkkaan istumaan?

Ja vähitellen rupesi häntä harmittamaan koko tyttö. Kaikki asiat rupesivat näyttämään aivan toisilta. Elli oli kömpelö, kehnosti puettu ja milt'ei moukkamainen. Tuossa se nyt taas laske Sigridin kanssa alas mäkeä, jalka pitkällä, niin että koko sukka näkyi. Kuinka tuo tuommoinen sopi! Ja läähättäen juoksi mäkeä ylös . . niin ei muista tytöistä kukaan tehnyt . . .

Ja uhallakaan ei Arthur enää pyytänyt Elliä kelkkaansa, vaan sen sijaan muita tyttöjä. Ensiksi käänsi hän

kohteliaasti kelkkansa lidan eteen ja pyyt i häntä kumar-
taen ja hattuaan nostaen siihen istumaan. l idalla oli niin
ihmeen sievä talvipuku valkeilla reunuksilla, ja samoin
valkea hattu ja muffi.

— — — — —
— — — — —

Illalla oli kutsumus tulla tanssimaan Sigridin luo
kaikkien niiden, jotka olivat olleet mäkeä laskemassa. Elli
valmisteli pukuaan sinne mennäkseen. Eihän hän ennen
ollut tanssiaisissa ollut eikähän hänen pukunsakaan tain-
nut aivan tanssiaispuku olla. Mutta Sigrid ja Arthur oli-
vat niin tuttuja ja olihan hän heidän kanssaan tanssinut
ja mäkeä laskenut, niin ett'ei siitä siis niin suurta väliä,
jos ei aivan hyvin osannutkaan tanssia ja jos oli tavalli-
sessa hameesssa. Laulellen laittoi hän peilin edessä Sig-
ridin antamaa rusettia ja katseli silmiään ja mäen laskusta
vielä hehkuvia poskiaa.

Katua kulkiessaankin vielä lauloi ja hyppäsi silloin
tällöin pienen hyppy-askeleen.

Jo pitkän matkan päästä näki hän kokonaan valais-
tut ikkunat. Hän hiljenti ehdottomasti kulkuaan, sillä tuo
kirkas valaistus teki häneen niin omituisen vaikutuksen.

Se oli hänen mielestään liian juhlallisen näköistä.
Ja rupesi ikäänkuin joku outo asia peloittamaan.

Kuta likemmä tuli, sitä enemmän katosi varmuus ja
halu mennä. Samassa rupesi tuntumaan, ett'ei mäkeä
laskettaessa ollut kaikki loppupuolella aivan hyvin. Muis-
tui mieleen, ett'ei Arthur ollut lopulla tullut kelkkaansa
pyytämään eikä kotia saattamaan, vaikka oli tullut nouta-
maan. Ja kun Elli tuli talon luo ja näki ulkona kadulla
ihmisiä, jotka sinne sisään katselivat (sieltä näkyi kimmel-

tävä kruunu ja edes-takaisin liikkuvien ihmisten päitä), teki jo mieli kääntymään takaisin. Vaan kun kuului takana muiden tuttujen tyttöjen ääniä, kiiruhti Elli sitä nopeammin sisään.

Etehisessä vetivät muut vasta tulleet hansikkaita käsiinsä. Vaan niitähän ei Ellillä ollutkaan. Eikä hänellä ollut hetikään yhtä komeata leninkiäkään. Hällä oli tukka letillä, mutta muilla se oli hajallaan ja niillä oli tukassa kukkiakin.

Sigrid juoksi etehiseen tervehtimään ja Elli veti hänet syrjään ja kysyi, kuinka hän, kun hänellä ei ollut hansikkaita . . .

— Eikö sinulla ole?

— Ei . . ja kuinkas minä nyt?

— Ei se mitään . . et sinä niitä tarvitse . .

— Eikös kaikilla muillakin ole?

— Jaa, en tiedä . . taitaa olla . . vaan ei se mitään . . .

Mutta ei Sigrid sitä kuitenkaan sanonut niin vakuuttavasti kuin Ellin mielestä olisi pitänyt sanoa, jos hänen mielestään ei hansikkaita tarvittu. Ja tiesihän sen siitakin, mitä Sigrid ajatteli, kun hänellä itsellään oli hansikkaat ja aivan uudet vielä.

Arthur tuli myöskin tervehtimään ja Elli huomasi hetikohta, kuinka toisella lailla hän tervehti kuin aina ennen. Ennen hän hymyili niin tuttavantapaisesti, mutta nyt hän kumarti kohtelijaasti ja kylmästi niinkuin joku aikamies herra ja oli aivan vieraan näköinen.

Sigrid vei sekä Ellin että muut tytöt sisään ja jo ovessa näki Elli, että muutamilla tyttöillä oli valkoinen puku. Hänellä itsellään vaan oli harmaja ja kotona ku-

dottu. Sali, jossa ennen oli Sigridin kanssa niin monta kertaa hämärässä tanssittu, oli nyt kokonaan valaistu ja aivan toisen näköinen kuin silloin. Lisäksi istuivat siellä vielä översti ja överstinna ja niitä piti mennä lattian yli tervehtimään. Tuntui sinne mennessä kuin polvinivelet olisivat sulaneet ja niaus oli itsestään kauhean tyhmä ja talonpoikamainen.

Näytti sitten vielä siltä kuin olisi översti syrjäkatseella vilkaissut hänen hameesensa. Tytöt sitä ainakin tekivät; sen Elli hyvin huomasi. Ja päästyään tuolien luo seinän viereen koetti hän vetäytyä niin näkymättömään paikkaan kuin suinkin muiden ta'a kukkien alle . . nurkkaan. Ja täytyi hänen ponnistaa kaikki voimansa, ett'ei itku pääsisi kurkkua ylemmäksi.

Sieltä piilopaikastaan hän sitten tarkasteli muita. Sigrid oli hyvin iloinen, kulki paikasta paikkaan jokaisen luo ja kysyi Elliltäkin, miksi hän niin piilossa istui . . mutta ei pyytänyt kuitenkaan sieltä pois tulemaan. Sigrid oli erittäin sievästi puettu ja Elli huomasi, kuinka hyvin rannerengas sopi hänen kalvoonsa ja kuinka viuhka, jota ei ollut kenelläkään muulla, heilahti kupeella. Ja hän oli Ellistä aivan vieraan näköinen, ihan kuin joku toinen ihminen.

— Katsokaa, kuinka hän koketeeraa, kuuli Elli takanaan muutaman tytön sanovan toverilleen. Elliä se ensin harmitti, mitä kuuli, sillä ne tytöt olivat semmoisia, jotka kaikkea kadehtivat. Vaan sana jäi kuitenkin mieleen ja iti siellä tietämättä. Kunnes illan kuluessa vähitellen muodostui omaksi mielipiteeksi.

Varsinkin näytti se Ellin mielestä koketeeraamiselta, että Sigrid jutteli iloisesti ja kulki käsi-kädessä semmois-

ten tyttöjen kanssa, joista Elli oli kuullut hänen sanovan, ett'ei hän voinut heitä sietää . . esim. Iidan. Elliä tuo ensin kummastutti ja sitten tuli hän siitä surulliseksi.

Ehkä hän tuli vielä surullisemmaksi erästä toisesta seikasta. Arthur ei huomannut häntä vähääkään eikä tullut häntä puhuttelemaankaan. Hän käveli edes-takaisin lattialla Iidan ja Sigridin ja muiden tyttöjen kanssa, jotka olivat kaikki hienosti puetut. Ja kun hän läheni sitä puolta salia, missä Elli istui, tunsu Elli hänen häneen katsahtaneen . . ja ehkä hän katsoikin, mutta sitten liukui silmä kohta toisaalle ja Ellistä näytti, ett'ei Arthur ollut häntä nähnytkään.

Hienoimmin puettujen tyttöjen kanssa Arthur koko ajan käveli. Ei Elli sitä itse huomannut sitäkään . . nuo kaiteelliset tytöt sen senkin sanoivat, mutta kun Elli oli kuullut sen, pysyi se mielessä ja näytti todeksi. Sigridin äiti meni pianon ääreen ja alkoi soittaa valssia. Ensimmäiset parit pyörivät jo lattialla ja ne olivat Arthur ja Iida ja Sigrid erään lyseolaisen kanssa. Ja hetikohta kun Elli näki heidän ottavan ensi askeleensa, ymmärsi hän, ett'ei hän osaa tanssia.

Vaan hän tarkasteli Arthuria ja Iidaa. Pitääköhän Arthur tuosta Iidasta, ajatteli Elli, ja vähän aikaa sitä ajateltuaan, oli hän varma siitä. Vaan miksi oli Sigrid sanonut, ett'ei Arthur voi kärsiä Iidaa? Ja miksi ei Arthur ollut pyytänyt Iidaa mäkitoverikseen, vaan hänet . . Kauniisti ne siinä tanssivat ja hän muisti kuulleen, että Iida oli paras tanssija kaikista tytöistä ja Arthur pojista. Sittenhän ne sopivat yhteen, ajatteli hän omituisella katkeruudella ja koetteli hymyillä pilkallisesti, kyynäspää uolin selkää vasten.

Ja kun hän sai sen mielialan itseensä, koetti hän kiihoittaa sitä yhä suuremmaksi ja tulla sille tuulelle, ett'ei hän välitä mistään. Vaan kuitenkin piti hänen vähä väliä puristaa silmiään estääkseen vettä niihin valahtamasta.

Kaikkein vaikein oli saada itku silloin estetyksi, kun Arthur kerran tuli pyytämään häntä tanssiin. Elli sanoi, ett'ei hän osannut. Arthur kääntyi pois ja pyysi taas Iidan, jonka eräs toinen juuri heitti. Ja kyyneleen kautta hän hämärästi näki, kuinka ne pyörivät ympäri lat-tiaa. Iida hymyili ja piti päättään keikallaan ja Arthur hiukan kumartui hänelle jottain sanomaan. Arthur oli niin kokonaan toisen miehen näköinen kuin ennen eikä Elli voinut käsittää, kuinka he mäkeä laskiessa olivat voineet olla niin hyvät tutut. Sitä muistellessaan ei Elli sitten enää saanut itkuaan hillityksi, vaan täytyi hänen mennä Sigridin huoneesen sitä siellä asettamaan. Hän heittihe sängylle poikkipäin ja siinä tulla pullahti kaikki ulos; mikä oli sydämmen alle kokoontunut. Rumat vaatteet, se, ett'ei osannut tanssia, Sigrid, joka oli niin kummallinen ja Art-hur, vaikk'ei oikein tiennyt, miksi hän . . se kaikki itketti.

Salista kuului yhä tanssin tahti ja keveitä askelia. Elli pidätti itkuaan vähän aikaa ja kuunteli sitä, mutta kohta taas syöksähtivät kyyneleet yhä ankarammin vuota-maan. Hän koetti niitä pidättää ja puri hammasta siitä harmista, että hän itki, mutta itki kuitenkin. Vaan kun hän oli kuulevinaan jonkun tulevan, herkesi itku silmän-räpäyksessä ja hän hyppäsi ylös pöydän eteen, jottain lukeakseen.

Sillä kertaa ei kukaan tullut. Mutta tanssi oli la'an-

nut ja viereinen huone oli tyttöjä täynnä. Elli kuuli, kuinka ne juttelivat franseesista.

Kaikki he olivat pyydettyt ensi franseesiin, muuttamat toiseenkin.

— Kenen kanssa Arthur tanssi?

— Iidan kanssa.

— Kuinka hän ei tanssi Ellin kanssa . . sehän ol hänen kelkkadaaminsa.

— Ellikö osaisi tanssia franseesia . . hauskaapa olisi nähdä, kuinka hän harppaileisi.

— Iida tanssii sitä paremmin.

— Se vaan siltä näyttää, kun hänen leninkinsä istuu niin hyvin ja hänellä on uudet tanssikengät . .

Tuo oli yhden kateellisen tytön ääni.

— Huomasitteko, kuinka usein Arthur Iidan kanssa tanssi? Hän tanssi kolme kertaa jo ensi valssissa.

— Kuulkaa, tytöt, eikö se Elli todellakaan osaa tanssia?

— Ei osaa muuta kuin ehkä harakkata . .

Tuo oli tyttöjen mielestä sukkelata ja kaikki purskahtivat he sille nauramaan. Mutta samassa soitettiin franseesiin ja Elli kuuli, kuinka kavaljeerit tulivat daamejaan noutamaan ja menivät niiden kanssa saliin.

Tyttöjen pilkka vaikutti Ellissä uhkaa.

Päättävästi nousi hän ylös ja meni salin ovelle seisomaan. Hän tahtoi uhallakin näyttää, ett'ei häntä ollut pyydetty tanssiin ja hän olisi suonut, että joku olisi tullut häneltä kysymään ja hän olisi saanut sanoa, ett'ei osaa tanssia eikä aijo opetellakaan.

Kuinka se oli hänestä hassulta näyttävinään tuo kaikki tanssiminen tuossa lattialla. Hyppivät ja kulettivat toisiaan ja olivat kauheasti olevinaan. Sigrid varsin-

kin siltä näytti. Ellistä näytti, että hän koetti olla niin viehättävä kuin suinkin. Ja kun hän hyppeli Ellin ohitse ja hymyili hänelle ja nyökäytteli päätään, näytti sekin Ellistä kokesteeraamiselta eikä hän ollut sitä näkevinään. Ei sitten Sigridkään häneen enää katsonut.

Vaan vähitellen ja huomaamatta rupesi uhka sulamaan. Musiikki soi välistä niin surumielisesti ja parit tanssivat äänettömässä tahdissa, melkein totisina. Silloin tuntui kuin olisi tehnyt mieli sujuttautua siihen yhteen joukkoon ja liikkua edes-takaisin ja ympäri, niinkuin ne. Miksi ei hän oikeastaan mennyt valssiin silloin kuin Arthur häntä pyysi? . . . kyllähän hän oli valssiakin tanssinut Sigridin kanssa ja Sigrid oli sanonut, että kyllähän se menee. Sitä miettiessä ja tanssin yhä jatkuessa ja vaihdellessa suli mieli yhä surullisemmaksi ja uhka valui kuiviin. Tuli sydämmeen niin omituinen tyhjyyden ahdistus ja ennenkuin tiesikään, valutti taas veden silmään ja yhtenä sekavana meluna kävi liike salin lattialla. Elli oli tähän saakka seisonut keskellä ovea ja pitänyt tuolin selustasta kiinni. Nyt hän vetäytyi pihtipielen juureen, istuutui tuolille ja katseli sieltä yhä saliin. Eikä hän tahtonut saada silmiään irti tuolta kiiltävältä lattialta ja noista tanssivista pareista, jotka sitä pitkin liukuivat.

Arthuria seuraamasta hän vähä väliä silmänsä tapasi. Hän tanssi Iidan kanssa ja johti franseesia. Välistä jätti hän daaminsa paikoilleen ja lähti muita viemään. Elliin tuli silloin jonkunlainen hämärä toivomus, että ehkä Arthur yhtäkkiä heittää Iidan siihen ja tulee häntä noutamaan ja sitten he yhdessä tanssivat, mutta Iida saa istua yksin.

Tuo oli puoleksi unelmaa ja niin tuli tietämättä

mieleen ja löytyi sieltä yhtäkkiä tämmöinenkin kuva. Elli oli kauniiksi, valkoseksi olennoiksi puettu. Hänellä oli suortuvat hajallaan ja punanen rusetti, oli rannerengas ja pienet silkkikengät. Ei kukaan häntä alussa tästä piilosta huomannut, sillä ne luulivat kaikki, että hällä oli entinen ruma pukunsa. Ja siksi ei kukaan tullut häntä pyytämään. Mutta sitten tuli Arthur kuitenkin ja he lähtivät tanssimaan lattiata pitkin. Ei ketään muita ollut lattialla, vaan yksin he tanssivat. Hän osasi tanssia paremmin kuin kukaan muu . . ja kaikki katsoivat . . ja kauan aikaa he tanssivat . . .

Noissa unelmissa ollessa oli jo franseesi päättynyt ja loppuvalssia tanssittiin. Taas pyörivät Arthur ja Iida yhdessä ja viipyivät viimeksi lattialla. Ne tanssivat huolettomasti ja vapaasti, puhellen keskenään. Elli katseli loppuun saakka heidän tanssimistaan, mutta sittenkuin Arthur heitti Iidan ja meni herrain kammariin, hiipi Elli takaisin Sigridin huoneeseen.

Hän olisi tahtonut olla siellä piilossa koko ajan, niin ett'ei kukaan olisi häntä nähnyt eikä hänen tarvinnut ketään nähdä. Tanssikoot muut siellä, hän täällä piilee. Miksi oli hän tullutkaan tänne? Vaan olihan hän luullut, että se olisi samanlaista kuin aina ennenkin Sigridin luona. Ja Elli muisteli ja muisti, mitä kaikkea he olivat tuossa pöydän ääressä puhelleet Arthurista ja muista asioista ja kuinka Sigrid oli tuon peilin edessä hänen tukkaansa sitonut ja sanonut sitä kauniiksi.

Nyt oli koko huone toisenlainen. Tuo ovi oli silloin kiinni ja sen edessä Sigridin sänky, joka nyt oli siirretty kaappiin kiinni. Tämäkin huone oli nyt yhtä vieraan näköinen kuin kaikki muutkin.

Ja Ellille tuli vähitellen vastustamaton halu päästä pois koko tästä seurasta omaan kammariinsa. Kun vaan olisi jotenkuten salaa päässyt, kenenkään näkemättä. Eihän häntä kukaan kaivannut täällä! Kullakin oli omat —

— Missä on Elli? kuuli hän yhtäkkiä viereisestä huoneesta Sigridin kysyvän. Ja samassa tuli hän oman huoneensa ovelle ja huomasi Ellin.

— Täälläkö sinä olet? Miksi sinä istut yksin? Oletko saanut teetä eli mitään muuta?

— En minä tahdokaan.

— Kuule, mikä sinun on, Elli? Sinä melkein itket . .

— Ohoh! Ei, kyllä minulla on hyvin hauska.

Elli koetti olla ivallinen, mutta ei voinut itkulta, joka työntihe ulos. Sigridkin heltyi vähäksi aikaa ja puristi Ellin rintaansa vastaan ja suuteli häntä.

— Kuule, Elli, sano nyt, mikä sinun on?

— Ei mikään . .

— Onko sinun siksi ikävä, kun et voi tanssia?

Elli ei vastannut. Vaan Sigrid juoksi yhtäkkiä pois ja palasi kohta takaisin, vetäen Arthuria kädestä.

— Ja nyt me tanssimme piiritanssia! Tytöt, piiritanssia!

He ottivat molemmat Ellin keskeensä ja vetivät hänet saliin, jossa pian muodostui pyörivä ja laulava kehä.

Arthur pyysi Ellin ensiksi piiriin ja muut lauloivat: „ole sinä vain, minun armahain, sinua minä rakastan!“

Elli oli yhtäkkiä ihan huumautunut. Kaikki unohdettiin entiset ikävyydet, kömpelöt kengät ja huonot vaatteet ja se, ett'ei osannut tanssia. Tätä hän osasi ja Arthur

oli häntä pyytänyt! Hän pyöri, hyppeli ja lauloikin, ja tukka heilui ja hameet hulmusi. — — — — —
— — — — —

Kun Elli seuraavana aamuna meni kouluun, ei Sigrid vielä ollut siellä. Muut tytöt seisoivat melkein kaikki ison taulun takana ja tarinoivat, selkiään uunia vasten lämmitellen.

Elli seiso i sattumalta taulun edessä, johon oli kartta ripustettu ja katseli sitä.

Tytöt puhuivat eilisistä tanssijaisista ja arvostelivat lyseolaisia.

— Vaan se Elli, kuinka se oli hassu! sanoi yhtäkkiä muuan tytöistä.

— Niin, sanoi toinen heti, nä'ittekö, mitenkä hän harppaili piirihyppyä . . muutahan hän ei osaakaan . .

— Se oli niinkuin minä jo eilen sanoin: harakkata.

Elli aikoi mennä, mutta jäi kuitenkin seisomaan. Puhe taulun takana jatkui samaan suuntaan:

— En minä ymmärrä, kuinka se Sigrid, joka on semmoinen aristokraatti, voi pitää tuollaisesta talonpoikaistytöstä kuin Elli.

— En minäkään ymmärrä.

— Ei hän enää pidäkään.

— Mistä sinä sen tiedät?

— Tiedänhän minä, kun Sigrid itse sanoi.

— Mitä hän sanoi?

— Sitä vaan, ett'ei hän välitä juuri ollenkaan enää Ellistä . .

— Niin hän sanoi . . kuulin minäkin kun hän sitä Iidalle sanoi.

— Vaan tiedättekö, tytöt, mitä Sigrid vielä sanoi?

— No?

— Että se hullu luulee, että Arthur muka on häneen rakastunut.

— Ei, mutta sehän on aivan . .

Huudettiin rukouksiin ja puhe keskeytyi.

Kun Elli kuuli puheet varsinkin viimeisen, oli kuin olis jotain mennyt hänessä lukkoon.

Sigrid, johon hän niin oli luottanut —!

Vaan ei, ei hän sitä voinut ajatellakaan . . parempi olla ajattelematta.

Hän ei mennyt rukouksiin, vaan jäi luokalle ikkunasta ulos kadulle katsomaan. Sigrid oli myöhästynyt, ja tuli rukouksien alkaessa hänkin luokalle. Hymyili tullessaan ja aikoi lähestyä Elliä.

Vaan keskilattiassa muutti hän kulkunsa ja hiipi hämillään rukoussalin ovea kohti.

Elli oli kääntynyt, katsonut tylyn, kylmän katseen, joka oli vähän välähtänytkin, ja kääntynyt taas takaisin ulos kadulle katsomaan.

IV.

Muutamien vuosien kuluttua lopetti Elli koulunsa ja tuli lopullisesti kotiin, sinne jäädäkseen eikä enää lähtekseen. Olisi kyllä halunnut jatkaa lukujaan, kerran oikein alkuun päästyään, mutta isä sanoi, ett'eivät varat kannattaneet. Eikähän yhden tytön tarvinnut kaikkia maailmoita lukea . . riittihän sille vähempikin.

Mutta ei isä ollut hänen kouluunsa oikein tyytyväinen . .

— Mitä sinä nyt olet siellä oppinut? kysyi hän.

Elli ei käsittänyt, mistä syystä isä niin äreästi kysyi eikä osannut muuta vastata kuin:

-- En minä tiedä.

— Mutta onhan hänellä hyvä todistus . . hän on melkein ensimmäisiä, huomautti äiti.

Isä ei vastannut siihen mitään. Jos hänellä oli jotain mielessä, sekautui se tällä kertaa savuntakaiseen murinaan. Tytön olennossa oli jo jotain aikaihmistä, niin ett'ei käynyt oikein toruminenkaan. Joka vuosi kotiin tultua oli sitä ollut siinä yhä enemmän.

Illalla, kun äiti töistään päästyään laskeutui tilalleen isän viereen, murahti isä:

— Ei minua oikein miellytä tuo tyttö . . taikka kyllä tyttö, mutta ei hänen koulunkäyntinsä . . mitä hän on oppinut? Ei mitään! Vaikka kyllä lupasivat ja vakuuttivat . .

— Mitä sinä tarkoitat?

— Sitä, että miksi ei hän tarttunut vanhaa isäänsä kaulaan ja suudellut häntä, niinkuin hellä tyttö tekee . . ja pöydässä ei hän ollut kohtelijaampi kuin ennenkään. Minä koetin katsoa leipäkoriin, mutta hänkö olisi sitä huomannut?

— Se voi olla niin näin ensikerralla . . ei hän nyt huomannut, juuri vasta kuin tuli kotiin.

— Silloinpa hänen juuri olisi pitänytkin . . ja niin kömpelön näköinen kuin hän vielä on . . saa nähdä, joustuuko hän koskaan edes naimisiin . .

— No mutta, hyvä isä, vielähan sitä nyt ennättää .

Isä ei siihen virkkanut mitään. Oli kauvan aikaa vaiti. Sitten kääntyi seinään päin, ryki vähän ja nukkui.

Äitikin kääntyi kyljelleen sillä omituisella raskaalla huokauksella, jonka viime aikoina maata pannessaan aina huokasi.

— Kuinka turhia hän ajattelee! sitä äiti huokasi, ja kuinka on hänen mielensä maallisissa kiinni, vaikka kuolema voi tulla millä hetkellä hyvänsä . . vaikka tänä yönäkin.

Ja pelko isän kuolemasta tuli aina yhä selvemmin äitin mieleen, kun hän valoisana kesäyönä siinä edessänsä näki hänen paljastuneen takaraivonsa, jota päiväpäivältä yhä harvemmat hiushäkkiyrät verhosivat. Pelko omasta kuolemasta myöskin ja samalla koko maailman ja ihmiskunnan kääviöstä ja kadosta. Jos vaan olis valmis, jos olis kilvoituksensa loppuun saanut ja otollinen uuteen elämään . . —

Ellikin sen huomasi, että isä oli viime vuotenaan kovasti vanhentunut. Ikä näytti ikäänkuin odottaneen jottain jyrkkää rajaa, josta yli päästyään se alkoi tavattomalla vauhdilla liukua alamäkeä. Hetikohta kuin Elli ajoi pihaan ja näki isän rappusilla seisovan, huomasi hän muutoksen harmaissa hiuksissa. Ja huoneesen kynnyksen yli astuessa oli isä ollut kompastua. Sitten tuntuivat puhe ja kaikellaiset kysymykset niin lapsellisilta.

Äitistä ei Elli ymmärtänyt, oliko hän vanhentunut vai ei. Sen huomion hän kuitenkin teki, että äiti koetti pitää silmällä isän pienimmätkin tarpeet. Se pisti nyt siksi silmään, koska äitin puolesta oli aina ennen ollut isää kohtaan jonkunlaista kankeutta.

Nuo huomiot tulivat uudelleen Ellin mieleen, kun hän istui makuuhuoneensa lasin ääressä ja riisuutui.

Nyt sitä on siis lopullisesti kotona, ajatteli hän sitten.

Ja nyt on siis koulun käynti loppunut, ajatteli hänen lisäksi.

Samassa alkoivat muistot siltä ajalta muutamissa hyppäyksissä ohitse rientää. Ensi lukukauden muisto antoi yhä vielä nytkin painavan tunteen ja pudistutti itseään kauvan ennenkuin lähti. Sillä sitä aikaa ei Elli mielellään tahtonut muistella, vaikka se usein tinki mieleen tulemaan. Kovasti oli hän siitä ensin kärsinyt, kun oli huomannut, minkälaista Sigridin ystävyys oikeastaan oli, jota hän oli ikuiseksi kuvaillut. Hän oli jäykistynyt ja vaalennut muutamiksi päiviksi niin, että sitä toveritkin huomasivat. Vähitellen oli sitte sulanut, mutta aivan entiselleen ei kuitenkaan . . sydämmen pohjalle jäi routa, joka usein kylmää huokui. Sigridin kanssa ei ollut mitään puheita eikä mitään selvityksiä. He liukuivat toisistaan erilleen kuin salaisen sopimuksen kautta. Vähän aikaa näytti Sigridiä jokin vaivaavan ja hän koetti lähestyä Elliä. Mutta kun se ei onnistunut, hankki hän uusia ystäviä. Ja muuten hän sitten jo seuraavana kevänä muutti vanhempainsa kanssa jonnekin etelään.

Sigridin poismuutto oli Ellille helpoitus. Sillä joka kerta kuin hän tuli kouluun ja näki Sigridin, pisti häntä kuitenkin vanha muisto. Varsinkin silloin, kun Ellistä jonkun ajan kuluttua silloin tällöin alkoi näyttää, että Sigrid oli sama hyvä tyttö kuin ennenkin.

Seuraavina vuosina innostui Elli lukemaan. Luki koulukirjoja ja oli niissä ensimmäinen. Mutta enemmän

vielä luki hän muita. Ahmi yökaudet kaikkea, mitä sai käsiinsä, lensi pitkin maailmaa, kulki löytöretkillä ihmeen ihanissa maissa, ihaili solakoita kullan kiiltäviä kuninkaitten poikia ja kärsi prinsessojen kanssa, jotka rakkaudesta huokailivat peikkojen luoliin vangittuina. Vasta kun kynttilä oli jalkaansa asti palanut, täytyi hetkeksi pysähtyä, kunnes pimeä huone taas antoi mielikuvituksen siiville tilaa, omin päin jatkaakseen huimia matkustuksia. Huiimia ne olivatkin. Kohosi vuori korkea kuin Himalaija ja toisessa päässä taivaan rannan yleni toinen samanlainen. Niiden välisen matkan hän aina osasi, sillä tien oli tähdillä valaissut joku, joka siellä häntä odotti ja tuli puolitiehen vastaan ja puolitiehen saattoi.

Unta se ei ollut tuo eikä myöskään aivan valveiltaan olevan ajatusta. Se oli auki silmin haaveksimista, tuollaista oman mielen runoa, joka tietämättä tulee, on aikansa ja katoo, vaikka sitä kuinka pidättelisi.

Mutta sai nuo haaveet muodonkin joskus, asettuivat sanoihin, joihin tuli itsestään sointukin, varsinkin juuri noin iltasilla loikoessa ja kuunnellessa kellon nappaisua seinällä. Vaan yöllä nekin purkautuivat eikä aamulla enää sitä muistanut, mikä iltasilla oli kerälle kokoon-tunut.

Aamulla sen sijaan oli muut asiat mielessä ja etupäässä koulukirjat ja koululuvut. Oli tullut uhka siitä, että hän näyttää kaikille niille, jotka olivat hänestä halveksien puhuneet, näyttää mihinkä hänkin kelpaa. Ja niin oli hän ponnistautunut lukemaan ja jo toisena lukukautena oli hän ensimmäinen luokallaan.

Siinä hän sitten todella innostuikin lukemaan, ja olisi

halunnut yhä enemmän tietää ja oppia. Mutta silloin loppui koulu ja isä vaati kotiin.

Ennen lähtöään latoi hän kaikki kirjansa muutamaan vasuun ja päällimmäiseksi pani hän muutamia kaunokirjallisia teoksia, joita oli itselleen hankkinut.

Tuossa ne nyt olivat hänen huoneessaan. Hän otti ylimmäisen ja katseli sitä. Se oli Runebergin „Hanna“. Hän selaili sitä, mutta ei nyt tehnyt mieli lukemaan. Väsytti myöskin ja rupesi tuntumaan pienessä huoneessa niin kovin ummehtuneelta. Hän tahtoi avata ikkunan, mutta huomasi, ett'ei talvilasit vielä olleet pois otetut. Tuli sama tunne kuin kotiin tultua isän ja äidin kanssa istuessa tulokahvia juomassa. Oli jotain painavaa ja ummehtunutta ilmassa. Tai paremmin jotain vanhaa. Kaksinkertaisen ikkunan läpi näytti koko maisema matalalta ja raskaalta ja ryppyiseltä. Kaikki olikin täällä tuota samaa vanhentunutta. Muistui mieleen vanha ruunakin tullessa, sen silat ja ijän-ikuiset kääsit, joista revenneen nahkan reijistä pisti karvoja ulos.

Vaan isä oli ensin kaikista . . seköhän se tuolla kuor-
sasi . . tuolla seinän takana. — — — — —

— — — — —

Aamulla nousi Elli varhain ja kävi katsomassa kaikki tutut paikat, kellarinkatot, nuottikodat ja monet muut . . Ja hymyili itsekseen niille muistoille, jotka noihin oli kiinnitettyinä.

Päivällisellä oli jälkiruokaa Ellin tulon kunniaksi ja ennen ruokalepoaan kyseli isä Elliltä kaikellaista koulusta. Elli kertoi muutamia leikillisiä kohtia ja isä niille nauroi. Nauroi vielä uudelleenkin ja oli nähtävästi mielissään. Äiti hymähti myös hänkin.

Kun isä meni ruokalevolle, taputti hän Elliä tyytyväisenä päähän. Elli otti kirjansa ja poistui puutarhaan lukemaan. Oli jo ehtinyt valita sieltä itselleen istumapaikan pihlajan alla. Vähän päästä tuli sinne äiti.

— Mitä kirjaa sinä luet, Elli?

— Se on Runebergin „Hanna“.

— Näytäs . . eikö tämä ole semmoinen romaanikirja?

Ei sinun pitäisi näitä kirjoja lukea.

— Ei tämä ole mitään romaania.

— Vaan eikö siinä ole kuitenkin rakkaudesta?

— Enkö minä sitten saa tätä enää lukea?

— En minä tahtois, että sinä lukisit.

— Mitä pahaa siinä on, jos lukee?

— Se on synti . .

Elli katsoi äitiin eikä puhunut mitään.

— Niin, sinä et sitä nyt ymmärrä eikä sitä ymmärrä moni ihminen . . vaan sinun äitisi tietää, kun se on itse kokenut . . Ei se kiellolla parane, ei muuta kuin pahenee enkä minä tahdo sinua kieltää . . Sillä nuorena tekee siihen mieli . . vaan se on kaikkein pahinta, kun niissä kirjoissa on maallinen elämä niin kauniiksi kuvattu . . eikä sitä kuitenkaan ihminen saa, vaikka kaiken ikänsä turhaan halajaa . . Mutta jos sinä Jumalan sanaa tutkisit, niin huomaisit, ett'ei hän tämän maailman onnea tarjoa, joka pian haihtuu, vaan ijankaikkisen elämän onnen, joka aina pysyy . . Joka sinne kerran pääsis.

Äiti huokasi syvään ja kyynel valui pyyhkimättä alas pitkin kalpeata poskea. Vähän aikaa istui hän vielä, kädet helmaan laskettuina, niinkuin hänen tapansa oli, ja katsoi eteensä ruohopenkkiin. Oli ääneti eikä Ellikään

puhunut. Ellin mielestä olisi hänen pitänyt äitilleen jottain virkkaa; mutta ei hällä ollut mitä sanoisi.

Sitten äiti lähti nousemaan ylös pytinkiin. Raskaasti hän käveli, hartiat kumarassa ja vähän kierossa. Niskassa riippui riutuva hieno letti, joka päässään suippeni melkein yhdeksi hiukseksi . . Sen oli Elli kuullut, että äiti nuorena ollessaan oli ollut hyvin kaunis . . oikein kuuluisa siitä. Ja Ellille tuli nyt yhtäkkiä niin äärettömän sääli äitiä, että hän olisi juossut hänen jälkeensä ja syleillyt häntä, jos vaan olisi kehdannut. Mutta heidän välinsä oli aina ollut niin kankeaa ja ujoa.

Koko sen päivää oli Elli kuitenkin äidin läheisyydessä ja auttoi häntä talouden toimissa.

Äiti oli tullut heränneeksi, sen oli Elli jo tätä ennen kotona käydessään huomannut. Vaan vasta viime vuonna oli hän heittänyt herraspukunsa ja pukeutunut heränneiden vaatteisiin.

Hän oli viime talvena matkustanut yksinään yhden rengin kanssa vanhalla ruunalla kauvas Pohjanmaalle vanhan heränneen miehen luo ja muutaman ajan kuluttua oli se mies itsekin pappilassa käynyt ja viipynyt siellä yön ja seuraavan päivän. Sitä ennen oli äiti ollut suuressa sisällisessä tuskassa, vaan kun herännyt mies oli mennyt, oli äiti senjälkeen ollut paljoa rauhallisempi.

Rekeen astuessaan olivat heränneen miehen kuulleet rovastille hyvästiksi sanovan:

— Sinun vaimollas on tosi tuska ja tarve ijankaikkisen elämän perään . . ja elä hältä sanan harjoitusta kiellä vaikka itse oletkin suruton mies . . ja vaikka sulla valta talossasi siihen olisi.

Ei isä sitä kieltänytkään, sillä äiti oli viime aikoina

ollut ihmeellisen nöyrä ja kärsivällinen kaikessa. Hoitanut oli häntä niinkuin todellisen aviovaimon tuli. Ja isä tunsii, että hän vanheni ja yhä enemmän hoitoa tarvitsi.

Ja niin tuli sen jälkeen melkein joka sunnuntai ilta ja välistä viikollakin äitin luo kyökkiin ja kyökkikammarin vanhoja vaimoja, ja muutama hiljainen, alakuloinen mieskin. Ne istuivat allapäin ja lukivat postillaa ja veisasivat surullisia virsiä.

Isä kun oli ruokalevon maannut ja piippunsa polttanut, kuuli aukinaisien ovien läpi veisuuta toisesta päästä pytinkiä toiseen ja hänelle tuli ikävä. Hän käveli huoneesta huoneeseen, seisoskeli ikkunoiden edessä ja katseli milloin puutarhaan milloin kartanolle, milloin lehtikujalle, joka vei pappilasta kirkolle päin. Vaan ei siellä ollut mitään erinomaista, ei mitään huvittavaa, kaikki oli sitä yhtä tyyntä pyhäillan surullista sointua.

Isä haukotteli ja kulki kyökkikammarin ovelle, jossa äidin vieraiden lämmittämä ilma paksuna tuoksahti häntä vastaan. Sieltä palasi hän saliin, ja katseli joka kierroksella Ellin kammariin, jossa tämä istui ja luki. Viimein tuli isä sisään.

— Äiti se istuu siellä ja veisaa, sanoi isä.

— Niin.

— Mitä kirjaa sinä luet?

— Tämä on Runebergiä.

— Oletko sinä lukenut Tegneriä? . . . Tegner on mainio runoniekka. Etkö sinä ole lukenut „Frithiofs saga?“

— En minä ole vielä, vaan on se mulla täällä mukana.

— Minä osasin Tegnerin „Frithofs saga“ ulkoa ennen nuorena ollessani ja muistan minä siitä vielä nytkin monet paikat:

Våren kommer: fogeln qvitrar, skogen löfvas,
solen ler,
Och de lösta floder dansa sjungande mot hafvet
ner.
Glödande som Frejas kinder tittar rosen ur sin
knopp,
Och i menskans hjerta vakna lefnadslust och mod och
hopp.

Eli se, kun Frithiof pelaa shakkia:

Björn och Frithiof sutto båda,
Vid ett schakbord skönt att skåda.
Silfver var hvarannan ruta,
Och hvarannan var af guld.

Se Runeberg, kyllä minä olen siitä kuullut, että se
hyvästi kirjoittaa, vaan en minä luule, että se Tegnerin
rinnalla piisaisi. — Luepas minulle siitä jotain, jota nyt
luet . . . mitä se on?

— Tämä on „Hanna“.

— Jahah! Hanna, vai niin . .

— Äiti ei siitä oikein pidä, että minä tätä luen. -- Se tuli melkein ajattelematta ja Ellistä tuntui, että kun hän sen sanoi, hän oli tehnyt jotain epäjaloa.

-- Äiti on vähän omituinen, sanoi isä ja puhui niin-
kuin aikaihmiselle, joka tuntui Ellistä hyvin hyvältä. —
Olet kai huomannut, että hän on herännyt. Kuka olis sitä
äitistä luullut! Heti kun sinä menit kouluun, alkoi hän
miettiä ja istua synkkämielisenä.

— Mikähän siihen on syynä?

— Ei sitä ymmärrä, kuinka se semmoinen tulee . . se tulee moneen ihmiseen näinä aikoina . . Se on sitä sen Paavo Ruotsalaisen oppia joka asui Nilsiässä. Hän oli jotenkin raaka ja sivistymätön mies . . Vaan lue nyt . . eli mennään minun kammariini ja luetaan siellä.

Mentiin ja Elli luki, mutta veisuu kuului sinnekin ja häiritsi. Hän näki että se isää vaivasi ja hän ajatteli panna oven kiinni, mutta ei tohtinut, kun ei isä sitä pyytänyt.

Elli luki muutamakseen:

Tung af mödor och år, i sin ensamhet, hade den
gamle
Tröttnat att vaka och nyss mot den stoppade karmen af
länstolen
Lutat sitt hufvud och somnat. — Ännu vid hans fötter på
golfvet
Steg en strimma af rök ur den knappt halfsloknade
pipan.
Skön i sin slummer han låg, ohunnen af sorgen och oron,
Skön som den åldriga är, då de glesnade lockarna
hvitnat.
Lokkarnes purpur är slut och kinderna vissnat och
sjunkit,
Medan en lång, lång lefnad af ljus och förtröstan och
kärlek
Röjs som en afton ännu kring den färade panna i klarhet.

Niin Elli luki ja isä myönsi, nähtävästi liikutettuna, että se oli kaunista . .

Se on niinkuin se tapahtuisi tuossa aivan, ihan niinkuin sen näkisi edessään.

Vaan samaan aikaan vainot veisasivat ja aivan selvään kuului kyökkikammarista sanat:

Mielen miks' suret maailman pääll', Kuin on kuitenkin' katoova' tääll', Jumalaan sinuas turvaa, Hän tietää ja tahtoo sinua auttaa Kikess' hädäss' Poikans kautta.

Maailman meno, rikkaus, hekuma Autuuteen ei aut', vaan on katoova; Mutta Kristus yksinäns' Autuuden ijäisen meill' ansaits', Hänelle kiitos olkoon kaikess' kansass'.

Sillä kertaa sai ovi olla auki. Mutta kun toisen kerran sattui samalla tavalla, oli ovi itsestään kiinni. Vastedes käski sitten isä aina sulkemaan oven, jos se sattuu olemaan auki.

Äiti ei puhunut sen enempää Ellille noiden kirjain lukemisesta, mutta Ellistä tuntui, että hän päivä päivältä tuli äitistä yhä kauemmaksi. Se vaivasi myös, että hän sen sijaan läheni isää ja että se tapahtui ikäänkuin äitin kustannuksella.

Usein ei hän olisi tahtonut isälle lukea, varsinkaan ei silloin kuin äiti veisasi. Vaan isälle, joka oli aivan kokonaan innostunut tähän lukemiseen, sopi aina kaikkein parhaiten sunnuntai-iltoina.

Kerran sanoi Elli sen isälle. Isän kiivas luonto kuohahti, silmistä lieskahti tuo omituinen paha ja melkein ilkeä katse, joka häneltä välistä tuli näkyviin:

— Mene sitten, sanoi hän ja koetti pidättää, mutta se tuli kuitenkin: sinne akkain kanssa ynisemään!

Isä oli sillä kertaa väsynyt, hänen ruokaleponsa oli tullut häirityksi ja kaksi iltaa peräkkäin oli Juhannuspyhinä veisuu häntä hermostuttanut.

Vaikka Elli sen tiesi ja ymmärsi vaikutti se kuitenkin niin, että hän väkisinkin väistyi isän seurasta.

Siitä pitäen alkoi tulla ikävät ajat. Yhä ikävämmät kuin ennen.

Kaikista ikävimmiiä olivat kesällä pyhä-illat. Ei oikeastaan tiennyt, mitä oli ikävä, mutta ikävä oli kuitenkin. Kirkkoväki oli kaikki kotiinsa mennyt, kylän nuoret rientäneet leikkipaikoilleen ja piiat ja rengit menneet yhteen mukaan. Päivä paistoi surullisesti koivikkoon lehtien välitse koko illan. Ei osannut tehdä mieli minnekään, kun ei ollut, mihinkä mennä, mutta ikävä painoi ja raukasi mieltä. Elli istui useimmittain päivällisen jälkeen porstuan rappusilla ja katseli kirkolle päin tietä pitkin, jonka kahden puolen koivuja kasvoi ja joiden väliin länteen laskeva päivä varjoja loi ja toisiin kohtiin valopaikkoja. Välistä lepattivat haavan lehdet puutarhassa, mutta koivujen lehdet eivät liikahaneetkaan. Isä makasi ruokalepoaan ja äiti istui kyökkikammarissa ja luki postillaa.

Elli nousi ylös kävelemään ja kulki puutarhaan. Uusi karttuunihame kahisi kävellessä ja Elli koetti kävellä niin, ett'ei se kahiseisi . . miksi? ei hän tiennyt . . . Puutarhasta pisti hän verkalleen muutaman marjan suuhunsa ja taittoi kukan, jonka kiinnitti rintaansa. Sitten laskeutui alas rantaan ja jäi katselemaan vasikoita, jotka seisovivat polviaan myöten vedessä ja huiskuttelivat vuoroon kukin häntäänsä . . .

Ihan tyyni järvellä! toisella puolen salmen karehteli vaan kaislikkorinnassa raukea tuulahdus. Soma olis soudella tuossa, antaa venheen kellua itsekseen ja sitä välistä melalla auttaa! Elli meni nuottikodan luo, jonka kupeella venheet lepäsivät teloillaan ja jonka saumoissa liikkuva vesi silloin tällöin lökkäsi. Nuotta riippui kuivana

nauloillaan ja västäräkki lennähti jostain nuottikodan si-
sästä kuivalle rantasavelle . . keikutteli siinä ruumistaan
ja lähti sirpattaen pitkin rantaa lentämään, seisottuen vasik-
kain kohdalle . . .

Elli työnsi venheen herkästi pyöriviltä teloilta ja
antoi sen työnnin vauhdista valtoineen liukua niin pitkälle
kuin sen halutti. Limakon reunaan se meni, kääntyi sii-
nä poikkiteloin ja seisottui. Elli jäi kokkakaaren päälle
istumaan, airo polvien päällä, ja katseli alas veteen . . .

Rannan puolelta venhettä näkyi vielä pohja monen
kyynärän päästä, mutta selän pnolella oli jo musta jyrk-
käys. Syvenemistään syveni sinne ranta ja kun kurkotti
venheen alle, huimentti päätä ja tuntui niinkuin olis jokin
kouristanut sydämmen kohdalta ja tahtonut vetää alas
veteen ja luisuttaa pohjaa myöten sitten yhä alemma tum-
maan syvyyteen . . . Toisaalla vähän matkan päästä ven-
heestä kuumotti pohjasta entisen nuottikodan puitos, jon-
ka jäät olivat särkeneet ja siirtäneet jyrkkäyksen rintaan.
Elli liikautti sinnepäin venettään. Vettyneet hirret am-
mottivat veden läpi päiväpaisteessa ja nurkka riippui sy-
väyksen päällä mustaa vettä vasten . . Hauki oli asettu-
nut jurrottamaan hirttä pitkin, vähä väliä pujakehteli pik-
kukaloja pinnanmalla ja niiden varjot luikahtelivat hirren
poikki ja välistä hauvinkin ihan selän päällitse . . mutta
hauki ei liikahtanutkaan . . . Ellin silmä kulki pohjaa
pitkin, näki limoja, hakoja ja kiviä, ja seurasi puitoksen
hirsiiä, jotka tarkemmin katsellessa vaipuivat yhä syvem-
mälle ja syvemmälle veden alle jyrkkäyksen sisään. Sitten
taas nousi silmä takaisin hirttä myöten, jonka päällä hauki
liikkumatonna yhä viipyi, ja kohosi pinnalle, jossa pikkukalat
karkelivat . . mutta siitä jälleen hirttä myöten jyrkkäyksen

rajaan ja mustaan veteen. Päättä tinki taas huimentamaan ja sydänalaa kouristamaan . . mutta ei se nyt enää pahalta tuntunut . . hyvältä tuntui ja herkältä koko ruumiissa . . niinkuin olis tahtonut kaikki sydänalassa toisistaan irtautua. Kun olis vaan syvemmälle nähnyt, jyrkkäyksenkin takana pohjaan ja kuinka pitkälle sinne oli nuottikodan puitos uppoontunut. Elli liikautti venhettä airollaan syvemmälle ja koetti tarkasti katsoa . . . vaan ei muuta näkynyt kuin mustaa vettä . . .

Yhtäkkiä säpsähti hän ja piti panna käsi silmien eteen. Ei kuin hetkeksi kuitenkaan! Kuinka ei ollut sitä ennen huomannutkaan! Sieltähän näkyi koko hirveän korkea taivas, yhtä korkea kuin ylhäällä tuolla! Se sama tunne huimasi päättä, joka silloin kaupungissa siellä sillä korkealla mäellä . . mutta ei se nyt päässyt puhkeamaan! . . Elli puristautui airoon kiinni ja unohtui katselemaan. Noinko syvää siellä oli? . . noinko korkeaa? Ja venhähän kellui ihan kuin ilmassa . . mitenkä se pysyi? . . Ja minkähän laista olis, jos tuonne putoais? Jos heittäytyis, hukkuiskohan? . . Siellähän oli kuin taivas, kuin toinen taivas! . . jos olisikin siellä oikea taivas? . . .

Hui! mikä se oli? . . Jotain rapsahti venheen laitaa ja läiskähti siitä veteen. Taivas vavahti koko korkeudessaan ja hämmentyi samassa.

Rannalla nauroi joku. Säikähtäen kääntyi Elli sinne katsomaan ja näki isän seisovan rannalla ja hänen vieressään kaksi muuta herraa. Ne olivat aivan tuntemattomia ja Elli hämmentyi siinä niin, ett'ei saanut venhettä maihin. Se kääntyi aina toiselle puolen, kun Elli toiselta puolen koetti meloa. Isä rupesi puoleksi huutaen neuvomaan, mille puolen pitäisi mela panna.

— Ei sille . . no nyt toiselle . . ei . . pane sitten mela pohjaan ja työnnä . . no!

— Ehkä minä saan auttaa neitiä?, sanoi toinen herroista, otti airon isommasta venheestä ja kurkotti sillä venheen kokkaa.

— Ei, kyllä minä pääsen . . antakaa olla! — Sillä oli valkoinen lakki ja se veti vaan. Ellin olis tehnyt mieli häntä airolla kastelemaan.

— Vetäkää vaan, kehoitti vielä isä.

Valkolakkinen vetikin, kokasti sitten venheen ja tarjosi Ellille kätensä. Vaan Elli hyppäsi omin neuvoineen maille ja lähti tervehtimättä pihaan menemään. Hän ei muusta tiennyt kuin mitä pikimmin päästä pois jonnekin.

Vaan isä kysyi, tahtoiko hän mennä vieraita tervehtimättä, ja seisautti ja esitteli hänet herroille. Toinen oli ylioppilas . . joku, jonka nimeä Elli ei kuullut, toinen oli se apulainen, jota oli koko viikon jo odotettu.

Ylioppilas tervehti kohteliyaasti ja vapaasti, ja Ellistä tuntui, vaikkei hän silmiään maasta nostannut, että hän hymyili ja katsoi häntä silmiin. Sen Elli kuitenkin näki, että ylioppilaalla oli ruskeat vaatteet. Apulaisesta, jolla oli mustat vaatteet ja isot jalat, jäi Ellin huomioon, että hän tervehti hyvin omituisesti kättään ylöspäin kivertäen . . ja silmälasit oli sillä myös.

Ylioppilas ei virkkanut mitään.

— Hauska tutustua talon neiden kanssa, sanoi apulainen ja Elliä ennätti puistattaa joku hämärä vastenmielisyys, ennenkuin oli saanut kätensä irti. Käsi oli sitäpaitse pehmeä ja lämmin luhnake kuin kinnas.

Elli lähti hämmillään ja sanaakaan puhumatta pi-

haan nousemaan. Veräjätä avatessaan huomasi hän kätensä vapisevan ja sydämmen tykyttävän niin että se korvaan kuului. Ja hän hengitti niin kiivaasti, että pelkäsi äänen pettävän, jos vastaisi, kun isä huuti hänelle, että hän valmistaisi teetä sill'aikaa kuin he kävelevät peltoja katselemassa.

— Ja tule sitten meitä kutsumaan . . me menemme kirkolle päin . .

Pihaan noustessa risteili harmi mielessä siitä, että isä oli tuonut vieraat sinne niin yhtäkkiä ja oma tuhmuus ja saamattomuus harmitti toisen vuoron. Tuommoinen oli niin isän näköistä! . . Olkoot, ajatteli hän sitten, minä en välitä heistä enkä mene illalliselle enkä kutsumaan heitä . . Mitähän se aatteli se ylioppilas, kun minä juoksin ohitse . . Vaan aatelkoon mitä tahansa, mulle se on ihan sama!

— Ketä ne on nuo vieraat? kysyi kuitenkin Elli äitiltä kyökissä . . koetti kysyä huolettomasti, melkein halveksivalla äänellä.

— Se on se maisteri, joka tulee apulaiseksi.

— Entäs se toinen?

— En minä tiedä.

Äiti vastasi pitkien väliaikain perästä ja oli tavallista totisempi. Niin hän oli aina kuin vieraita tuli, mutta puuhasi kuitenkin lakkaamatta ja teki kaikki tehtävät.

Elli pyysi saada auttaa, mutta äiti vastasi päättään kääntämättä ja sanoi voivansa itsekin tehdä.

Elli meni kammariinsa ja alkoi muun työn puutteessa siistiä pukuaan. Siinä unohti hän peilin edessä laittautuessaan sen päätöksensä, ett'ei menisi sisään vieraiden luo. Tuli utelijaaksi saada nähdä, millaiset kasvot oli

ylioppilaalla, sillä niitä hän ei ollut katsonut. Elli hyräili siinä, palmikoi tukkaansa ja näki Runebergin „Hannan“ pöydällään . . Paiskasi sen puoleksi leikillä kiinni . .

Kun hän oli valmis, ajatteli hän, menisikö itse kutsumaan isää ja vieraita vai lähettäisikö jonkun muun. Ei hän sitä kuitenkaan päättänyt sinne eikä tänne, vaan lähti itse kävelemään kirkkokujalle päin.

Tulivat jo sieltä kävellen vastaan ja Elli seisottui puolitiehen, vajoten aitaan vasten ruispellon yli katsomaan. Ruis tuoksui hauskasti ja heilimöi parhaallaan ja sen sisässä sinerti aina vähän matkan päässä joku rukiin kukka. Kun tuulahdus tuli, ruis huojahti ja sihisi hiljaa.

Elli sitä katseli ja taittoi aidan yli muutaman tähkän. Sivusilmään näkyi yhä likemmäksi lähenevän valkoinen lakki. Ne olivat jo melkein kohdalla, mutta Elli ei ollut huomaavinaan.

— No, Elli? sanoi isä.

— Niin, tee on jo valmista . . herrat ovat hyvät ja käyvät pihaan.

Elli tunsi saavansa itseluottamusta suuret määrät, kun sai sanotuksi sen aivan huolettomalla äänellä.

Herrat jatkoivat matkaansa. Isä ei heittänyt ylioppilasta. Selitti kesäkylvöistä ja syyskylvöistä. Vaan maisteri kääntyi hetikohta Ellin puoleen ja alkoi puhella:

— Onko neiti huvitettu taloudesta, kysyi hän hyvin suurella painolla.

— Niin kyllä minä olen, sanoi Elli ja katsoi maisteriin syrjästä päin. Hänessä oli jotain, joka epäilytti . . ikäänkuin olis ollut vähän tuhma.

— Tämä on erittäin kaunis paikka, sanoi maisteri kohta perään.

— Eikö tämä ole kaunis teidänkin mielestänne?

— Kyllä tämä on . .

— Niin kaunista kirkon paikkaa en ole usein nähnyt . . kun kirkko on kauniilla paikalla, jylhien kuusien ympäröimänä ja järven rannalla, kohooa sanankuulijankin mieli ja saarnamies tuntee itsensä ylennetyksi . . eikö totta, neiti?

Maisteri oli jostain syystä Ellin mielestä niin koomillisen näköinen, että hänen oli vaikea pidättää nauruaan.

— Eikö totta, neiti? . .

Maisteri teki pyöreät silmänsä vieläkin pyöreimmiksi. Ja se oli liiaksi Ellille. Hän tunsu, ettei voisi kauemmin olla nauruun purskahtamatta ja kiiruhti edeltä pihaan. Maisteri jäi kummastellen odottamaan toisia. Mutta omaan kammariinsa päästyään, ratkesi Elli niin hillittömään nauruun, että oli siihen menehtyä.

Ruokapyödessä sai Elli vasta oikein tilaisuuden tarkastella vieraiden ulkomuotoa. Ylioppilasta hän enemminkin katseli. Maisteria olisi myöskin katsellut ja vertailut, mutta maisteri seurasi häntä aina silmillään. Ei hänessä Ellin mielestä ollutkaan paljon katselemista. Pyöreät kasvot, punakat ja pulleat posket, tukka pystyssä.

Ylioppilasta sai rauhassa tarkastella. Hän söi ja puheli isän kanssa eikä katsellut Elliin kuin joskus. Mutta silloin loi hän häneen pitkän ja tarkan silmäyksen . . Mitähän varten lie niin tehnyt? . . Sillä oli vähän kähärä tukka, ruskeat päivettyneet posket ja valkea hieno otsa. Silmät olivat siniset. Ja kaulahuivi oli hänellä hyvin luontevasti solmittu.

Elli tarjosi hänelle mielellään. Kerran hän selitti

isälle jotain niin innokkaasti, että unohti ottamasta, vaikka Elli seisoi ja piti vatia.

Ja kun hän sen sitten huomasi, hämmästyi hän ja pyysi anteeksi. Silloin katsoi hän Elliä silmiin niin avonaisesti ja hymyili niin herttaisesti, että Ellille tuli yhtäkkiä hyvä olla. Kun Elli sitten taas toisen kerran tarjosi, sanoi hän kyllä nyt muistavansa. Ja otti vadin laidasta kiinni ja kannatti itse sitä niin kauvan kuin pani eteensä ruokaa. Elli ei olis sitä sallinut ja heille tuli pieni riita vadin päältä. Mutta Ellistä tuntui, että he senkautta tulivat ikäänkuin tutummiksi.

Syötyä menivät herrat isän kammariin ja kun Elli oli korjannut pöydän, meni hän saliin istumaan. Jotain tehdäkseen otti hän Runebergin „Hannan“ polvelleen ja oli sitä lukevinaan.

Vähän ajan perästä tuli sinne ylioppilas. Elli oli ajatellut jo valmiiksi, millä hän puheensa alottaa, sillä hänen mielestään oli hänen velvollisuutensa alkaa puhelu.

— Kuinka teitä miellyttää tämä paikka? kysyi hän.

Ylioppilas istuutui ystävällisesti tuolille Ellin viereen.

— Kuinkako miellyttää? Hyvin paljon. Tämä on kauneimpia paikkakuntia mitä matkoillani olen tavannut. Tekisi mieleni melkein asettua tänne joksikin aikaa.

— Miks'ette voisi jäädä tänne? — olikohan se tuhmasti sanottu . . Elli pelkäsi koko ajan, että hän sanoisi jotain typerää. Sopiko todellakaan pyytää häntä tänne jäämään?

Vaan Ylioppilas ainoastaan vähäsen hymyili.

— Kiitoksia paljo, sanoi hän, mutta sitten en ehtisi

matkustaa ympäri Suomen, niinkuin on matkasuunnitelmani.

— Taitaa olla hyvin hauskaa matkustaa?

— Kyllä se on hauskaa. — Ylioppilas taas hiukan hymyili. Elli tuli siitä aivan hämmilleen . . Hän oli arvellut nuo kysymykset hyvin sopiviksi ja nyt ne näyttivät hänestä niin kovin tavalliselta ja hänestä tuntui, että ne tulivat ikäänkuin pusertamalla ulos. Ja samassa välähti hänelle päähän, että kuka ties kuinka monennen kerran ylioppilas jo sai vastata semmoisiin kysymyksiin.

Siitä syntyi vähän aikaa kestävä äänettömyys.

— Mitä kirjaa te luette? Vai „Hannaa“ — Mitä pidätte tästä runoelmasta?

— Minä pidän siitä hyvin paljon.

— Runeberg on minun mielestäni pohjoismaiden etevin runoilija.

— Isä ihailee enemmän Tegneriä.

— Kaikki vanhat tekevät samoin. He eivät ymmärrä sitä tuoresta ja luonnonraitista, jota Runebergin runoilu uhkuu . . eivät ymmärrä hänen yksinkertaisia vertauksiaan, hänen isänmaallisia aineitaan . . sanalla sanoen . . .

— Saanko luvan kysyä, mistä herrasväki niin innokkaasti keskustelee? kysyi maisteri, joka juuri silloin tuli saliin ja istuutui seuraan.

Hänen toverinsa ei häneen katsonutkaan eikä Ellikään hänelle mitään virkkanut.

— Sanalla sanoen . . niin, ja vielä yksi kohta joka todistaa, ett'ei häntä ymmärretä. Tuossa on Hanna, jonka Runeberg antaa rakastua yhtenä ainoana iltana. Sitä sa-

notaan epäluonnolliseksi, mutta minun mielestäni se on yksi Runebergin hienoimpia kohtia.

— En minäkään usko, että voi rakastua ja mennä kihloihin samana iltana kuin tapaa jonkun nuoren miehen.

— Ehkette te . .

— Niin, en minä . .

— Ehkette te ja ehkei moni muukaan . . vaan siinä on runoilija kuitenkin osanut oikeaan paikkaan, kun hän on rakkauden antanut leimahtaa ensi katseen yhteen sattuessa . . hitaammin tai nopeammin . . yksi päivä tai yksi kuukausi, se on vähäinen asia, kun kerran ensi silmäyksestä on tuli syttynyt . . ja että se syttyy niin, sen on Runeberg ymmärtänyt ja sille on hänen runottarensa antanut muodon.

— Luuletko sinä, että Runeberg itse on ollut sillä lailla kihloissa? kysyi maisteri.

— Millä lailla kihloissa?

— No, että noin samana iltana . .

— Mistä minä sen tiedän . . eikä se suinkaan ole tässä pääasia. — Vaan tämä ei ole ainoa hieno kohta Runebergin teoksissa. Niitä joka rivillä vilisee.

Hän innostui puhumaan, ylioppilas, Runebergistä ja runoudesta ylipäänsä. Hän nousi seisaalleen ja istuutui jälleen ja puheli Ellille koko ajan. Maisteri istui ääneti vähän aikaa, teki muutamia kysymyksiä, jotka Elli piti aivan sopimattomina, ja lähti sitten pois. Ylioppilas oli Ellin mielestä niin paljoa etevämpi.

Aivan uutta oli Ellille se, mitä ylioppilas puhui hänelle. Monta paikkaa oli Ellin mielestä epäselvää. Vaan hän luuli, että hänessä oli syy, ett'ei ymmärtänyt. Ei hän sitä niin kuunnellut kuin katseli häntä, kun hän puhui.

Hän oli kaunis. Ei Elli ollut ennen niin kaunista miestä nähnyt. Ja hän antoi hänen puhua eikä kysynyt, mitä ei ymmärtänyt, ett'ei häiritsisi. Vaan tuli hänelle siinä ajatus, että minkätähden hän mulle yhtäkkiä noin puhuu.

Kun ylioppilas oli heittänyt hyvästinsä ja mennyt ylikammariin maata, kuuli Elli maisterin sanovan isälleen:

— Minun ystäväni deklameeraa niin mielellään . . ja tyttärenne on harras kuuliija.

Se oli ilkeästi sanottu Ellin mielestä, pahasti, alhaisesti, panettelevaisesti.

— Minä en oikein kuullut äsken, kuka hän on.

— Hän on eräs minun koulutoveriani.

— Minne hän matkustaa?

— Ei hänen matkallaan taida olla sen enemmän määrää kuin hänen luvuillaankaan.

— Eikö hän ole vielä mitään tutkintoa suorittanut.

— Ei mitään . .

— Ohhoh! Mitä hän aikoo?

— En tiedä . . jotain harrastuksia kai hällä lienee. Ainakin rakastaa hän hyvin puhua tiedoistaan runoudessa varsinkin neitosille. Minä luulen, että ne onkin hänen ainoat.

Elli nauroi pilkallisesti yksikseen. Hän oli puolestaan ihan varma, että ylioppilas oli monta vertaa viisaampi kuin kaiken maailman apulaispapit ja isät. Voi kuinka hän halveksi tuota maisteria! Noin puhua toveristaan takanapäin.

Ylioppilas oli hänen mielestään sorrettu olento ja hän kuvaili, että kaikki häntä tuomitsivat ja että hällä ei ollut ketään ystävää. Siksi hän ehkä puhuikin niin innok-

kaasti Ellille. Ja Elli ei häntä heittäisi . . hän pysyi aina hänen ystävänä.

Tätä Elli ajatteli, kun muiden maata mentyä oli hiipinyt ulos koivukäytävälle päin kävelemään.

Kesäinen yö nukkui puolihorroksissa hänen ympärillään. Ruis lepäsi liikkumattomana, tähkät nuokallaan. Naapurin pellolla tuoksahti muutamia kertoja lehmisavun valkea ja sammui. Kirkon kohdalla tuli muuan yksinäinen matkamies vastaan ja tervehti häntä.

Elli oli ensin ollut vihoissaan niistä puheista, joita oli kuullut. Nyt se vähitellen sulii pois, unohtui ja surumieli tuli sijaan. Ei hän juuri mitään ajatellut, katseli sitä kaikkea tuttua edessään, jota niin monesti ennen oli katsellut . . kirkkoa, kirkonkylän taloja, peltoja ja maantietä. Oli siinä nyt jotain toisenlaista kuin ennen oli ollut, mutta ei hän siitä päässyt selville, mikä tuon muutoksen teki.

Kun Elli taas läheni kotia, kuului vielä yliskammarista kävelyä ja hiljainen hyräily. Ikkuna oli auki ja Elli ikäänkuin vähän vavahti. Portin narahtaessa taukosi hyräily ja askeleet. Elli ei uskaltanut katsoa ylös ikkunaan, mutta tuntui hänestä siltä, että sieltä joku katseli.

Vielä riisuutuessakin läpäytti sydän. Elli koetti sitä asettaa ja vakuuttaa itselleen, ett'ei hän ollenkaan tiennyt syytä siihen.

Käytyään levolle muistui hänelle „Hanna“ mieleen, Hän oli sanonut, ett'ei ensi iltana voi rakastua . . Ei hän sitä vieläkaan uskonut. Vaan sitä asiaa ajatteli hän kuitenkin siksi, kunnes nukkui. — — — — —

Seuraavan aamun ensi ajatus herätessä oli vieraat siellä ylhäällä.

— Ovatko ne jo nousseet? kysyi hän palveluspialta.

— Ei ne vielä aivan.

— Joko veit kahvia?

— Jo minä vein yhden kupin . . tässä menee toinen.

Elli toimitti jotain ruokasalissa. Palvelija tuli vähän ajan päästä takaisin ylhäältä tuoden toisen kupin koskematta.

— Kuka ei juonut?

— Se, jolla on se valkea lakki, se ei ottanut . . vaan maisteri joi molemmat kupit leivän kanssa.

Ellistä oli ylioppilas hieno jo siitäkin syystä, ett'ei juonut kahta kuppia. Maisteri sitä vastoin . . kaksi kuppia leivän kanssa.

— Ai, ai, mamseli! tuli piika ovelle sanomaan.

— No, mitä nyt?

— Niin, niin . . nyt on sulhaisia.

— Ole sinä . . !

— Vai ei . . nuori maisteri on tullut ja siitä tulee mamselille sulhanen . . sulhanen . .

— Maisteristako? . . Elähän ole liian varma.

— No minä olen varma.

Ohoh! ajatteli Elli itsekseen. Niin ne kaikki luulee, mutta siinä ne suuresti erehtyvät.

Ja laulellen kävi hän järjestelemään huoneita.

Vaan aamu alkoi tuntua pitkältä. Ei ollut enää juuri mitään tekemistä . . ilma oli kaunis ja herrat yhä viipyivät ylhäällä.

Jotain tehdäkseen lähti Elli puutarhasta kukkia noutamaan, kulki ylisikammarin ikkunan ohitse ja puheli juuri sen kohdalla muutaman palvelijan kanssa, joka sattumalta tuli ylös rannasta. Katsahti myöskin sattumalta ylös ikkunaan, mutta kääntyi pian pois, kun huomasi, että siellä liikuttiin. Meni puutarhaan. Oli jo paremmalla tuulella. Harmitteli kuitenkin siitä, että herrat aina niin kauvan nukkuvat . . herrat ylipäänsä, ei erittäin nämä.

Elli laitteli jo verandalle vihkoa kukista ja ruohoista, joita oli pöydälle levittänyt, kun ylhäältä alettiin tulla. Ne olivat ylioppilaan askeleita . . kohta kuului maisterinkin tulevan . . ja nyt ne laskeutuivat rappusia alas. Vaan ylioppilas tuli yksin verandaan. Hän oli maattuaan niin hauskan ja miellyttävän näköinen, kun juuri oli unen kasvoiltaan pudistanut.

— Hyvää huomenta! — kuinka olette maanneet?

— Kiitos hyvin! — Kylläpä nyt on kirkas paiste.

— Ylioppilas meni verandan ovelle ja tarkasteli siitä ulkoilmaa. Aurinko häikäsi hänen silmiään, niin että piti varjostaa kädellä. Siinä oli jotain miellyttävää siinäkin.

— Eilinen ilta oli niin erinomaisen suloinen, sanoi Elli.

— Niin, minä näin, että olitte vielä ulkona kävelemässä, kun me muut jo olimme panneet maata.

Ylioppilas tuli ja istuutui melkein Ellin viereen ja lisäsi leikillisesti:

— Te olitte kai haaveksimassa . . kaikki nuoret rakastavat haaveksia illalla muiden maata mentyä . .

— Se ei ole totta . .

— Kyllä se on totta . . tunnustakaa että tekin olitte

ajattelemassa jotain, jota tahdotte oikein häiritsemättä ajatella.

— Te aivan erehdytte . . aivan erehdytte . .

— En erehdy . . minä en erehdy ollenkaan . .
haaveksiminen on teidän ikäisillenne elinehto.

— Hyi, kuin te olette paha!

— Se on, että oikeastaan olen erittäin hyvä.

— Ette ole hyvä, vaan te olette itserakas, kun luulette itseänne hyväksi . .

Ja keskustelu kääntyi näin keveäksi ja ennenkuin kutsuttiin aamiaiselle, olivat he Ellin mielestä jo vanhat tutut.

Yhtä hauskaa mielialaa kesti vielä aamiaisen jälkeen. Ylimmilleen nousi se silloin kuin tuotiin lapsi kastettavaksi ja maisteri sen toimitti. Elli ja ylioppilas katselivat oven raosta ja palasivat aina toiseen huoneeseen nauramaan. Elli oli iloonsa menehtyä, kun ylioppilas nosti silmiään niinkuin maisteri ylös kattoon, pani käteensä ristiin ja asetti suutaan samalla lailla. Tuo yhteinen pilkanteko teki heidät niin tutuiksi, että Ellistä tuntui oudolta teititellä ylioppilasta.

Toimituksensa tehtyään tuli maisterikin verandaan. Hän oli vähän vielä taannoista tointaan juhlallisen näköinen.

— Sinä olet vielä arvokas äskeistä kyytiä, sanoi ylioppilas.

— Kuinka niin?

— Niin, niin, minusta vaan näyttää, että sinä tunnet yhä vielä ruumiissasi kastaneesi lapsen.

— Kellekä te, neiti, valmistatte tuota kukkaisvih-

koa?, kysyi maisteri Elliltä eikä ollut kuulevinaankaan toveriaan.

— En juuri kellekään.

— Vai niin, sanoi ylioppilas ja iski silmää, ettekö muista, että lupasitte antaa sen mulle?

— Niin, se on totta se . . suokaa anteeksi . . otta-
kaa vaan, tuoss' on!

— Enkö saisi luvan pyytää teitä valmistamaan mi-
nullekin yhden?

— Ei näistä enää taida tulla.

— Ja sitäpaitse eihän sovi papille kantaa kukkais-
vihkoa.

— Minä luulen tietäväni, mikä papille sopii.

— Neiti saa ratkaista riidan . . sopiiko teidän mie-
lestänne?

— En minä tiedä . . vaan jos luulette sopivan,
niin tehkää itse, tässä on kukkia? — Vaan eikö mennä
katselemaan puutarhaa ja rantoja.

Ylioppilas ja Elli menivät. Maisteri jäi seisomaan
verandalle.

— Te pujahditte läpi oikein naisen vaistilla, sanoi
ylioppilas puutarhan portilla.

— Niin, vaan emme saa olla hänelle niin pahoja.

— Ei se haittaa mitään . . tuskin tuollaiset teologit
edes ymmärtävät, että heistä tehdään pilkkaa.

— Vaan hänhän on teidän toverinne.

— Ei hän ole minun toverini . . Helsingissä olimme
harvoin yhdessä ja nyt minä tapasin hänet viime kesti-
kievarissa . . hän pyysi minua tänne tulemaan ja ri-
nä tulin.

— Ettekö olis muuten tulleet?

— En tiedä . . vaan kyllä kai kuitenkin olisin.

— Se on hyvä, että tulitte . . Mennään nyt soutelemaan!

Ja hehkuvin silmin hyppeli Elli taapäin ylioppilaan edellä. Sitten juoksi hän ottamaan aitovarrelta heinikosta airoja.

— Tulkaa te ottamaan mela!

— Tekö siis soudatte ja minä pidän perää?

— Niin, minä soudan ja pitääkää te perää!

Vaikka puhuttiin näin aivan tavallisia asioita, oli niissä kuitenkin jotain salaperäistä ja kummallista. Ikäänkuin olis jotain tarkoitettu, vaikka ei sanottu.

He alkoivat soutaa.

— Tuolla kävelee maisteri puutarhassa ja katselee tänne.

— Mitähän hän aattelee, kun emme ottaneet häntä mukaan?

Siinäkin oli jotain salaperäistä. Varsinkin siinä: „kun emme ottaneet häntä mukaan.“

Tekivät pienen kierroksen a palasivat takaisin rantaan.

— Muistatteko, kun eilen kurkotitte minua melalla maalle . . minun olisi mieli tehnyt heittää airolla vettä teidän päällemme.

— Miksette heittäneet?

— Nyt minä kyllä heittäisin.

— Miksi te nyt?

— Sillä te ette enää ole niin juhlallinen . .

— Enkö ole enää juhlallinen?

— Ette ole . . ette ollenkaan.

Iltapäivällä tahtoi isä välttämättömästi näyttää kirkkoa vieraille ja niin mentiin sitä katsomaan.

— Tapulista on avara näköala, tuli Elli sanoneeksi, kun kirkko oli nähty.

— Sinne minun täytyy mennä! huudahti ylioppilas . . Minä en rakasta mitään niin kuin avaria näköaloja . . tulkaa te minun kanssani!

Elli ei puhunut mitään siitä, rakastiko hän eli ei näköaloja, mutta oli itsekseen siitä niin innostunut, että hän vapisi levottomuudesta.

Ylioppilas oli jo ennen ehtinyt sinne kuin hän ja avannut yhden luukun. Ja siinä hän seiso, pitäen luukusta kädellään, ett'ei tuuli saisi sitä kiinni paiskata. Ellin täytyi kumartua hänen kainalonsa alitse ja seisoesaan siinä hän melkein oli ylioppilaassa kiinni.

Valoa tuntui pimeitä portaita ylös tultua tulvivan nyt sitä enemmän. Niin häikäsi silmiä, että oli horjahuttaa ylioppilaan syliin. Ja tuli kummallinen voimattomuus, semmoinen, ett'ei olisi tehnyt mieli sitä estää.

Vaan tuuli puhalsi virkeästi, ylioppilas puhui ja innostui puhuessaan:

— Minä rakastan niin äärettömästi suuria, avaroita näköaloja! — Elli kuuli kaikki mitä hän sanoi, näki siintävät kukkulat toinen toisensa takana, tuulessa väräjävät vedet lähellä ja kaukana . . tuossa aivan alhaalla viheriän kirkkomaan ja sen suuret kuuset. Mutta enemmän tunsi hän koko ajan, että ylioppilaan toinen käsi oli yhä hänen takanaan, ja näki hänen kätensä osoittelevan ja sen etusormessa kimaltelevan kultaisen kantasormuksen . . ja hänen itsensä yhä puhuvan . .

— Nuo suuret, laajat näköalat ne laventavat rinnan,

ne povea ponnistaa . . Ja mieli kaipaa kauvas isompiin ilmamaailmoihin . . rohkeihin otteluihin . . pois pikku-elämän jokapäiväisistä puuhista . . Ja tuo tunne se ottaa muodon siitä halusta, joka pyrkii yli horisontin kukkuloiden ja yhä kukkuloiden taa . . Eikö niin? Eikö teidänkin mielestänne ole niin?

Niin, niin jotain semmoistahan hänkin tunsi. Vaan ei hän voinut siihen vastata . . pelkäsi äänensä vapisevan. Mutta hän tunsi, että ylioppilas hänen sisimmät tunteensa lausui. Vaan vaikka hän sen tunsi ja vaikka sitä ajatteli ja sen ymmärsi, kulki vieressä ja sekautui yhteen toinenkin tunne, se, että hän oli ikäänkuin hänen syliinsä suljettu, joka hänen takanaan seiso. Ja kun ylioppilas päättään käänti ja antoi kätensä liukua pitkin sinistä kaukaisuutta, seurasi silmä sitä, mutta näki samalla valkoisen lakinkin, hulmuavan sametin ja mustan tukan, joka oli korvan juuressa kähertynyt ja jota tuuli värisytti.

— Eikö niin . . eikö teilläkin ole samaa tunnetta?

— On . . kyllä minulla on.

— Siis ymmärrätte tuon, kuinka mieli suurissa lennähdyksissä haluaa kukkulain yli . . aina pitemmälle . . kauvas kohti kapenevaa kaukaisuutta?

— Niin, tai kohota kuin lintu ylös pilviä kohti ja niiden läpikin ja sieltä alas . . .

— Se on sama tunne . . te ymmärrätte sen . . harva nainen sen ymmärtää.

Elli uskalsi katsoa häneen ja hakea silmillään kiinni hänen silmäyksensä. Mutta ne yhä vaan ahmivat suurta avaruutta, häneen kääntymättä. Ja Elli antoi hänen katsella maisemaa edessään. Itse tarkasteli hän salaa häntä.

Ja kun hän tarkasteli, kasvoi hän tuossa hänen silmissään, kasvoi, hienoni, jalostui ja muuttui milt'ei yleämmäksi olennoiksi. Oli kuin olis tuo raitis pojatuuli häntä hienonnellut, sorvaillut ja somistellut.

Molemmat vaipuivat he katselemiseen ja olivat kauan aikaa vaiti. Tuuli vaan yhtä mittaa humauteli tapulin rakennuksissa.

— Oletteko huomanneet, sanoi sitten Elli, kuinka yhtäkkiä, kun avaroita näköaloja katselee, ei tee mieli puhumaan, vaan ikäänkuin väsyä ja vaipuu äänettömyyteen? Eikä henno lähteä pois . . on vaan ja katsoo.

Ylioppilas ei näyttänyt kuuntelevan, mitä Elli sanoi. Vaan Elli tunsu, että hän olisi voinut sanoa paljon ja selvästi siitä samasta tunteesta . . ja sanoilla, jotka sattuivat ja tarkalleen kuvasivat sitä, mitä hän tunsu.

Ylioppilas veti pitkän henkäyksen, ojensihe ja vei kätensä ulospäin avaruutta kohti.

— On se, sentään hauskaa . . äärettömän hauskaa!

— Mikä?

— Olla vapaa ylioppilas, vapaa kuin taivaan lintu . . tulla milloin tahtoo ja taas lähteä, kun haluttaa eikä mikään sido. Rientää ulos avaraan maailmaan . . ulos avaraan maailmaan! Eikö niin? Ettekö ymmärrä, kuinka hauskaa se on?

Elli ei siihen vastannut. Vaan hänestä tuntui, että hän ikäänkuin heräsi hyvästä unesta. Ja hänen ilonsa ja innostuksensa oli samassa mennyt. Tapuli luhistui maan tasalle. Kaikki ympärillä pieneni ja litistyi. Hänellä itsellään oli kuin olis ollut kahle jalassa.

— Eikö jo mennä, sanoi hän raukeasti.

— Niin, mennään vaan . . johan olemme tämän

nähneetkin . . Ja laulellen alkoi ylioppilas panna luukuja kiinni.

— Milloin te jo lähdette? kysyi Elli pois kulkiessa. Ei voinut pidättäytyä sitä kysymästä.

— En tiedä, ehkä jo huomenna . . täytyy käyttää kesää hyväkseen . . se on lyhyt, kovasti lyhyt . . täytyy siis siitä oikein nauttia.

Elli ei puhunut siihen sanaakaan, mutta ylioppilas yhä jatkoi samaan suuntaan.

— Te ette voi käsittää, kuinka hurmaavaa on matkustaa ja nähdä maailman yhä uusissa muodoissa edessään . . Ettekö ole koskaan matkustanut?

— En muuta kun täältä kaupunkiin.

— Ei se ole mitään sen rinnalla kuin minä . . minä en muuta haluaisi maailmassa kuin yhä olla rientämässä . . minusta ei voisi olla onnettomampaa kuin täytyä kaiken ikänsä yksissä paikoin asua.

— Vaan kun täytyy . .

— Jokaisen ihmisen pitäisi kuitenkin koettaa edes jonkun kerran elämässään päästä irtautumaan. Muutoin kaikki mielikuvitus, kaikki tunteet kuihtuvat ja kutistuvat ja kuolevat.

Kun Elli oli ääneti, vaikenä ylioppilaskin. Ja niin tulivat he mitään puhumatta pihaan.

Herrat istuivat verandaan totia juomaan.

Elli nouti ompeluksensa ja tuli hankin siihen vähän loitommalle istumaan. Hän kuuli isän ja herrain puhelua, mutta ei itse siihen osaa ottanut. Ylioppilas ei lähdöstään puhunut, vaan kertoi siihen sijaan entisistä matkoistaan. Nauroi vähän väliä ja innostui. Elliä ei mikään naurattanut. Yhtäkkiä oli hän tullut välinpitämättömäksi

ja melkein veltoksi kaikesta. Kaikki oli nyt jotenkuten ikäänkuin värinsä muuttanut. Tai oikeammin oli entinen harmaa väri tullut takaisin joka esineesen. Niissä oli ollutkin semmoinen omituinen loistonsa näinä päivinä. Ei hän jaksanut kuulla herrojen puheita. Jätti työnsä istuimelleen ja meni hitailla, raskailla askelilla kammariinsa ja katseli, ohimo käden varassa, kauvan ulos puutarhaan ja rantaan. Istui siinä liikkumatta, kuinka kauvan lieenee istunut. — — — — —

Kun Elli seuraavana aamuna nousi ylös, kohtasi hän ylioppilaan tampurissa. Hänellä oli jalassaan pitkävartiset saappaat ja hän laitteli matkalaukkuaan. Elliä hän tervehti hausvasti ja tuttavantapaisesti, niinkuin eilenkin aamupäivällä.

Samassa tuli isäkin siihen.

— No, mitäs hommia teillä on . . matkalle lähtevän näköinen?

— Niin, johan on aika lähteä.

— Minnekkä on semmoinen kiire?

— Suureen avaraan maailmaan . . ei ole mitään varmaa määrää . . sinne menen, minne tie parhaiten vie.

— No, mutta eihän aamiaisen syömättä.

— Kiitoksia vaan!

Elli ei saanut ruokapöydässä mitään kulutetuksi.

Ylioppilas puheli kaikkien kanssa iloisesti ja huolettomasti. Ja koko ajan etupäässä siitä, kuinka hauskaa oli olla vapaa ja kulkea sinne, minne halu vetää.

Ellin täytyi kesken syöntinsä nousta ja mennä kammariinsa.

Siellä oli hän niinkauvan kuin kuuli isän häntä kyselevän.

— Ylioppilas lähtee . . tule heittämään jäähyväisiä . .

Ellin kasvot olivat itkettynnet ja hän näki, että muut sen huomasivat. Liekö ylioppilaskin sen nähnyt, sillä ei hän uskaltanut katsoa häntä silmiin.

Lähtevä heitti hyvästinsä ja Ellistä tuntui, että hän puristi hänen kättään. Vaan ehkä hän vaan niin kuvaili.

Sitten menivät kaikki ulos. Elli taisteli kauvan siitä, tokko hänkin menisi, mutta ei kuitenkaan voinut olla menemättä verandaan. Ylioppilas istui jo rattailla.

— Eikö matka sovi täältä kautta vielä tänä kesänä?

— Ehkä sopii . . en tiedä varmaan . . vaan on se hyvin mahdollista.

— Jos sopii, niin tervetulemaan meille!

— Kiitos vaan!

Hän kohotti hattuaan ja hevonen lähti liikkeelle. Jo oli pannut hattunsa melkein päähän, kun huomasi Ellin verandan ikkunassa. Kohotti sitten vielä hänellekin. Hevonen kiskasi juoksuun. Ylioppilas vähän horjahti taapäin ja tarttui ohjaksiin. Ja kohta ei eroittanut pölystä muuta kuin valkosen lakin ja hevosen vilkkuvat kaviot pyörien välitse. Sitten katosi nekin tien käänteesen.

Ja yhteen hämäärään lauttaan sulii Ellin silmissä ikkuna, viheriä pihamaa, käytävän koivut ja punanen portti.

V.

Elli on joutunut naimisiin ja näin se on tapah-
tunut.

Niinä päivinä kuin ylioppilas oli pappilassa oli, ikään-
kuin uusi tuores nuoruuden puuska olisi puhaltanut koko
tuon vanhan talon läpi. Ja niin oli kuin olisi taivaskin
siltä kohdalta kohonut tavallistaan korkeammaksi, ilma
raitistunut ja maailman rajat laajenneet.

Mutta kun ylioppilas oli pihasta ajanut ja viimeinen
pöly maantiellä asettunut entisille aloilleen, laskeutui
kaikki taas vanhoilleen, painautui kokoon entistään alem-
maksi ja ummehtui tavalliseen ahtaasen piiriinsä . .

Illalla samana päivänä pakeni Elli koivikkolehtoon,
joka kasvoi vähän matkaa pihasta järven rannalla niemessä.

Pohjoistuuli puhalteli hiljalleen tummansinistä sel-
kää pitkin ja huokaili viileästi ja puhtaasti ruohoissa ja
lehvissä. Oli kuin olisi yhä valkeammaksi huuhdellut
koivujen valkeita runkoja, joihin päivä levollisesti laske-
valta taivaalta paistoi. Kaikki oli kiihкотonta, levollista ja
välinpitämätöntä, enin kaikista tuo verkalleen tulevien
laineiden onton-kolea loiskina rantakivillä.

Elli istui kaatuneen puun rungolla lähellä rantaa.
Ei jaksanut pitkään aikaan aatella mitään eikä jännittää
mieltään mihinkään. Oli itkenyt silmänsä tulehduksiin
ja poskensa polttaviksi. Täällä sai tuuli niitä valtoineen
viihdytellä. Tietämättä tahtomatta näki hän vaan sinisen
pinnan ja mustan vihreät saaret.

Vaan pohjoistuuli teki tehtäväänsä ja huuhteli vähi-

tellen hänen mielialansa ympäristöön sointuun. Ja hän heräsi ajattelemaan ja huomaamaan sitä mukaa kuin tuuli jäähdytteli silmät ja posket. Silmä alkoi seurata venhettä joka saaren takaa ilmestyi ja pyrki toista saarta kohti. Se katosi sen taa eikä muita venheitä näkynyt. Mutta muurahaisia kiipeili ylös ja alas sen koirun valkoista pintaa pitkin, jonka juurella Elli istui. Hän kulki silmällään muutamien mukana, jotka kulettivat itseään monta vertaa suurempaa kuormaa. Katseli sitä ja ajatteli muurahaisten kohtaloa. Tuntui niin omituiselta, että maailmassa oli ihmisiä ja että siellä sitten oli tuollaisia olennoita, joilla oli omat hommansa ja omat muista riippumattomat rientoinsa. Mitä vartenhan ne riensivät ja mitä varten puuhasivat? Ja mikähän oli niidenkin tarkoitus? mitä varten ne olivat olemassa?

Mitä varten oli hän itse olemassa? se kysymys tuli sitten. Vaan ei se tullut kiihkoisena kysymyksenä eikä siihen vastausta tarvittu. Ei tullut pilkalla eikä ivallakaan. Surullisena huokauksena se tällä kertaa tuli, laimeana arveluna pääsi mielestä.

Vaan yhtäkkiä ja melkein säikähdyttävän pian tunki tunkemalla päälle koko hänen olentonsa tuon, joka vasta oli mennyt. Tulvaamalla tulvi vastaan ulkomuoto, puhe-tapa, pienimmätkin piirteet, hattu, tukka ja silmät . . Missä hän nytkin lie? Mahtoi ajaa kaukana jossain tien käänteessä, iloisesti laulellen ja huolettomasti kärryihin nojaten . .

Ja matkusti suurtaa maailmaa kohti . . suurta maailmaa kohti, jättäen pienen taaksensa.

Huomaamatta alkoivat siinä kyynelät vuotaa. Vaan ei ne päässeet kuin puoliposkeen . .

— Ei tämä kelpaa . . täytyyhän minunkin jotain .
Toinen menee ja toinen jää . . eikähän siinä ole sen
enemmän!

Ellillä oli ollut risun kappale kädessään. Hän katkasi
sen kahtia, heitti palaset maahan ja nousi ravakkaas-
ti ylös.

Nousu tuntui ikäänkuin puolelta päätökseltä. Niin-
kuin olisi sen tehtyä ollut jotenkin pakko siihen, että
täytyy tyytyä elämään, semmoisena kuin se nyt kerran
on . . itse jäädä ja antaa niiden nurkumatta mennä, jotka
menevät.

Vaan pihaan käydessä oli kuin olis ollut mielessä
jonkunlainen katumus. Tuntui siltä kuin olisi heittäyty-
nyt alaspäin liukumaan, ennenkuin viimeinen pitelevä
sormi oli hervonnut.

Elli tuli pihaan. Kyytipoika oli palannut ja riisu
hevosta. Isä häneltä kyseli.

— Veitkö monta väliä?

— Kaks minä häntä vein.

— Mitäs se tuumaili?

— Ei tuo niin mitään . . lauleli pitkin matkaa.

— Vai niin . . kävelikö termissä?

— Milloin käveli, milloin retkotti selkä kenossa.

— Vai niin . . antoiko juomarahaa?

— Antoi markan.

— Ähäh! —

Lauleli pitkin matkaa! ajatteli Elli.

Samassa tuli siihen äiti.

— Eikö minulle olis jotain tekemistä? kysyi Elli.

— Olis karviais-marjapensaiden siivoilemista puu-
tarhassa, mutta ne taitaa pistellä kovin . .

— Ei se tee mitään.

Ja Elli meni puutarhaan ja kuukistui karviaispen-
saiden kupeelle niitä puhdistelemaan. Taitteli kuivia var-
sia ja antoi okain revellä käsiään. Tahallaan ei varonut
ja melkein nautti siitä, että pisti. Oli osaksi suloistakin
ajatella tuota, että hän näin painautuu maata vasten, ei
katsokaan taivaalle eikä huoli sen korkeudesta . . rupee
muurahaiseksi. Ja mitä ne silloin liikuttavat häntä taivaan
korkeudet ja avarat maailmat ja ne, jotka siellä rientää?
Rientäkää! Hän oli luotu sinne, missä oli ja siellähän
hänen täytyi olla . .

„Ihminen on maan myyrä ja nainen on työjuhta.“
— Se oli sanottu jossain kirjassa, jonka hän joskus oli
lukenut. Totta kai se oikein oli, koska kirjassa niin
seisoi?!

Ja siis hän penkaa, tahtoo tahallaankin maata vas-
ten painua! Sehän oli hänen kutsumuksensa!

Siinä oli jo ivaa tuossa ja se kasvoi ja sitä keräytyi
yhä tiukempaan sydämmen alle. Sitä enemmän raastoi
ja repi Elli marjapensaita.

Portti narahti ja maisteri tuli hiljaa kävellen sinne
päin, missä Elli kitki. Hän oli tarkastelevinaan lavoja ja
kukkaisia. Taittoi herneen palon ja kuului sitä pureske-
levan. Elli kuuli hänen lähenevän. Koko sen päivää
muisti Elli maisterin häntä vaanineen. Näytti siltä kuin
olisi hän tahtonut tulla puhelemaan. Mutta Elliä ei mi-
kään tällä kertaa niin vähän haluttanut. Mitä heillä olisi
oisilleen puhumista? Ei mitään, ainakaan ei hänellä.

Elli kääntyi niin pois päin kuin mahdollista eikä
ollut huomaavinaan maisterin rykimisiä.

— Neiti on ruvennut maantyyöhön . : enkö minä voi olla missään suhteessa avullisena.

— Tekö? mitäs te voisitte?

— Ehkä olisi jotain . . minä rakastan kovasti puutarhatyötä . . neuvokaa nyt minulle jotain.

— En minä tiedä mitään . . kysykää äitiltä.

— Eikö tuo käy kipeästi käsiin, kun noin revitte varomattomasti?

— Mitäs se kävisi . .

— Pidättekö karviaismarjoista?

— En.

— Viinimarjat ovat minustakin parempia.

Siihen ei Ellin mielestä tarvinnut välttämättömästi vastata. Koko aikana ei hän päättään kääntänyt ja koetti yhä asettua niin, että tuli selin maisteriin.

— Enkö saa luvan noutaa päivänvarjoa . . aurinko paahtaa teitä niin kovasti.

— Eihän se paahda, kun on kohta laskemaisillaan.

— Laskemaisillaanko? . . eihän se vielä ole hetikään . . katsokaa, kuinka paljon se on ylhäällä vielä!

Monta kertaa oli ollut pitkänlaisia äänettömyyksiä. Nyt tuli muita pitempi ja Elli toivjo o maisterin lähtevän.

— Näistä kukkaisistako te aina laitatte kukkaisu-vihkoja?

— En minä laita mistään.

— Vaan laitoittehan te . .

Elli nousi lähteäkseen, kun huomasi, ett'ei kysymyksistä loppua tullut. Maisteri tuli vähän aikaa harhailtuaan hänkin pois.

Samanlaista tekoa kesti tästä lähin melkein joka

päivä. Maisteri tunkeutui Ellin seuraan kohtelisisuuksiltaan ja kysymyksillään ja neuvoillaan. Neuvot koskivat etupäässä niitä kirjoja, joita hän näki Ellin lukevan.

— Saanko luvan kysyä, mitä kirjaa neiti lukee?

Elli ei vastannut heti ja maisteri kumartui lukemaan kirjan selkää.

— Valter . . Skott . . Talis . . maani, tavaili hän, Valter Skott on hyvä kirjailija, etenkin nuorisolle . . minä olen lukenut useita hänen romaanejaan . . tätä en ole lukenut . . onko tämä hyvä?

— En tiedä.

— Mutta mikähän siihen on syynä, että kaikissa romaaneissa ja kertomuksissa puhutaan niin paljon rakkaudesta . . ja ne päättyvät aina naimisilla . . saa olla varma siitä, että kun kaksi nuorta esiyytyy, tyttö ja poika, niin ne kohta rakastuvat ja lopulta niistä tulee pari. Onkohan todellisessakin elämässä sillä tavalla?

Maisteri katsoi syrjästä Elliin ja hymyili toisella silmällään. Elli nousi taaskin ja muuttui johonkin toiseen huoneeseen. Ja kun maisteri vähän ajan kuluttua käveli jälestä, täytyi Ellin mennä jonnekin ulos lukemaan. Mutta maisteri ei mitään epäkohteliaisuuksia huomannut eikä Ellikään lopulta välittänyt mennä. Istui paikoillaan, luki ja antoi hänen puhua aikansa. Vastasi jos viitsi, useimmiten oli vaiti.

Sitäpaitse tuli syksypuoli ja sateiset ilmat eikä voinut ulkona elää. Taivas ruuhotti melkein maata myöten, raukasi mielen ja masensi kaiken halun olla ketään vastaan ja sitä kellekään näyttää.

Isä ja äiti olivat lisäksi vielä erittäin ystävällisiä maisterille, isä varsinkin. Kiitteli häntä Ellille melkein

joka kerta kuin olivat yhdessä istuneet ja maisteri oli jonnekin poistunut.

— Hän on suorittanut papintutkintonsa erittäin loistavilla arvosanoilla, sanoi isä. Olisi hänellä ollut pääätä lukea filosofiaan maisteriksikin . . ja lassa oli hänen idealinsa tulla lääkäriksi, mutta hän valitsi maineettomamman papin uran, kun se oli hänen äitinsä tahto. Omilla varoillaan hän koulutti itsensä ja nyt hän lähettää puolet palkastaan vanhalle äitilleen.

— Kuka sitä on kertonut? kysyi Elli.

— Kukako? Hän itse . . sinä kysyt niinkuin olisi siinä jotain, epäiltävää että hän itse on sitä kertonut. Ei mitään! Hän on kunnan mies ja minä voin rauhassa antaa kaikki toimet hänen huostaansa.

— Niin, kyllä hän on suurena apuna isälle, sanoi äitikin.

Elli ei tahtonut väitellä. Mutta ei hän saanut itseään siitä innostumaan, että apulainen oli ruveennut papiksi, vaikka olisi voinut lukea maisteriksikin. Hän vaan ompeli mitään vastaamatta ja kun otti rihmaa kerältä, kastasti hän ulos ikkunasta jonnekin tyhjään ilmaan ja ajatteli muita asioita.

Mutta kun isä erään kerran oli maininnut, että apulainen ylioppilasajallan usein oli nälkääkin nähnyt, silloin kohosi Ellinkin pää ja illallista syödessä yhytti hän itsensä yhtäkkiä apulaista tarkastelemasta. Ehkä oli hänessä sentään jotakin omituista ja erinomaisempaa tuon tavallisen ulkomuodon takana? Vaan jos oli, miks'ei sitä milloinkaan sieltä tullut näkyviin? Miks'ei hän koskaan puhunut mitään erinomaista . . miksi aina vaan sitä samaa, jota kaikki muutkin.

Kerran huomautti hän sitä äitille ja äitikin sen myönsi, mutta sanoi, että hänessä saattaa olla paljon yle- viäkin mielipiteitä, vaikka hän ei niistä puhu.

Elli jäi siihen, että saattaa olla, ja oppi vähitellen häntä sietämään, niin että joskus alotti lyhyen puhelunkin hä- nen kanssaan.

Mutta ikävä hänen oli kovasti niinä aikoina. Ja usein istui hän pitkät illat katsellen ulos puutarhaan, jossa kellastuneita lehtiä karisi ja ulos salmelle, jossa rumat säännöttömät laineet sitä pengoskelivat . . .

Eikä hänkään luultavasti enää tule. Johan oli kesä loppuun kulunut ja siis ei hänen matkansa sopinut enää tänne.

Kerran oli hän tuota ajattelemassa, istuen melkein ikkunan ruudussa kiinni, kun isän askeleet kuuluivat sa- lista. Hän raotti ovea ja takana seiso i apulainen valko- sessa huivissa.

— Täällä hän on . . maisteri tahtois i puhella sinun kanssasi, Elli, eräästä asiasta . . ole hyvä ja käy vaan sisään.

Isä meni ja painoi suojelevaisella hymyllä oven puoleksi kiinni.

Elli nousi ylös eikä tiennyt, mitä tehdä. Heti aa- visti hän jotain erinomaista ja aikoi mennä, mutta kumo- si samassa sen sillä, että ei se voi olla mahdollista. Ja niin jäi hän järjestämään kirjoja pöydällään.

Apulainen rykäsi pari kertaa.

— Teidän isänne suostumuksella, alkoi hän vihdoin- kin, pyytäisin saada puhua kanssanne eräästä asiasta, jon- ka asian ehkä aavistatte . . vai ettekö?

— En minä tiedä, mitä te tarkoitatte?

— Isällänne ei ole mitään sitä asiaa vastaan . . eikä äitillänne myöskään . . Minä olen miettinyt ja tullut siihen vakuutukseen, että te . . eikä kukaan muu . . olette se, jonka Jumala on minulle suonut . . ja jos te itse . .

Elli oli mennyt ikkunan eteen ja seisoi siinä selin maisteriin. Nyt hän teki liikkeen lähteäkseen pois.

— Elkkä menkö, ennenkuin olette vastanneet, ettekö voi tulla kumppanikseni elämän tiellä?

— Elkkä kysykö . . en minä . . antakaa minun olla!

— Te ette ehkä vielä ole oppineet minua rakastamaan . . vaan ehkä kuitenkin saan elää siinä toivossa, että joskus . . kun opimme tuntemaan . . .

Elli oli seisonut siinä niin kauhistuksissaan, että oli vähällä kirkahdus päästä tulemaan. Vaan kurkkua kuristi samalla niinkuin kouralla.

Hän tunsu apulaisen puhuessaan häntä takaapäin lähenevän ja hänestä oli niinkuin olisi tuo tahtonut tehdä hänelle jotain sanomattoman pahaa.

— Sallikaa minun kuitenkin toivoa, että edes vuoden päästä . . taikka vaikka kahdenkin . .

Ääni oli aivan korvan juuressa ja samassa tarttui lämmin, hikinen käsi Ellin oikeaan kalvoseen, jolla kädellä hän puristi tuolin selustinta.

Hän riipasi sen kiivaasti irti ja kiiruhti ulos saliin ja sieltä kyökkikammariin. Aivan voivuksissa vaipui hän täällä tuolille ja vapisi koko ruumiissaan. Vaan kun hän kuuli isän ja apulaisen äänet isän kammarista, ja kun hän oli kuulevinaan, että ne sieltä tulivat, pakeni hän toista tietä takaisin omaan huoneeseensa.

Ensin ei hän oikein käsittänyt, mitä oli tapahtunut.

Vaan kun hän kaiken muisti, kuinka se oli käynyt ja kuinka hän oli ollut, rupesi häntä harmittamaan hänen oma käytöksensä. Miksi oli hän ollut niin hullu ja niin tyhmä ja miks'ei hän rauhallisesti ja kylmästi sanonut, että se oli mahdotonta . . ett'ei siitä voinut tulla mitään ja että hän suorastaan kielsi.

Vaan nyt hänen piti mennä ja sanoa se . . hetikohta! Ja hän nousi mennäkseen.

Mutta silloin tuli äiti huoneeseen. Elli näki, että hän tuli tästä asiasta puhumaan.

— Onko maisteri sinulle jotakin puhunut?

— On.

— Mitä sinä vastasit?

— En minä juuri mitään . . minä olin hullu, hassu, mieletön . . vaan nyt minä menen ja sanon hänelle heti paikalla!

— Kuule, Elli, miksi sinä olet niin kiihkoissasi . . mitä sinä aijot hänelle sanoa?

— Mitäkö? Minä sanon, ett'en voi häntä koskaan rakastaa . . en koskaan . . ja nyt minä menen!

— Odotahan nyt . . elä mene . . rauhoituhan ensin ja istu tähän tuolille.

Elli istuutui väkinäisesti ja punoi lakkaamatta nenäliinaa käsissään.

— Mutta miksi et sinä voi häntä rakastaa? sanoi äiti vähän ajan perästä.

— Siksi, ett'en minä voi?

— Vaan ehkä aikaa myöten voit . . eikähän sillä niin kiirettä olekaan. Jos rukoilisit Jumalaa, että hän sinua opettaisi hänestä pitämään. Onhan hän hyvä ja kunnollinen mies. Ja mitä sinä sitäpaitse muutakaan.

Jonkun kanssahan sinun täytyy sinunkin kerran mennä naimisiin ja saada turvaa maailmassa.

Jos menen naimisiin, niin menen jonkun kanssa, jota oikein rakastan.

— Sinä tyttö parka et tiedä, että maailmassa hyvin harvoin tyttö saa sen, jota oikein rakastaa . . usein hänen täytyy tyytyä siihen, jota voi sietää.

Elli herkesi nenäliinaansa punomasta ja kädet vaipuivat liikkumattomina helmaan. Hänellä ei ollut niin paljon kokemusta kuin äitillä, mutta hänestä tuntui kuitenkin kuin olisi äiti ollut oikeassa . . siinä, näet, että tyttö harvoin saa sen, jota oikein rakastaa.

— Ehk'et sinä vielä päästä sinne etkä tänne . . ehkä mietit vielä . .

— Mutta kuinka voi elää naimisissa, jos ei rakasta?

Äiti hymyili surullisesti . .

— Saa luvan voida . . ja näkyy sitä vaan voivan.

Äiti lähti ja Elli jäi siihen aivan sekaisin kaikesta.

Vähän päästä raotti isä salin ovea ja tuli sisään. Hän hymyili ja taputti Elliä päälaelle:

— Elä ole noin onnettoman näköinen . . se ehkä tuli liian odottamatta, mutta elä ole milläskään, kyllä se menee yli . . maisteri sanoi, ett'et hänelle mitään varmaa vastausta antanut, vaan eihän sillä kiirettä olekaan. Nuorihan sinä oletkin vielä ja kyllä hän mielellään suostuu odottamaankin . . niin todellisesti hän sinua rakastaa, lapsukaiseni.

Isä käveli pari-kertaa tyytyväisenä lattian yli ja meni sitten saliin takaisin ja sieltä omaan kammariinsa. Elli tunsi, että nyt hänen olisi pitänyt sanoa se ja sanoa

isälle, että hän puhuisi maisterille. Mutta ei hän saanut sanoja suustaan, ennenkuin isä jo oli salissa. Ja niin jäi se sanomatta sinä päivänä.

Eikä ollut rohkeutta tehdä sitä seuraavinakaan päivinä. Asian ratkaisu siirtyi yhä kauemmaksi ja sitä mukaa kävi sanominen yhä vaikeammaksi.

Maisterin kanssa täytyi Ellin olla yhdessä niinkuin aina ennenkin ja kun maisteri ei enää koskaan pyrkinyt häntä aluksi puhuttelemaan ja kun hän, jos sattuivat kahdenkesken joutumaan, aina lähti pois jonnekin, niin Elli vähitellen tähän tilaansa tottui. Iltasilla oli hän kyllä usein aivan varma siitä, että hän huomenna aamulla sen sanoo, mutta aamun tultua oli niin valoisaa, että pelkäsi punastuvan ja hämmentyvän ja kaikki kävisi silloin niin kankeasti, ja ehkä loukkaavastikin. Ja niin ei hän olisi tahtonut sitä sanoa . . hienosti, varovaisesti ja lempeästi, mutta samalla varmasti ja päättäväisesti pitäisi sen tapahtuman. Sillä maisteri, oli tullut surullisemmaksi ja muuttunut ikäänkuin hienommaksi. Niin että Ellin tuli häntä välistä melkein kuin säälikin, kun tapasi hänet istumassa pää käsiin painettuna; ja katse oli silloin arka ja pelkäävä milt'ei nöyräkin, kun hän päänsä nosti. Eikä Elli olisi mitään niin sydämmestään suonut kuin että hän olisi tullut onnelliseksi ja tyytyväiseksi — jonkun toisen kanssa.

Eräänä pyhänä oli Elli ehtoollisella ja maisteri piti rippipuheen. Elli häntä tarkasteli koko ajan. Oli siinä hänen mielestään jotain vakavaa ja juhlallistakin, kun hän seisoi musta kauhtana päällä vasten valkeaa alttariliinaa. Ja kun hän ehtoollista jakoi, kulki arvokkaasti ja sivulleen katsomatta miehestä mieheen ja sanoi jakamis-sanat

kullekin syvällä rinta-äänellä, niin vaimot Ellin kahdenpuolen ääneensä itkivät ja hänelle itselleenkin tietämättään ilmaantui kyynel silmään. Ja sillä kertaa näytti maisterista kadonneen tuo tavallinen jokapäiväisyys, joka hänessä Elliä enin kaikista vaivasi.

Päivällistä syödessä samana pyhänä tarjosi Elli hänelle yhtäkkiä leipäkorin. Maisteri katasti häneen ikäänkuin kummastuen ja Elli hämmästyi ja punastui siitä.

Tähän asti oli hän aina koettanut osoittaa niin vähän ystävällisyyttä ja kohteliaisuutta kuin suinkin.

Isä sen sijaan kantoi melkein käsillään maisteria. Ja nimitteli heitä toisilleen ja kohteli niinkuin puoleksi kihlatuita. Juotti heillä sinun-maljankin. Maisteri kutsui sen jälkeen Elliä nimeltään ja Elli koetti välttää kutsumasta maisteria miksikään.

Talvi tuli, tuli lunta, pakkaista ja helisevä keli. Isä oli ostanut kauniin hevosen ja mukavan reen ja toimitti maisterin ja Ellin kahden kesken ajamaan. Elli meni ajamaan, mutta kummasteli joka kerta, kuinka hän todellakin oli voinut mennä. Vaan niin se aina tapahtui, ett'ei hän isän mieltä pahoittamatta ja ikävyyksiä aikaan saamatta olisi voinut kieltää. He ajoivat hauskaa maantietä jonka molemmin puolin levisi sileät hanget ja kohosi huurteiset koivut. He ajelivat pitkät matkat ja silloin oli pakoitettu jotain puhelemaan. Matkan varrella olevien esineiden ympärillä se kuitenkin vaan liikkui, koski taloja hevosta ja vastaan tulevia ihmisiä.

Vaan pinnistys ja jäykkyys Ellin puolelta sen kautta kuitenkin vähitellen poistui. Ja reen liukuessa eteenpäin ja aisakellon hauskaasti helistessä, tuli hetkellinen reippaus mieleen, niin että melkein halusi jotain ratkaisevaa saa-

dakseen heittäytyä tuohon elämään, joka luultavasti kuitenkin kerran tuli elettaväksi ja jota välistä ikäänkuin odotti saadakseen nähdä, mimmoista se olisi. Tulla yhtäkkiä rouvaksi, papin rouvaksi, ehkä ruustinnaksikin, sitä hän silloin tällöin hassuuden vuoksi kuvitteli ja suukin meni sitä aatellessa hymyyn.

Vaan ei maisteri suoraan tästä asiasta koskaan puhunut, välistä kaukaisesti viittaamalla. Eikä kukaan muukaan puhunut. Vaan kaikista kuitenkin näkyi, että he hänen suhteensa pitivät jotain ikäänkuin päätettynä asiana. Vastaantulijatkin tervehtiessään hymyilivät merkitsevästi.

Ja kun tultiin kotiin sellaisilta retkiltä, hymyili isä salaperäisesti ja kyseli, missä he olivat olleet ja oliko heillä ollut hauska.

Kun Elli tuon otti mitään virkkamatta vastaan, tuntui siltä, että häneltä päivä päivältä katosi oikeus kieltää, jos hältä jotain vielä vaadittaisiin.

Tuollaisina kirkkaina talvi-aamupäivinä kun sitten niin oli ajelemasta tultu ja astuttu ruokasaliin, jossa kahvipöytä odotti hauskoine valkoisine kattimineen ja jossa isä tyytyväisenä keinutuolissaan istuen piippuaan poltti ja äitikin milt'ei iloisen näköisenä sukkaa kuteli, semmoisina hetkinä herahti mieli yhtäkkiä helläksi ja rakastavaiseksi. Hän tarjosi iloisesti kahvia kaikille ja istuutui huolettomasti pienen sohvan toiseen nurkkaan, jonka toisessa nurkassa istui maisteri.

Vaan päivällisen syötyä ja illan alkaessa riutua surulliseksi ja ikäväksi täytti kalvava suru rinnan. Oli kuin olis ollut ikäänkuin kala kierrettynä suureen apajaan, joka hyvin hiljalleen supistui yhä ahtaammaksi. Olisi

pitänyt hypätä yli jostain, mutta kun alkoi etsiä sitä kohta mistä mennä, ei rajaa näkynyt eikä tiennyt, mistä hypätä . .

Semmoisina iltapäivinä istui Elli pitkät hetket kammarinsa ikkunassa ja katseli ulos kylmään ilmaan joku kirja lukemattomana polvellaan. Paljo oli lunta puutarhassa ja sieltä täältä harrotti vaan muutamia karviaismarjapensaiden ja vatun varsia hangen alta. Venheet oli pantu kumolleen nuottikodan kupeelle vahva nietos päällään. Salmella ajaa kituutteli joku viluinen matkamies. Päivä pilkotteli laskemallaan ja kylmän keltanen puna jäi siitä vähäksi aikaa etelään, yhä heiketen. Sitä vasten kuusien latvat toisella puolen salmen näyttivät mustilta ja jäätyneiltä. Ylempänä taivaalla harhaili yksinään joku kylmän haalakka pilvi, jota laskeva päivä vielä valasi. Semmoisia pilviä Ellin silmä aina etsi ja niitä hän katseli, kunnes pimisi.

Eikä hän juuri mitään ajatellut eikä mitään tuntenut. Koko olennon valtasi herpoontuminen ja välinpitämättömyys kaikesta siitä, mikä oli ollut ja aikoi tulla. Olis voinut ottaa vastaan, mitä hyvänsä . . kun ei kuitenkaan elämässä tainnut toinen olla toistaan parempaa.

Hipumalla hipui mieleen kuitenkin tunne siitä, että jos hän olisi täällä, tuo, jonka matkat eivät tänne toista kertaa osuneet ja joka jossain riensi, missä lienee rientänyt, jos hän sattumalta tulisi ja ilmaantuisi! Niin vaikkei hän välittäisikään sen enempää . . niinkuin tietysti ei välittänytkään . . vaan kunhan vain saisi nähdä hänet, niin pelastuisi . . .

Eräänä sellaisena iltana tuli isä ruokalevoltaan ja kertoi haukotellen tietävänsä uutisen.

— Minkä uutisen? kysyi Elli edelleen ulos katsellen.

— Sanomissa seisoo, että se ylioppilas . . joka täällä kävi menne kesänä . . että se on saanut matkarahan . . ja matkustanut useammiksi vuosiksi ulkomaille.

Elli ei kysynyt, minne? eikä mitä varten? Vapiseva pidätetty huokaus pusersi vaan rintaa ja pari kertaa kierähti kyynel silmässä ja kuivi siihen. Tuntui kuin olisi pitä nyt äärettömästiitkeä, mutta että kyyneleitä puuttui.

Eikö sitten häntä kukaan ajatellut eikä hänestä välittänyt? Eikö kukaan avarassa maailmassa?

Isä oli kävellä köpästellyt takaisin muihin huoneihin. Jonkun ajan kuluttua kuuluivat maisterin askeleet isän huoneessa liikkuvan ja sieltä lähenevän salin yli Ellin kammarin ovea kohti . . Elli ne kuuli ja tunsu ne eikä noussut ylös. Oli kuin olisi hän melkein niitä odottanut . .

Vaan kun maisteri avasi oven, liikahti mielessä lyhyeksi hetkeksi ajatus kalasta, jonka ympärille nuotta on niin kireelle kiertynyt, ett'ei juuri muuta ole jälellä kuin heittäytyä pohjukkaan ja antautua.

Se ajatus katosi kuitenkin samassa kuin tulikin.

Vaan kun tuo asia oli tapahtunut, ilmautui sama ajatus uudelleen siinä muodossa, että nyt oli antauminen tapahtunut. Eikä se ajatus tahtonut niinkään pian kulua tuntumattomaksi.

Vähän päästä tuli siihen äiti. Maisteri oli mennyt ja Elli istui yhä entisellä sijallaan.

— Täällä oli maisteri . . oliko puhetta siitä?

— Oli.

— Uudistiko hän siis kysymyksensä?

— Uudisti . .

— Ja mitäs sinä?

— Minä suostuin.

— Vaan rakastatko sinä häntä siis todellakin oikein? kysyi äiti arasti.

— Sinähän sanoit, äiti, kerran, että tytön täytyy tyytyä siihen, jota voi sietää . .

Äiti katsoi tyttärensä pitkän tutkivan katseen. Oli kohan noissa hänen sanoissaaan jotain ivaa? Äitistä tuntui, että niissä ainakin oli joku salainen syytös häntä kohtaan. Hän aikoi kysyä, oliko tyttö ottanut nuo hänen sanansa silloin todeksi, vai suottako hän ne vaan nyt kertoi. Ei hän kuitenkaan saanut mitään kysytyksi.

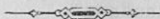
Mutta ovesta mennessä häntä omatunto löi jostain hämärästä synnistä. Vaan samassa sanoi toinen ääni, että ehkä niin kuitenkin oli parasta kuin oli. Jos vaan olis tiennyt, mikä oli oikein. Mutta siitähän hän ei koskaan selville päässyt.

Ehkä Elli itse sen sentään parhaiten tiesi, mikä hänelle oli onnellisinta. Hän olikin viime aikoina niin muuttunut . . tullut aivan aikaihmiseksi. Tuo oli äitin viimeinen lohdutus. Vaikka se tuntui hyvin horjuvalta.

Äitin mentyä jäi Elli yhä edelleen istumaan entiselle sijalleen.

Istui kauvan ja katseli eteensä lattiaan . .

Mitä hän ajatteli? — Kuka sen tietää, mitä ihminen silloin miettii, kun hän kädet helmaan hervonneina ilman mitään määrää eteensä yhteen kohti tuijottaa. Vaikea on sitä toisen tietää. Usein ei hän sitä itsekään tiedä.

Werner Söderström'in kustannuksella on ennen ilmaantunut:

Juhani Ahon teokset:

Kievarin pihalla.

MUUDAN MARKKINAMIES.

Kaksi kertomusta.

Hinta: 1 m. 75 p.

Morgonbladet'in kiittävästä arvostelusta suomennamme tähän seuraavat kohdat:

„Kievarin pihalla”-kertomuksesta lausuu lehti: „Sitä lukee sivun toisensa perästä yhä karttuvalla mieltymyksellä, sillä selvästi huomaa kirjoittajassa alkuperäistä kykyä, joka antaa varmoja tulevaisuuden lupauksia. Eikä kumminkaan voi olla tunnustamatta, että tässä näkyy merkkejä Kiellandista ja Strindbergistä. Vaikka eri kielten luonne vaikuttaa-kin erilaisuutta, huomaa tässä selvästi näiden pohojismaisten naturalistein vaikutusta.” — Ja „Markkinamiehestä” muun muassa: „Kertomuksessa on meillä hyvin harvinaista virkeyttä ja luonnollisuutta, luonnon- ja kansanomaisuutta. Sepitys on läpeensä perin suomalaista, rikassanaista ja sanankäänteiltään ihan alkuperäistä, joilla ominaisuuksilla sisämaan suomalainen tekee esityksensä niin tarkkapiirteiseksi ja viehättäväksi jokaiselle, ken tuntee hänen kielensä ja tajuaa sen kauneutta.”

RAUTATIE,

Eli kertomus ukosta ja akasta, jotka eivät olleet sitä ennen nähneet.

Hinta: 2 m.

„Erittäin hauska kansamme elämästä otettu kertomus, jota ei henna käsistään laskea, ennenkuin on kirjan päähän päässyt . . . .”

„Onnitella sopii todella novellikirjallisuuttamme saaneeksi niin suuren lupaavan kyvyn alalleen, kuin Juhani Aho tässä ja edellisessä kertomuksissaan näkyy olevan. Ehkäpä sen kukoistusaika ei olekaan kaukana.”